Begroting 2023

gemeente ooststellingwerf

Aanbieding

U ontvangt hierbij de Programmabegroting 2023-2026. Dit is de eerste begroting in deze raadsperiode. Het is een begroting die in een roerige tijd is opgesteld. De energiecrisis en de enorme prijsstijgingen raken iedereen en zorgen voor onzekerheid. Ook bij onze inwoners. Tegelijkertijd is ons financieel perspectief voor de komende jaren goed. Wij willen daarom ook graag onze huishoudens eenmalig tegemoet komen. De precieze invulling hiervan laten we bij u als raad. We willen ook graag extra inzetten op bijvoorbeeld schuldhulpverlening. Hiervoor doen we u een aantal voorstellen in deze begroting.

Daarnaast speelt nog steeds de oorlog zich af in Oekraïne. In de gemeente worden veel Oekraïense vluchtelingen opgevangen. Op een centrale plek, maar er zijn ook ontzettend veel gastgezinnen die onderdak bieden aan deze vluchtelingen. We zijn trots op onze gemeente, op een samenleving die zich voor elkaar inzet.

Voor duurzaamheid en stikstof staan we voor grote uitdagingen. We gaan hier mee aan de slag.

Verwerking collegeakkoord
In juli is het collegeakkoord gepubliceerd. We leggen nu een begroting aan u voor waarin het collegeakkoord, waar mogelijk, is uitgewerkt. Het financieel perspectief biedt daar ook de ruimte voor. De teksten uit het collegeakkoord zijn overgenomen in de begroting en waar nodig aangevuld (met o.a. bestaand beleid). De (financiële) uitwerking van het collegeakkoord staat in het hoofdstuk ‘nieuw beleid’. In dat hoofdstuk staan ook een aantal andere voorstellen voor nieuw beleid.

Verwerking samenwerkingsagenda
De onderwerpen van de samenwerkingsagenda staan in het hoofdstuk ‘nieuw beleid’ om ze ook als college goed onder de aandacht te houden en het ook te kunnen monitoren. De teksten van de samenwerkingsagenda komen in de meeste gevallen ook terug in de programma’s.

Eenmalige lastenverlichting
Het financieel perspectief voor de komende jaren (tot 2026) is goed. Tegelijkertijd krijgen onze inwoners het financieel steeds lastiger gezien de stijgende prijzen en energielasten. Bij de jaarstukken 2021 is door de ChristenUnie ook een amendement over dit onderwerp ingediend, om huishoudens een financiële ondersteuning te geven. In de bespreking kwam naar voren dat de besluitvorming over de jaarstukken niet het juiste moment was om dit te bespreken. We stellen nu bij de begroting voor om € 1,25 miljoen (inclusief uitvoeringslasten) beschikbaar te stellen in 2023 om huishoudens eenmalig financieel te ondersteunen. Wij laten een voorstel voor de invulling daarvan graag bij u als raad. Als voorbeeld noemen we de mogelijkheid (met relatief de laagste administratieve lasten) om een korting van een vast bedrag op de belastingaanslag te geven.

Begrotingsperspectief 2023-2026
Het vertrekpunt voor het opstellen van deze begroting is de Kaderbrief 2023-2026 met de mededeling over de gevolgen van de Meicirculaire 2022. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2022, de organisatieontwikkelingen, de owo-ontwikkelingen, de algemene uitkering en de loon- en prijsontwikkeling. Waar nodig hebben we budgetten extra geïndexeerd (voornamelijk energie- en onderhoudslasten). Daarnaast heeft u ingestemd met het amendement om het opstaptarief voor Wmo vervoer niet te hanteren, ook dit is primitief in de begroting verwerkt.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten	2.384	4.077	5.984	1.415
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	431	241	321	312
Begrotingssaldo na bestemming	**2.816**	**4.318**	**6.305**	**1.728**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-	-	-	-
Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid)	**2.816**	**4.318**	**6.305**	**1.728**
Nieuw beleid structureel	-406	-388	-388	-388
Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**2.410**	**3.931**	**5.917**	**1.340**
Nieuw beleid incidenteel	-2.299	-954	-854	-569
Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**111**	**2.977**	**5.063**	**771**

In bovenstaande tabel staat het begrotingsperspectief voor de komende jaren. Het (structurele) perspectief is hoger dan het laatst gepresenteerde perspectief bij de meicirculaire 2022. Dit heeft de volgende oorzaken:

- In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Per saldo zorgt dit voor een voordeel.
- Lagere lasten loonontwikkeling dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Het budget voor rente konden we verlagen omdat bij het huidige investeringsniveau geen aanvullende financieringen nodig zijn.
- Er zijn hogere lasten voor leerlingenvervoer. We verwachten dat dit structureel is.

Afsluitend

De komende jaren staan we er financieel goed voor. Vanaf 2026 is het financieel perspectief nog steeds positief, maar aanzienlijk lager dan in de jaren ervoor. Met deze Programmabegroting 2023-2026 hebben wij het collegeakkoord grotendeels verwerkt. Voor een aantal onderdelen (zoals ook aangegeven in de begroting) komen we later met een uitwerking bij u terug. We zijn de komende jaren ‘Duurzaam, ondernemend en dichtbij’.

gemeente ooststellingwerf

Inhoudsopgave

Aanbieding 3
Leeswijzer 8
Programma 1 | Samenleven 9
Thema 1.1 Meedoen 10
Thema 1.2 Samenleven 13
Thema 1.3 Gezondheid 16
Thema 1.4 Goed Opgroeien 18
Begroting Programma 1 21
Programma 2 | Welzijn en educatie 22
Thema 2.2 Onderwijshuisvesting 22
Begroting Programma 2 23
Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling 24
Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme 24
Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid 26
Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid 28
Thema 3.3.1 Duurzaamheid 30
Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval 32
Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting) 33
Begroting Programma 3 37
Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen 38
Thema 4.1 Visie op Samenleven 38
Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen 40
Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland 41
Thema 4.4 Haerenkwartier 44
Thema 4.5 Stikstof 45
Thema 4.6 Accommodatiebeleid 46
Programma 5 | Openbare orde en veiligheid 47
Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid 47
Begroting Programma 5 48
Programma 6 | Bestuur en dienstverlening 49
Thema 6.1 Bestuur 49
Thema 6.2 Dienstverlening 51
Thema 6.3 Financiën 52
Begroting Programma 6 54
Paragrafen 55
Paragraaf 1 | Lokale Heffingen 55
Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing 62
Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen 71
Paragraaf 4 | Financiering 75
Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering 78

Paragraaf 6 | Verbonden partijen 80
Paragraaf 7 | Grondbeleid 88
Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking 92
Begrotingspositie 2023-2026 95
Vertrekpunten programmabegroting 2023-2026 95
Uitgangspunten op basis van bestaand beleid 96
Begrotingsresultaat 97
Nieuw Beleid 99
Uitwerking collegeakkoord 99
Overig nieuw beleid 104
Uitwerking samenwerkingsagenda 105
Financieel meerjarenperspectief 108
Budgetten per programma 108
Financiële positie 110
Bijlagen 115
A. Kerngegevens 115
B. Reserves en voorzieningen 2021-2026 117
C. Overzicht incidentele lasten en baten 119
D. Overzicht Taakvelden 120
E. Beleidsindicatoren 123

Leeswijzer

De Programmabegroting 2023 bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. In de beleidsbegroting staan de programma's en paragrafen. Per programma en thema geven we antwoord op de 4 W-vragen: wat willen we bereiken, wat gaan we ervoor doen, wat merkt de inwoner ervan en wat mag het kosten. Een aantal financiële aspecten in de begroting gaat over de programma's heen. Deze beschrijven we in negen paragrafen die een dwarsdoorsnede van de programma's geven.

De financiële begroting bestaat uit de begrotingspositie 2023-2026 (vertrekpunten, uitgangspunten en begrotingsresultaat), een hoofdstuk nieuw beleid en het financieel meerjarenperspectief.

De volgende bijlagen zijn toegevoegd:

- de kerngegevens
- een overzicht van de reserves en voorzieningen 2021-2026
- een overzicht van de incidentele lasten en baten 2023-2026
- een overzicht van taakvelden
- een lijst van beleidsindicatoren. Meer informatie over beleidsindicatoren vindt u op waarstaatjegemeente.nl.

Programma 1 | Samenleven

Dit programma 'Samenleven' gaat over de Visie op Samenleven 2020-2024 (vastgesteld in oktober 2019). Het is een integraal programma over het gehele sociaal domein. Het bestaat uit vier opgaven namelijk Meedoen, Samenleven, Gezondheid en Goed Opgroeien. In een doelenboom staat samengevat wat we per opgave willen bereiken (maatschappelijke effecten). De doelenboom vindt u hieronder en in groter formaat op https://www.ooststellingwerf.nl/visie-samenleven. Zie ook programma 4.

Er is een aantal gemeenschappelijke regelingen dat bijdraagt aan de vier opgaven:

- Sociaal Domein Fryslân (SDF): Binnen de Centrumregeling SDF werken Friese gemeenten samen aan beleidsvoorbereiding en de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel is, om waar nodig, specialistische jeugdhulp en ondersteuning te leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
- Veiligheidsregio Fryslân (VRF): Binnen de VRF werken Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. De VRF werkt op het gebied van gezondheidszorg aan het beschermen en bevorderen van de gezondheid van de Friese inwoner.
- GR SW Fryslân: GR SW Fryslân en Caparis NV dragen bij aan het aanbieden van arbeidsplaatsen voor onze inwoners in het kader van de voormalige wet sociale werkvoorziening. Per 1 januari 2020 is de herstructurering van Caparis afgerond. De GR is aangepast. Alle SW-medewerkers zijn daarin administratief ondergebracht. Wij zijn geen aandeelhouder meer van Caparis en hebben een Dienstverleningsovereenkomst gesloten met Caparis voor de begeleiding en ontwikkeling van onze inwoners met een SW-indicatie.

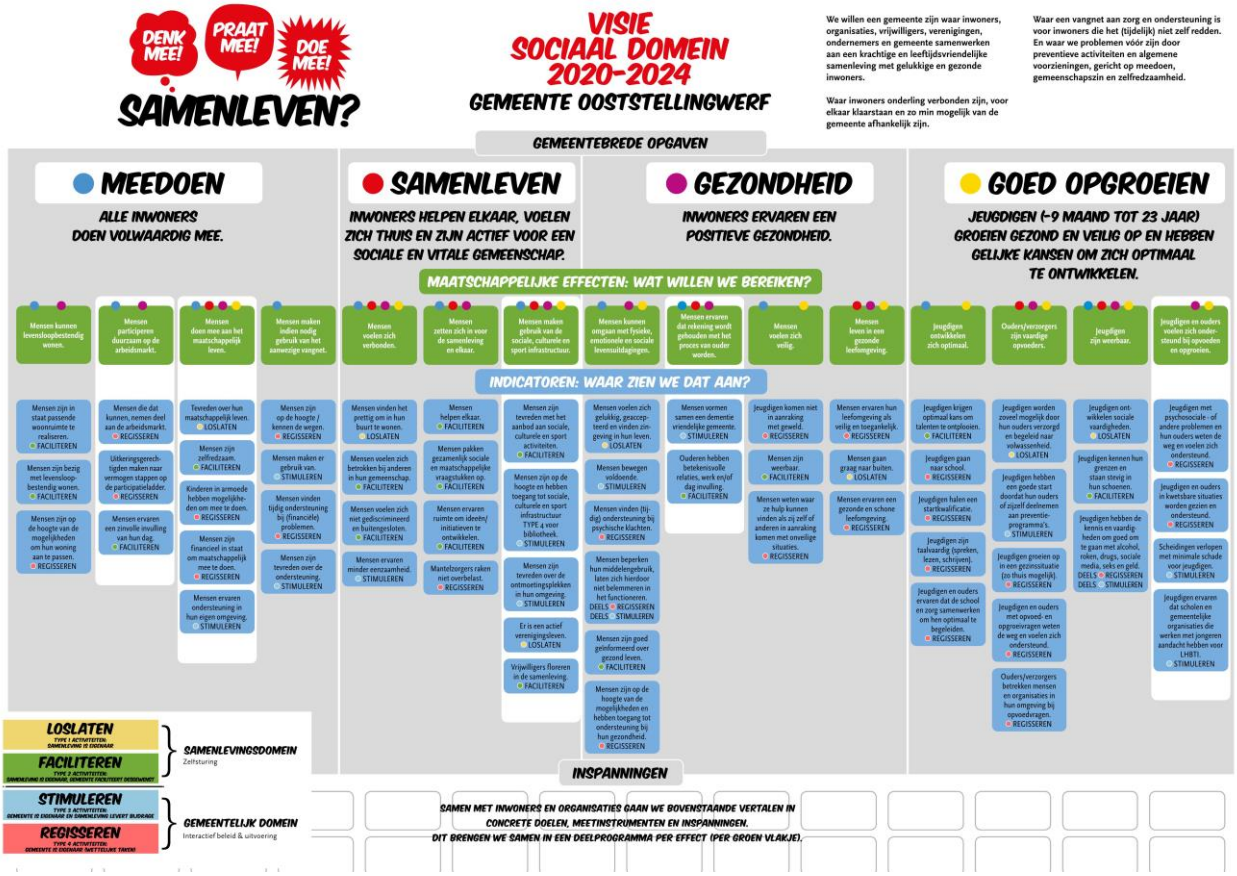

Thema 1.1 Meedoen

Inleiding

Alle inwoners doen volwaardig mee

Inwoners vinden 'Meedoen' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein. Het gaat om de Wet Maatschappelijke Ondersteuning, de Participatiewet en de Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening. Voor de Opgave Meedoen zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (A t/m D) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect A. Mensen kunnen levensloopbestendig wonen (zie woonzorgvisie).

A1. Mensen zijn in staat passende woonruimte te realiseren (faciliteren)
A2. Mensen zijn bezig met levensloopbestendig wonen (faciliteren)
A3. Mensen zijn op de hoogte van de mogelijkheden om hun woning aan te passen (regisseren)

Maatschappelijk effect B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt (zie doe-agenda B).

B1. Mensen die dat kunnen, nemen deel aan de arbeidsmarkt (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen zoveel mogelijk mensen aan een baan helpen. Het vergroot de kans om mee te doen en onderdeel te zijn van de samenleving.
- Zie collegeakkoord: We willen vicieuze cirkels doorbreken en belemmeringen om mee te doen in werk of andere maatschappelijke activiteiten wegnemen.

B2. Uitkeringsgerechtigden maken naar vermogen stappen op de Participatieladder (regisseren)
B3. Mensen ervaren een zinvolle invulling van hun dag (faciliteren)

Maatschappelijk effect C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven (zie doe-agenda C en doe-agenda Inburgering.

C1. Mensen zijn tevreden over hun maatschappelijk leven (loslaten)
C2. Mensen zijn zelfredzaam (faciliteren)
C3. Kinderen in armoede hebben mogelijkheden om mee te doen (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen de bestaanszekerheid van onze meest kwetsbare inwoners vergroten. Dat doen we door meer nadruk te leggen op preventie, vroegsignalering en een integrale aanpak van onze armoede- en schuldenproblematiek.

C4. Mensen zijn financieel in staat om maatschappelijk mee te doen (regisseren)
- Zie collegeakkoord: We willen dat mensen financieel in staat zijn om maatschappelijk mee te doen. En dat geldt ook voor kinderen in armoede. We willen dat mensen tijdig de weg weten te vinden bij financiële vragen en problemen en dat ze tevreden zijn over de geboden ondersteuning. Ook willen we het bereik van de regelingen, voorzieningen en ondersteuningsmogelijkheden vergroten.

C5. Mensen ervaren ondersteuning in hun eigen omgeving (stimuleren)

Maatschappelijk effect D. Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet

D1. Mensen zijn op de hoogte/kennen de wegen (regisseren)
D2. Mensen maken gebruik van de wegen (stimuleren)
D3. Mensen vinden tijdig ondersteuning bij (financiële) problemen (regisseren)
D4. Mensen zijn tevreden over de ondersteuning (stimuleren)

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect A: Mensen kunnen levensloopbestendig wonen
We maken prestatie afspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren en woonvormen met zorg en voorzieningen nabij. We werken beleid uit voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopbestendige woningen, meergeneratiewoningen of 2 aparte wooneenheden op 1 erf. We werken voortvarend met de zorgaanbieder en de corporatie de plannen voor (zorg)woningen op de locatie Rikkingahof uit. Ons Gebiedsteam adviseert inwoners over levensloopbestendig wonen en regelt zo nodig financiële ondersteuning bij verhuizing of woningaanpassing. Ook blijven we de Verzilver- en Blijversleningen aanbieden en zetten we in op informatiecampagnes en het gebruik van domotica. Zie verder ook thema 3.4 Bouwen en wonen.

Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen. Voor mantelzorg zie ook thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect B: Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
We zien dat mensen die op dit moment een bijstandsuitkering hebben veelal een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben en met problemen kampen op meerdere levensgebieden. We begeleiden hen om hun situatie te doorbreken. We verkleinen de armoedeval door de uitstroompremie voor mensen die van werk naar bijstand gaan niet alleen na een half jaar te geven, maar nogmaals te geven als zij ook na een jaar nog aan het werk zijn.

Niet voor iedereen is betaald werk haalbaar. Maar mensen zetten wel stappen richting meedoen. Dit monitoren we door middel van de Participatieladder. We zetten extra in om inwoners met Wmo-dagbesteding waarvoor dat mogelijk is te begeleiden naar (meer) arbeidsmatige dagbesteding.

We doen een pilot met het periodiek meten van de klanttevredenheid van inwoners die aanspraak maakten op voorzieningen uit de Participatiewet zodat we onze aanpak en werkwijze kunnen verbeteren.

Maatschappelijk effect C: Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
Wij gaan in gesprek met de samenleving en relevante partijen om tot voorstellen te komen om armoede en schulden nog beter dan nu te voorkomen of vroegtijdig te signaleren zodat problemen niet uit de hand lopen en mensen die in armoede leven en/of die schulden hebben nog beter te helpen. Vooruitlopend daarop zetten we meer capaciteit in op preventie en vroegsignalering van schulden. Daarbij zetten we ervaringsdeskundigen in. Ook bieden we de Voorzieningenwijzer aan, waarmee iemand in beeld krijgt welke besparingsmogelijkheden en welke regelingen er zijn om gebruik van te maken. We plegen extra inzet om te voorkomen dat jongeren als volwassene schulden krijgen.

We versnellen het proces om te komen tot een traject schuldhulp door o.a. zelf beschikkingen af te geven. Hiervoor zetten we extra capaciteit in. We zetten concreet op papier wat onze wettelijke schuldhulpverleningstaken zijn en hoe we die uitvoeren en monitoren de inzet van bewindvoering bij schulden.

We starten een pilot waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Zo doorbreken we voor de betreffende inwoners de generatie-op-generatie-armoede.

We zorgen dat inwoners en verwijzers weten waar ze met vragen over geld terecht kunnen en dat stimuleren dat partijen die hierin actief zijn samenwerken en hun diensten op elkaar afstemmen. We zetten daarnaast de Voorzieningenwijzer in om te zorgen dat inwoners optimaal gebruik maken van bestaande landelijke en gemeentelijke regelingen en voorzieningen. We verkennen de mogelijkheden van een 'meedoenpas' waarin alle regelingen samenkomen en inwoners meer keuzevrijheid krijgen waardoor het beter aansluit op de behoefte van de inwoner. We verhogen de norm voor onze kindregelingen naar 130% van het wettelijk sociaal minimum.

In het kader van de inburgeringswet ontzorgen we statushouders in de eerste 6 maanden van hun verblijf in onze gemeente door hun vaste lasten te betalen vanuit hun bijstandsuitkering (wettelijke verplichting) en begeleiden we hen naar maatschappelijke en financiële zelfredzaamheid.

We zetten in op zelfredzaamheid van inwoners (alle leeftijden) door hen in staat te stellen vaardigheden aan te leren (denk aan digitale vaardigheden, omgaan met geld, taalvaardigheid), onder andere via de bibliotheek. Zie ook thema 1.4 Goed Opgroeien onderdeel L.

Maatschappelijk effect D: Mensen maken indien nodig gebruik van het vangnet
Soms hebben inwoners ondersteuning nodig. Wij bieden hen een vangnet. Zij kunnen terecht bij het Gebiedsteam om ondersteuning te krijgen of te regelen. We faciliteren vrijwilligers om proactief inwoners van 75+ te bezoeken om hen te informeren en eventuele behoeften te signaleren (preventief huisbezoek). De medewerkers van het gebiedsteam zijn zichtbaar op vindplaatsen en welzijnswerkers zijn actief in de wijken. De bibliotheek biedt ondersteuning aan inwoners bij het omgaan met de digitale overheid (informatiepunt digitale overheid). We brengen jaarlijks de Regelingenwijzer uit met alle (financiële) regelingen voor inwoners. We zetten extra in om inwoners te laten weten wat het Gebiedsteam is en hoe men daar gebruik van kan maken. We positioneren de onafhankelijke cliëntondersteuner breed in het sociaal domein. We blijven werken aan de verdere doorontwikkeling van het Gebiedsteam, onder meer gericht op een goede en laagdrempelige toegang en ontschot werken. We blijven investeren in preventie, werken intensief samen met welzijn- en zorgorganisaties om een stevig vangnet te houden en ondersteunen diverse initiatieven vanuit de samenleving voor indicatievrije dagbesteding. Zie ook thema 4.6 over doorontwikkeling Gebiedsteam, grip op uitgaven Wmo en jeugd en voorliggende voorzieningen.

Wat merkt de inwoner ervan

A. Mensen wonen op de door hun gewenste plek
B. Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt
C. Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven
D. Mensen maken indien nodig gebruik van het aanwezige vangnet

Wat mag het kosten

Eigen bijdrage Wmo
De eigen bijdrage die inwoners moeten betalen voor gebruik van voorzieningen uit de Wmo is voor iedereen gelijk (abonnementstarief). Dit heeft geleid tot een aanzuigende werking o.a. bij de huishoudelijke hulp. Volgens het regeerakkoord wordt gewerkt aan een eerlijkere eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp met landelijke normen en met oog voor betaalbaarheid voor lagere- en middeninkomens. De VNG is met het tegenvoorstel gekomen om de bestaande eigen bijdrage te handhaven voor Wmo voorzieningen met een zorgkarakter (begeleiding, dagbesteding) en een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren voor hulp bij het huishouden, hulpmiddelen en woningaanpassingen.

Wmo vervoer
Bij de heroverwegingen 2022 is besloten om de eigen bijdrage voor Wmo vervoer te verhogen van € 0,18 naar € 0,20 per 2023. Daarnaast is toen besloten een opstaptarief te hanteren vanaf 2023. Bij de Kaderbrief 2023 het invoeren van een opstaptarief via een amendement teruggedraaid.

Nieuwe inburgeringswet
Het rijk heeft ons gecompenseerd voor de uitvoeringskosten van de nieuwe inburgeringswet. Daarnaast ontvangen we middelen in de vorm van een specifieke uitkering voor de bekostiging van inburgeringsvoorzieningen. Via de SiSa leggen we hier verantwoording over af.

Participatie werkdeel
Bij de heroverweging 2022 is besloten het budget voor participatie werkdeel te verlagen dit op basis van het huidige uitkeringsbestand. Mocht uit monitoring blijken dat het aantal bijstandsgerechtigden toch stijgt waardoor er een tekort aan middelen wordt verwacht en we niet de dienstverlening kunnen bieden die nodig is om hen mee laten participeren en re-integreren dan zal alsnog aanspraak gedaan worden op deze middelen. Als norm hiervoor nemen we een toename 15 bijstandsgerechtigden. Naast het budget voor participatie werkdeel is een budget beschikbaar voor loonkosten van mensen die (tijdelijk) werken via stichting werk.

Inkomensconsulent
U heeft bij de Kaderbrief 2023-2026 besloten structureel € 80.000 beschikbaar te stellen om daarmee de formatie inkomensconsulent met 1 fte uit te breiden.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')

- We stellen voor om voor vier jaar € 64.000 per jaar (0,8 fte) beschikbaar te stellen om bijstandsgerechtigden intensiever te begeleiden en ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aan te bieden.
- We stellen voor structureel € 14.000 beschikbaar te stellen om de uitstroompremie voor mensen die van bijstand naar werk gaan niet alleen na een half jaar te geven, maar ook nogmaals te geven als zij ook na een jaar nog aan het werk zijn.
- We stellen voor € 10.000 beschikbaar te stellen voor 2023 voor het opstellen van een plan om schulden bij jongeren 18+ in het voortgezet onderwijs en MBO te voorkomen. Daarna volgen mogelijk (structurele) lasten via een apart voorstel.
- We stellen voor om voor het aanstellen van twee ervaringsdeskundigen om in contact te komen met mensen met beginnende schulden in 2023 € 70.000 beschikbaar te stellen voor de opstart en vanaf 2024 € 50.000 per jaar.
- We stellen voor € 40.000 structureel beschikbaar te stellen voor 0,5 fte voor het versnellen van het proces schuldhulp en zelf beschikkingen af te geven.
- We willen de voorzieningenwijzer inbedden in bestaande structuren en contactmomenten. We stellen voor om voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 30.000 beschikbaar te stellen. Dit is voor de applicatie, training en uitvoeringscapaciteit. In dit bedrag is rekening gehouden met cofinanciering door de woningcorporaties. Na deze periode kan overwogen worden om de voorzieningenwijzer structureel te maken.
- We stellen voor € 45.000 structureel beschikbaar te stellen voor het verhogen van de norm voor onze (gemeentelijke) kindregelingen (JSCF en kleding- en schoenenbonnen) naar 130% van het wettelijk sociaal minimum.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020-2024
- Woon(zorg)visie 2022-2026
- Doe-agenda B Mensen participeren duurzaam op de arbeidsmarkt 2021-2025
- Doe-agenda C Mensen doen mee aan het maatschappelijk leven 2021-2025
- Doe-agenda Nieuwe Wet Inburgering 2022-2026
- Re-integratieverordening Participatiewet 2017
- Verordening Tegenpresentatie 2015
- Maatregelenverordening 2018
- Verordening Individuele Inkomenstoeslag 2015
- Verordening Individuele Studietoeslag 2015
- Handhavingsverordening 2015
- Verordening Verrekening Bestuurlijke Boete bij Recifice 2015
- Verordening adviesraad sociaal domein gemeente Ooststellingwerf 2015
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2022

Thema 1.2 Samenleven

Inleiding

Inwoners helpen elkaar, voelen zich thuis en zijn actief voor een sociale en vitale gemeenschap
Samenleven is een onderwerp dat erg leeft in de gemeente. Inwoners vinden ‘elkaar ontmoeten’, ‘elkaar ondersteunen’ en activiteiten en verenigingen in de dorpen en in de buurten belangrijk. Voor de Opgave Samenleven zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) drie maatschappelijke effecten benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Zie collegeakkoord: We willen een samenleving met een sterke sociale basis waarin inwoners verantwoordelijkheid nemen en voelen naar elkaar, voor elkaar klaar staan en elkaar helpen.

Maatschappelijk effect E. Mensen voelen zich verbonden (zie doe-agenda E)
E1. Mensen vinden het prettig om in hun buurt te wonen (loslaten)
E2. Mensen voelen zich betrokken bij anderen in hun gemeenschap (faciliteren)
E3. Mensen voelen zich niet gediscrimineerd en buitengesloten (faciliteren)
E4. Mensen ervaren minder eenzaamheid (stimuleren)

Maatschappelijk effect F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
F1. Mensen helpen elkaar (faciliteren)
F2. Mensen pakken gezamenlijk sociale en maatschappelijke vraagstukken op (faciliteren)
F3. Mensen ervaren ruimte om ideeën/initiatieven te ontwikkelen (faciliteren)
F4. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren) Zie thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur (zie doe-agenda G)
G1. Mensen zijn tevreden met het aanbod aan sociale, culturele en sportactiviteiten (faciliteren)
G2. Mensen zijn op de hoogte en hebben toegang tot sociale, culturele en sportinfrastructuur (stimuleren)
G3. Mensen zijn tevreden over de ontmoetingsplekken in hun omgeving (stimuleren)
G4. Er is een actief verenigingsleven (loslaten)
G5. Vrijwilligers floreren in de samenleving (faciliteren)

Wat gaan we ervoor doen

Maatschappelijk effect E: Mensen voelen zich verbonden
We blijven investeren op het gebied van sport, gezondheid, ontmoeting, zingeving en culturele activiteiten omdat dit zorgt voor sterke verbondenheid. We investeren in de uitwerking en uitvoering van onze Lokale Inclusieagenda, hetgeen bijdraagt aan verbinding en verbonden voelen. We zetten in op laagdrempelige en informele dagactiviteiten in dorpen en buurten (bijvoorbeeld Welzijn op dorpse schaal). In het programma aandachtsgebieden werken we aan het versterken en behouden van de leefbaarheid en de sociale cohesie in het Haerenkwartier in Oosterwolde en in Haulerwijk. We bieden activiteiten specifiek voor statushouders waardoor zij aansluiting vinden bij de gemeenschap. We dragen bij aan het voorkomen, doorbreken en duurzaam aanpakken van eenzaamheid door tal van inspanningen (zie doe-agenda E). Onder andere door inzet van VraagElkaar, door vrijwilligers te faciliteren die 75-plus-inwoners bezoeken en door afspraken met zorgpartijen en vrijwilligersorganisaties over wie wat doet bij signalen van eenzaamheid en waar inwoners met zorgen terecht kunnen.

Maatschappelijk effect F: Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
We nodigen inwoners uit en faciliteren hen om in te spelen op ontwikkelingen en te werken aan maatschappelijke doelen, bijvoorbeeld door middel van opbouwwerk en subsidies, bv de dorpsbudgetten en het Fonds, dat we in de periode 2022-2026 doorzetten. We merken dat beleid en regelgeving op andere terreinen voor initiatiefnemers soms (onbedoeld) belemmerend werkt (ruimte, vergunningverlening). In samenwerking met alle betrokkenen lossen we dit op. We zorgen dat initiatiefnemers binnen de gemeente één aanspreekpunt hebben die hen begeleidt en bemiddelt tussen de diverse betrokkenen binnen de gemeentelijke organisatie. De inzet van vrijwilligers is van cruciaal belang in een samenredzame en vitale samenleving. Hier doen we al veel aan (Plek voor Talent, bestuurscoaching) en we gaan hier in de komende vier jaar meer in investeren. Daarnaast stimuleren en waarderen we maatschappelijke initiatieven en vrijwilligerswerk door hier publiciteit aan te geven (wat aandacht krijgt, groeit) en door de uitreiking van de vrijwilligersawards aan vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Wat we doen op het terrein van mantelzorg (F4) staat bij thema 1.3 Gezondheid.

Maatschappelijk effect G: Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur
We zetten op een rij wat we op dit moment precies doen op het terrein van kunst en cultuur en welke (groepen) inwoners we hier mee bereiken. Met de bibliotheek willen we komen tot nieuwe resultaatafspraken en gaan we in gesprek over het maatschappelijk effect van hun activiteiten. Voor de realisatie van een bruisplek werken culturele organisaties intensief samen. De middelen die vrij komen door het vervallen van de regeling Stellingwerfs voegen we toe aan de subsidie van de SSR.

Naast kunst en cultuur ondersteunen we ook diverse organisaties en activiteiten op het gebied van ontmoeten en sport. In het kader van het Lokaal Sport- en beweegakkoord werken we er o.a. aan dat kinderen vaardig zijn in bewegen. Bv op de basisscholen wordt de motorische ontwikkeling van kinderen gescreend en eventueel extra gestimuleerd. We werken aan een goed en divers beweegaanbod voor ouderen en mensen met een beperking (lokaal sport- en beweegakkoord, buurtsport). Ook zetten we het 6-weken-traject voort voor inwoners die aan de slag willen met positieve gezondheid, gedrag en voeding.

We werken samen met maatschappelijke organisaties en actieve aanjagers in elk dorp aan één activiteitenkalender voor heel Ooststellingwerf. De website www.beweegplein.nl wordt onder andere benut om vraag en aanbod in het gebruik van sportaccommodaties af te stemmen. Er lopen diverse samenwerkingsinitiatieven (o.a. beachvolleybalveld en pannakooi op en bij het Sportpark van de vv Stanfries Appelscha en een pumptrackbaan in Oosterwolde). Gemeente, opbouwwerk, maatschappelijke organisaties, verenigingen en inwoners werken samen om ontmoetingsplekken te verbeteren of te realiseren (bv Oosterwolde Noord, Haerenkwartier, Haulerwijk, Donkerbroek).

Wat merkt de inwoner ervan

E. Mensen voelen zich verbonden
F. Mensen zetten zich in voor de samenleving en elkaar
G. Mensen maken gebruik van de sociale, culturele en sportinfrastructuur

Wat mag het kosten

- Er is jaarlijks € 65.000 beschikbaar voor Wijk- en dorpsbudgetten. Ieder dorp krijgt € 2.500 en € 1 per inwoner.
- Binnen Aandachtsgebieden Ooststellingwerf 2020-2023 is € 180.400 beschikbaar voor de realisatie van de Buurthuiskamer Haerenkwartier.
- Bij de heroverwegingen 2022-2025 heeft u krediet en budget voor kapitaallasten beschikbaar gesteld voor het vernieuwen van de voetbalaccommodaties in Oosterwolde en Haulerwijk via de zogenaamde 1/3 regeling.
- Vanuit het Rijk wordt al vele jaren een rijksbudget beschikbaar gesteld voor de Buurtsport. Dit Rijksbudget wordt aangevuld met financiële middelen door de gemeente vanuit o.a. lokaal sportbeleid en door andere lokale partners zoals Comprix, Tjongerwerven en Scala.
- In 2022 en 2023 subsidiëren we VraagElkaar voor het verbinden van mensen en tegengaan van eenzaamheid voor € 33.000 per jaar.
- Per 2023 komt er een rijksbijdrage in het gemeentefonds voor het verder inrichten van een informatiepunt digitale overheid (IDO) in de bibliotheek. Het is nog niet bekend om welke bijdrage het gaat.
- Bij de programmabegroting heeft u structureel € 35.000 aan financiële ruimte gereserveerd voor de Bruisplek.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')
De evaluatie van het Fonds is positief. We stellen voor hier voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 225.000 (inclusief uitvoeringscapaciteit) beschikbaar te stellen. De evaluatie wordt in de commissie Samenleven besproken.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal Sport- en beweegakkoord (2020)
- Ontwikkelrichting wijkvernieuwing Haerenkwartier
- Doe-agenda E Mensen voelen zich verbonden 2022-2026
- Doe-agenda G Iedereen doet en ontmoet 2021-2025
- Doe-agenda I Gelukkig en gezond ouder worden en mantelzorg 2021-2025

Thema 1.3 Gezondheid

Inleiding

Inwoners ervaren een positieve gezondheid
Inwoners vinden 'Gezondheid' een belangrijk thema. Daarnaast hebben we wettelijke taken op dit terrein en moeten we lokaal invulling geven aan de landelijke gezondheidsnota. Voor de Opgave Gezondheid zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (H t/m K) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Zie collegeakkoord:

- We willen gezondheid integreren in alle beleidsdomeinen.
- We zetten in op positieve gezondheid, het zo vroeg mogelijk verkleinen van motorische en gezondheidsverschillen en/of -achterstanden, een gezonde fysieke leefomgeving en vitaal ouder worden. Daarmee verlagen we ook de druk op de gezondheidszorg.
- We weten dat inwoners met een ongunstige sociaaleconomische positie extra kwetsbaar zijn voor gezondheidsproblemen. Deze ongelijkheid werkt vaak generaties lang door. We willen deze doorbreken.

Maatschappelijk effect H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen *(zie doe-agenda HK)*
H1. Mensen ervaren laagdrempelige mogelijkheden om hun eigen gezondheid te verbeteren (deels faciliteren, deels stimuleren)
H2. Mensen voelen zich lichamelijk gezond (stimuleren)
H3. Mensen voelen zich mentaal gezond en ervaren zingeving (stimuleren)
H4. Mensen ervaren dat zij in staat zijn tot alledaagse dingen zoals werken, omgaan met tijd en geld en grenzen stellen (stimuleren)

Maatschappelijk effect I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden *(zie doe-agenda I)*
I1. Mensen vormen samen een dementievriendelijke gemeente (stimuleren)
I2. Ouderen hebben betekenisvolle relaties, werk en/of daginvulling (faciliteren)
I3. Mantelzorgers raken niet overbelast (regisseren)

Maatschappelijk effect J. Mensen voelen zich veilig
J1. Jeugdigen komen niet in aanraking met geweld (regisseren)
J2. Mensen zijn weerbaar (faciliteren)
J3. Mensen weten waar ze hulp kunnen vinden als zij zelf of anderen in aanraking komen met onveilige situaties (regisseren)

Maatschappelijk effect K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving *(zie doe-agenda HK)*
K1. Mensen ervaren hun leefomgeving als veilig en toegankelijk (regisseren)
K2. Mensen gaan graag naar buiten (loslaten)
K3. Mensen ervaren een gezonde en schone leefomgeving (regisseren)

Wat gaan we ervoor doen

Algemeen
Wij kijken bij nieuw beleid altijd wat het effect is op de gezondheid van onze inwoners. Dat kan gaan om de inrichting van de openbare ruimte, maar ook om economisch beleid, wonen of veiligheid.

Maatschappelijk effect H: Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
We investeren in de bestaanszekerheid van mensen (zie thema 1.1 Meedoen). We zijn JOGG-gemeente (Jongeren op Gezond Gewicht), waarmee we specifiek inzetten op de gezondheid van jongeren. De buurtsportcoaches stimuleren bewegen voor allerlei doelgroepen. We zetten breder en intensiever in op preventie van verslaving. Zowel in preventie als in vroegsignalering, handhaving en hulp bieden. Daarom besteden we bij de uitvoering van de Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik extra aandacht aan verslaving (bijvoorbeeld aan roken, gokken of drugs). We ondersteunen sportverenigingen om het alcoholgebruik in sportkantines te beperken en de leeftijdsgrens van 18 jaar te handhaven. We stimuleren en faciliteren positieve gezondheid in onze gemeente, o.a. door initiatieven voor bloeizones in de dorpen te ondersteunen (zie thema 4.10 Regiodeal), door buurtsportcoaches met bewegingsaanbod in de dorpen, door het project gezonde kantines, door te investeren in ontmoetingsplekken, door de 'gezonde huiskamer-bus' in de dorpen, door welzijn op recept en via een magazine voor inwoners met praktijkvoorbeelden.

Maatschappelijk effect I: Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
Het uitgangspunt is een leeftijdsvriendelijke gemeente, een inclusieve en toegankelijke omgeving die actief ouder worden promoot. Gericht op de fysieke omgeving (een groene buurt waar een ommetje mogelijk is, wonen op maat, toegankelijke openbare gebouwen, (openbaar) vervoer, parkeren voor de deur) en de sociale omgeving (meedoen, ontmoeten, maatschappelijke betrokken zijn). Daarnaast voeren we onze wettelijke taken uit op het gebied van langer zelfstandig thuis wonen voor ouderen in hun vertrouwde omgeving, met een goede kwaliteit van leven. Via het Gebiedsteam maken veel oudere inwoners gebruik van bv huishoudelijke zorg, woningaanpassingen, hulpmiddelen en vervoer. In het kader van de Friese samenwerkingsagenda werken we samen met andere gemeenten, zorgverzekeraars, zorgkantoor, zorgaanbieders en woningbouwverenigingen o.a. aan domein overstijgende samenwerking (DOS) waarbij we kijken of de opbrengsten van investeringen van gemeenten vanuit de Wmo door het zorgkantoor gecompenseerd kunnen worden. We werken aan een website over dementie in Ooststellingwerf om inwoners zowel ‘de weg te wijzen’ als voor te lichten over de omgang met dementie. Er is speciale aandacht voor bewegen door ouderen, ook voor mensen met de aandoening dementie. Vrijwilligers bezoeken proactief inwoners van 75+ om hen te informeren en eventuele behoeften te signaleren. Waar nodig bieden we als gemeente geïndiceerde dagbesteding en waar gewenst en mogelijk helpen we mensen om een zinvolle daginvulling te vinden in het informele circuit (denk aan Welzijn op Dorpse Schaal).

We bieden mantelzorgondersteuning en -waardering. De mantelzorgconsulent van het gebiedsteam biedt informatie aan mantelzorgers en is aanspreekpunt voor mantelzorgers met ondersteuningsvragen. De mantelzorgconsulent houdt zich bezig met lotgenotencontact en het voorkomen van overbelasting. Er is ook aparte aandacht voor jonge mantelzorgers (zie opgave Goed Opgroeien). We subsidiëren het Alzheimercafé om inwoners die te maken hebben met dementie (waaronder veel mantelzorgers) te ondersteunen. In steeds meer dorpen is laagdrempelige dagbesteding, dit helpt mede om mantelzorgers te ontlasten. We zetten al het ondersteuningsaanbod voor mantelzorgers in de te ontwikkelen sociale kaart Ooststellingwerf. We onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit 3.6 collegeakkoord).

Maatschappelijk effect J: Mensen voelen zich veilig
Via de gemeenschappelijke regeling bekostigen we Veilig Thuis, het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. We betalen mee aan de Kindertelefoon. We onderzoeken hoe we de werkwijze en leerpunten van de pilot MDA++ (samenwerkingsverband voor intensieve gezinshulp en integrale aanpak van huiselijk geweld, seksueel geweld en kindermishandeling) kunnen borgen in de eigen gemeente en binnen bestaande samenwerkingsverbanden. Verder zetten we ons in om bepaalde thema's bespreekbaar te maken, bijvoorbeeld via acties rondom Orange the world (geweld tegen vrouwen en meisjes), paarse vrijdag (seksuele- en genderdiversiteit) et cetera.

Maatschappelijk effect K: Mensen leven in een gezonde leefomgeving
We zetten in op een gezonde, beweegvriendelijke en leeftijdsvriendelijke omgeving en op het makkelijk maken van gezonde keuzes. In het programma Omgevingswet en -visie is gezondheid een vast onderdeel en opgenomen in de (concept) omgevingsvisie. In de aandachtsgebieden investeren we onder meer in de verbetering van de fysieke leefomgeving.

Wat merkt de inwoner ervan

H. Mensen kunnen omgaan met fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen
I. Mensen ervaren dat rekening wordt gehouden met het proces van ouder worden
J. Mensen voelen zich veilig
K. Mensen leven in een gezonde leefomgeving

Wat mag het kosten

- Voor 2022 krijgen we nog GIDS gelden en er zijn middelen van VWS beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het Preventie en Handhavingsplan Alcohol en Middelen. Vanaf 2023 ontvangen we weer GIDS-gelden maar het is nog niet bekend hoeveel dat zal zijn.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten vanaf 2022 € 45.000 structureel beschikbaar te stellen voor eenzaamheidsbeleid.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten vanaf 2022 € 50.000 structureel beschikbaar te stellen voor positieve gezondheid/bloeizones.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten vanaf 2022 € 7.500 structureel beschikbaar te stellen voor dementievriendelijke gemeente.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')
Voor het voortzetten van 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) stellen we voor in 2023 en 2024 € 30.000 beschikbaar te stellen.

Beleidskaders

- Visie op samenleven 2020 -2024
- Doe-agenda I 'Gelukkig en gezond ouder worden' 2021
- Doe-agenda HK 'Positieve gezondheid en gezonde leefomgeving' 2022
- Sport- en beweegnota zuidoost Friesland 2017-2021
- Lokaal sportakkoord (2020)
- Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Fries preventieplan
- Friese samenwerkingsagenda
- Gemeenschappelijke regelingen GGD, binnen VRF.
- Herstelnota Corona?

Thema 1.4 Goed Opgroeien

Inleiding

Jeugdigen (-9 maand tot 23 jaar) groeien gezond en veilig op en hebben gelijke kansen om zich optimaal te ontwikkelen
Inwoners vinden ‘Goed Opgroeien’ een belangrijk thema. Daarnaast hebben we veel wettelijke taken op dit terrein. Voor de Opgave Goed Opgroeien zijn in de Visie op Samenleven (oktober 2019) vier maatschappelijke effecten (L t/m O) benoemd waar gemeente, organisaties, bedrijven en inwoners samen aan willen werken.

Wat willen we bereiken

Maatschappelijk effect L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal
Uit het collegeakkoord:

- We willen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen in goede gezondheid en in een veilige en stimulerende omgeving.
- We vergroten de kansengelijkheid door onderwijsachterstanden bij kinderen en jongeren tegen te gaan.

L1. Jeugdigen krijgen optimaal kans om talenten te ontplooien (faciliteren)
L2. Jeugdigen gaan naar school (regisseren)
L3. Jeugdigen halen een startkwalificatie (regisseren)
L4. Jeugdigen zijn taalvaardig (spreken, lezen, schrijven) (regisseren)
L5. Jeugdigen en ouders ervaren dat de school en zorg samenwerken om hen optimaal te begeleiden (regisseren)

Maatschappelijk effect M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders *(zie doe-agenda O)*
M1. Jeugdigen worden zoveel mogelijk door hun ouders verzorgd en begeleid naar volwassenheid (loslaten)
M2. Jeugdigen hebben een goede start doordat hun ouders of zijzelf deelnemen aan preventieve programma's (stimuleren)
M3. Jeugdigen groeien op in een gezinssituatie (zo thuis mogelijk) (regisseren)
M4. Jeugdigen en ouders met opvoed- en opgroeivragen weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
M5. Ouders/verzorgers betrekken mensen en organisaties bij hun opvoedvragen (regisseren)

Maatschappelijk effect N. Jeugdigen zijn weerbaar
N1. Jeugdigen ontwikkelen sociale vaardigheden (loslaten)
N2. Jeugdigen kennen hun grenzen en staan stevig in hun schoenen (faciliteren) - *Zie ook doe-agenda HK Positieve gezondheid (2022)*.
N3. Jeugdigen hebben de kennis en vaardigheden om goed om te gaan met alcohol, roken, drugs, sociale media, seks en geld (deels regisseren, deels stimuleren) - *Zie Preventie en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024*

Maatschappelijk effect O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien *(zie doe-agenda O)*
O1. Jeugdigen met psychosociale of andere problemen en hun ouders weten de weg en voelen zich ondersteund (regisseren)
O2. Jeugdigen en ouders in kwetsbare situaties worden gezien en ondersteund (regisseren)
O3. Scheidingen verlopen met minimale schade voor jeugdigen (stimuleren)
O4. Jeugdigen ervaren dat scholen en gemeentelijke organisaties die werken met jongeren aandacht hebben voor LHBTI (stimuleren)

Wat gaan we ervoor doen
Goed opgroeien vraagt een integrale aanpak (eenzaamheid, weerbaarheid, armoede, onderwijs).

Maatschappelijk effect L: Jonge inwoners ontwikkelen zich optimaal
We bieden kinderen (vanaf -9 maanden) een kansrijke start door diverse preventieve programma's. Denk aan Jeugdgezondheidszorg via de GGD, peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE, gericht op het voorkomen van taal-, sociaal-emotionele en motorische achterstanden), stapprogramma's (ontwikkeling en interactievaardigheden van de ouders) en integrale vroeghulp aan kinderen met (een vermoeden van) een ontwikkelingsachterstand. Naast deze bestaande inspanningen om taalvaardigheid te stimuleren willen we alles doen wat mogelijk is om laaggeletterdheid te voorkomen en te verminderen. Daarom gaan we in de doe-agenda over onderwijsachterstanden (doe-agenda L) specifieke informatie opnemen over laaggeletterdheid in onze gemeente, onze huidige activiteiten en een analyse maken over de effectiviteit en het bereik van het huidige beleid. Op basis hiervan voorstellen doen over mogelijkheden om (nog) effectiever beleid te voeren en een grotere en bredere groep te bereiken (niet alleen kinderen, maar alle leeftijden). Hierbij hanteren we een brede definitie van laaggeletterdheid (ook digitale vaardigheid). Buurtsportcoaches stimuleren de fysieke en motorische ontwikkeling van kinderen. Via JOGG werken we aan de gezondheid van jongeren. We hebben kindregelingen om te zorgen dat kinderen mee kunnen doen (zie thema 1.1). We bouwen de ontwikkeling van brede scholen verder uit. Door onderwijs, preventie en zorg met elkaar te verbinden, ontstaat een stevige steunstructuur voor kinderen in het primair onderwijs. In samenwerking met scholen, leerplichtambtenaar, Gebiedsteam en zorgpartijen zetten wij ons in om thuiszitters en voortijdig schoolverlaters (VSV-ers) te voorkomen en te zorgen dat zij minimaal een startkwalificatie halen.

Maatschappelijk effect M: Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders
We investeren in allerlei vormen van preventie en indicatie-vrije voorzieningen. Voor (aanstaande) ouders en jonge kinderen is er een sluitend palet van zorg en ondersteuning voor de eerste 1.000 dagen van het kind. Waar nodig ondersteunen we ouders ook later in de opvoeding, bijvoorbeeld met laagdrempelige opvoedondersteuning door de GGD, het programma Stevig Ouderschap, informatie over preventie van alcohol / drugsgebruik door kinderen en Triple P (Positive Parenting Program). Zie verder onder O.

Maatschappelijk effect N: Jonge inwoners zijn weerbaar
We zetten het activeringsprogramma Young leaders opnieuw in. Doel is jongeren te stimuleren in hun ontwikkeling tot zelfbewuste personen die verantwoordelijkheid willen nemen in hun buurt. We voeren in samenwerking met anderen preventieve activiteiten uit, bijvoorbeeld 'Nuchter over gewicht', Nuchtere Fries (alcohol) en de gezonde sportkantine. We sluiten aan bij de uitgangspunten van positieve gezondheid. Ook zijn er preventieprogramma's gericht op weerbaarheid (denk aan Rots en Water). Op de scholen krijgen kinderen en jongeren preventielessen over gamen, alcohol, roken en drugs. Scholen, Gebiedsteam en jongerenwerk werken samen met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) om een (beginnende) verslaving bij jongeren te signaleren, te bespreken en aan te pakken. Zie ook thema 1.3 Gezondheid (extra inspanningen Notitie Preventie en Handhaving middelengebruik). We verkennen samen met jongeren, ouders en scholen hoe we de veerkracht en weerbaarheid van jongeren kunnen versterken.

Maatschappelijk effect O: Kwetsbare jonge inwoners en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien
We willen (nog) meer aandacht hebben voor preventie van jeugdproblematiek, zodat het aantal jongeren dat een beroep moet doen op jeugdzorg en de intensiteit van problemen afneemt. Er zijn veel laagdrempelige mogelijkheden voor opvoedondersteuning en ons Gebiedsteam is aanwezig op vindplekken waardoor we inwoners kunnen helpen als de problemen nog niet zo groot zijn (dure zorg voorkomen). We bieden hulp aan ouders met relatieproblemen, om de schade voor kinderen te beperken. Verder zetten we in op normaliseren. We gaan het gesprek aan over realistische verwachtingen die de samenleving heeft van kinderen en jongeren, van tegenslagen in het leven, van weerbaarheid en zelfredzaamheid en van de rol die de gemeente kan spelen. Daar waar het nodig is, biedt het gebiedsteam zelf kortdurende ondersteuning of regelt hulp bij een jeugdhulpaanbieder. We werken samen met jongeren om begrip en openheid te creëren rondom LHBTI+.

Wat merkt de inwoner ervan
L. Jeugdigen ontwikkelen zich optimaal.
M. Ouders/verzorgers zijn vaardige opvoeders.
N. Jeugdigen zijn weerbaar.
O. Jeugdigen en ouders voelen zich ondersteund bij opvoeden en opgroeien.

Wat mag het kosten
- We gebruiken de monitor Sociaal Domein om voor 2023 een berekening te maken van de te verwachten lasten Jeugdhulp. De berekening is bij de diverse onderdelen gebaseerd op o.a. de verwachte instroom in aantallen trajecten (op basis van voorgaande jaren), de gemiddelde looptijd van een traject en de gerealiseerde aantallen en lasten van voorgaande jaren. De budgetten worden opnieuw geïndexeerd. We hebben (met deze financieringssystematiek) steeds meer ervaringsjaren. Hoe meer ervaringsjaren, des te beter en betrouwbaarder kunnen we de verwachte lasten inschatten.
- Bij de heroverwegingen 2022-2025 heeft u besloten het Gebiedsteam in de school structureel te maken en uit te breiden naar 2 extra scholen en het gebiedsteam op 4 VVE locaties in te zetten en hiervoor € 84.000 te investeren in het Gebiedsteam en het budget jeugdhulp te verlagen met de te realiseren besparing van € 94.500 vanaf 2022.
- Bij de heroverwegingen 2022-2025 heeft u besloten om de lasten voor lokaal stimuleringsbeleid met € 50.000 te verlagen vanaf 2023.
- Bij de heroverwegingen 2022-2025 heeft u besloten het budget leerplicht te verlagen in verband met onderuitputting en hiermee vanaf 2022 € 5.000 te besparen.

Beleidskaders
- Visie op samenleven 2020-2024
- Doe agenda O Kwetsbare jonge inwoners 2021-2025
- Doe agenda HK Positieve Gezondheid 2022-2026
- Preventie- en handhavingsplan Alcohol en Middelen 2021-2024
- Beleidsplan Hart voor de Jeugd, Verordening Hart voor de Jeugd en Beleidsregels Hart voor de Jeugd
- Regiovisie huiselijk geweld en kindermishandeling: Veilig thuis in Fryslân
- Verordening Leerlingenvervoer Ooststellingwerf en Aanvullende beleidsregels Verordening Leerlingenvervoer
- Toezicht en handhaving kinderopvang en peuterspeelzalen
- Lokale Educatieve Jeugd Agenda (dynamisch)

- Subsidieregeling peuterspeelgroepen
- Centrumregeling Sociaal Domein Fryslân

Begroting Programma 1

x € 1.000

1. Samenleven	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
1.1 Thema Meedoen	-20.651	-21.226	-20.294	-20.036	-19.840	-19.742
1.2 Thema Samenleven	-3.905	-3.954	-3.923	-3.930	-3.918	-3.917
1.3 Thema Gezondheid	-365	-644	-440	-439	-439	-435
1.4 Thema Goed opgroeien	-10.367	-10.659	-10.873	-10.872	-10.872	-10.865
Totaal Lasten	**-35.289**	**-36.482**	**-35.529**	**-35.277**	**-35.069**	**-34.960**
Baten						
1.1 Thema Meedoen	10.381	9.650	8.807	8.792	8.959	9.064
1.2 Thema Samenleven	561	480	486	486	486	486
1.3 Thema Gezondheid	20	20	-	-	-	-
1.4 Thema Goed opgroeien	536	642	447	447	447	447
Totaal Baten	**11.498**	**10.792**	**9.740**	**9.725**	**9.892**	**9.997**
Resultaat voor bestemming	**-23.791**	**-25.690**	**-25.789**	**-25.552**	**-25.177**	**-24.963**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-378**	**138**	**-**	**-**	**-**	**-**
Onttrekkingen	**1.061**	**862**	**55**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**683**	**1.000**	**55**	**-**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-23.108**	**-24.690**	**-25.734**	**-25.552**	**-25.177**	**-24.963**

Programma 2 | Welzijn en educatie

Thema 2.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken

Handhaven van de kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs. Verbeteren en borgen van de samenwerking tussen zorg en onderwijs. Dit binnen de (financiële) kaders van het Rijk.

Wat gaan we ervoor doen

De scholen van (over)morgen

We blijven werken aan de bewustwording van alle betrokkenen over het kleiner worden van het aantal scholen en proberen tegenstellingen te overbruggen. Het beleid om dit te realiseren is vastgelegd in de notitie De scholen van (over)morgen. Dit beleid heeft er de afgelopen periode toe geleid dat er in Ooststellingwerf 10 scholen voor primair onderwijs zijn opgeheven, waarvoor 3 scholen in de plaats zijn gekomen (= 2 samenwerkingsscholen en 1 school voor openbaar primair onderwijs). In 2022/2023 wordt dit beleid vernieuwd (zie kopje onderwijshuisvesting).

In 2020 en 2021 vond een onderzoek plaats naar de samenwerking tussen scholen en zorg. Vanuit de doe-agenda 'Goed Opgroeien' zijn sinds schooljaar 2020/2021 gebiedsteammedewerkers een dagdeel aanwezig op vier scholen. Lichte zorg wordt zo laagdrempeliger. We breiden dit uit naar zes scholen en vier VVE locaties.

Leerlingenvervoer

De verordening leerlingenvervoer is vernieuwd. Deze is ingegaan op 1 april 2022.

Onderwijshuisvesting

In 2022 zijn we met de schoolbesturen aan de slag gegaan om gezamenlijk een visie te bepalen op de onderwijshuisvesting. Die visie is leidend voor het Integraal Huisvesting Plan; de uitvoering van sectorale routekaart voor de verduurzaming van de onderwijshuisvesting is hierin meegenomen. De uitvoering van het Integraal Huisvesting Plan is in 2023 en de jaren daarop volgend. Hierin nemen we de mogelijkheden van IKC/Bredeschoolvorming mee.

Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed

De stichting beheert en exploiteert de Kampus voor de huidige gebruikers (het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek) en ook, bij behoefte, voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

De kwaliteit, bereikbaarheid en betaalbaarheid van het onderwijs in de gemeente blijft op peil. De samenwerking tussen onderwijs, Gebiedsteam en zorg wordt steeds beter.

Wat mag het kosten

Het stimuleren van samenwerken tussen gemeente, schoolbesturen en ouders betalen we uit de reguliere budgetten.

Beleidskaders

- Beleidsnota VVE 'Spelenderwijs' (2020)
- Omvormingsplan peuterspeelzaalwerk Ooststellingwerf (juni 2016)
- Verordening leerlingenvervoer Ooststellingwerf 2022
- Visie op Samenleven (2019)

Begroting Programma 2

x € 1.000

2. Welzijn & educatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
2.2 Thema Onderwijs	-1.383	-1.244	-1.016	-1.040	-1.016	-1.040
Totaal Lasten	**-1.383**	**-1.244**	**-1.016**	**-1.040**	**-1.016**	**-1.040**
Baten						
2.2 Thema Onderwijs	48	46	46	46	46	46
Totaal Baten	**48**	**46**	**46**	**46**	**46**	**46**
Resultaat voor bestemming	**-1.335**	**-1.198**	**-970**	**-993**	**-970**	**-993**
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	**31**	**12**	**12**	**12**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**31**	**12**	**12**	**12**	**-**	**-**
Resultaat na bestemming	**-1.304**	**-1.186**	**-958**	**-982**	**-970**	**-993**

Programma 3 | Ruimtelijke en economische ontwikkeling

We blijven inzetten op een kwalitatief goede en toekomstbestendige woningvoorraad en toegang tot nieuwe bedrijfslocaties. Daarnaast willen we inzetten op het versterken en verduurzamen van recreatie en toerisme, bij voorkeur in regionale samenwerking en verbinding. Ook blijven we zorgen voor veilige fietspaden, wegen en kruisingen en hebben aandacht voor groen in de dorpen.

De datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw verschoven. Met de komst van de Omgevingswet wordt het huidige omgevingsrecht overzichtelijker, worden regels eenvoudiger en kunnen we procedures veel sneller doorlopen. Met de nieuwe instrumenten zoals de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en het Programma kan de gemeente straks in beleid en uitvoering sturen en monitoren om een gezonde en veilige fysieke leefomgeving richting haar inwoners te waarborgen.

Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme

Wat willen we bereiken

Recreatie en toerisme zijn belangrijke pijlers in ons economisch beleid. De natuurgebieden Drents Friese Wold en Fochteloërveen bevinden zich in onze gemeente, waarbij Appelscha (en omgeving) een belangrijke toeristische locatie is voor de recreatieve ontwikkeling van deze regio.

Ook in Zuidoost Friesland verband wordt intensief samengewerkt, onder andere met het Regio Deal project Recreatie en Toerisme. Dit project beoogt een slimme groei van het (duurzame) toerisme in deze regio, een optimale balans tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF) doet de uitvoering van de regionale marketing en Coöperatie Appelscha Regio 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing in onze gemeente.

We zetten in op gebiedsgerichte ontwikkelingen op ons grondgebied daarom zijn we actief betrokken bij de diverse overlegstructuren zoals het Nationaal landschap Drents Friese Wold, het Fochteloërveen en de Turfroute.

Ooststellingwerf, en in het bijzonder Appelscha, ligt op de route van Frederiksoord (via het Fochteloërveen) naar Veenhuizen, beiden deel uitmakend van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. Voor het toerisme is dit een belangrijk gegeven, want Unesco werelderfgoederen trekken veel bezoekers. Onze regio kan hier zeker van profiteren. Samenwerking is ook in dit verband daarom essentieel.

De kwaliteit van de openbare voorzieningen is van groot belang. We willen daarom incidenteel (vervanging en groot onderhoud) en structureel investeren in het onderhoud van de openbare voorzieningen, zoals toiletvoorzieningen. Ook willen we de kwaliteit van onze fiets- en wandelnetwerken in stand houden. Dit doen we o.a. in samenwerking met het Recreatieschap Drenthe, waar wij als Ooststellingwerf lid van zijn, en op projectbasis met het Friese recreatieschap De Marrekrite.

Daarnaast zetten we in op de vitalisering en daarmee de toekomstbestendigheid van onze vakantieparken.

Wat gaan we ervoor doen

- We evalueren eind 2023 de inzet van TRZF (Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland) en Coöperatie Appelscha 3.0.
- We zijn trekker van de Regio Deal voor het onderdeel Recreatie en Toerisme.
- We stellen een ontwikkelagenda voor Ooststellingwerf vast, die voortkomt uit de Regionale Ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland.
- We sluiten aan bij de lopende samenwerking op het gebied van marketing en promotie, productontwikkeling en gastheerschap bij de Koloniën van Weldadigheid.
- De Coöperatie Appelscha Regio 3.0 is verantwoordelijk voor de lokale marketing.
- We gaan verder met het uitvoeren van de pilot Vitale Vakantieparken.

Nu de inventarisatie is uitgevoerd, komt het project MTB routes en ruiter- en menroutes in de uitvoering, namelijk de optimalisatie en waar mogelijk nieuwe aanleg van deze netwerken in Zuidoost Friesland. Deze aanpak vindt plaats en wordt gefinancierd vanuit de Regiodeal Recreatie en Toerisme en is gekoppeld aan de Uitvoeringsagenda van de Regionale Ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland. Ook het project Vitale Logiesaccommodaties is onderdeel van deze ontwikkelstrategie.

We koppelen plannen rond landschapsontwikkeling aan biodiversiteit en duurzaamheid in de Ontwikkelstrategie en we hebben aandacht voor de randen in het Drents-Friese Wold (de Drents Friese grensstreek).

Meer beleefbaarheid en toegankelijkheid van het Nationaal Park Drents-Friese Wold.
Wij investeren in natuurontwikkeling, recreatie en ondernemerschap door betrokken partijen te verbinden en nemen actief deel aan overlegstructuren en projectgroepen.

Fochteloërveen
Voor het Fochteloërveen werkt Natuurmonumenten aan een update van de Recreatievisie, waarin ook de entree een belangrijk aandachtspunt is. Daarnaast werken we aan het in goede banen leiden van verkeersstromen rond dit natuurgebied. Het onderzoek naar een gebiedsgerichte aanpak voor het Fochteloërveen is afgerond. De volgende fase is om samen met provincies en gemeenten een plan van aanpak voor de Gebiedsontwikkeling Fochteloërveen op te stellen.

Coöperatie Appelscha Regio 3.0
De samenwerking tussen diverse partijen in de regio Appelscha heeft geleid tot gezamenlijke productontwikkeling en een duidelijk gebiedsprofiel (Buitensport Walhalla). Gelet op de positieve, maar tevens prille resultaten heeft de coöperatie voor 2022-2023 een aanvullende financiële impuls van de gemeente gevraagd in de vorm van een subsidie. Deze aanvraag is gehonoreerd.

Bedrijfsbezoeken
Het bezoeken van bedrijven op initiatief van de gemeente is een doorlopend proces. Daarnaast bezoeken we bedrijven naar aanleiding van vragen vanuit ondernemers. Bij eventuele bestuurlijke wisselingen vindt er een kennismakingsronde plaats.

Samenwerking met Drentse gemeenten
Het Recreatieschap Drenthe is een gemeentelijk samenwerkingsverband op het gebied van recreatie & toerisme van alle Drentse gemeenten en de gemeente Ooststellingwerf. We ondernemen gezamenlijke acties op het gebied van recreatie en toerisme, we stemmen beleidszaken af, pakken gemeentegrens overschrijdende zaken op en we nemen deel aan gezamenlijke projecten.

Regionale samenwerking, promotie en marketing
Voor de promotie van regio Zuidoost Friesland werken we samen met Stichting Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF). Voor uitvoering van werkzaamheden en activiteiten ontvangen zij een financiële bijdrage. De coöperatie is een partner bij de promotie - en marketingcampagne van TRZF. Het project ‘het gastvrije andere Friesland’ heeft als doel een slimme groei van toerisme te realiseren. We werken hieraan binnen de context van de Regio Deal.

Turfroute
We streven naar kwalitatieve goede vaarverbinding. Hiervoor zijn binnen het project ErVaren en Turf al diverse projecten uitgevoerd. De gemeente is eigenaar van de toiletvoorzieningen in Donkerbroek, Oosterwolde en Oldeberkoop. De toiletvoorzieningen in Donkerbroek en Oosterwolde voldoen niet meer aan de eisen van de huidige recreatievaart. Het is noodzakelijk de toiletvoorziening in Donkerbroek te vervangen. In Oosterwolde wordt daarnaast onderzocht wat nodig is om de voorziening te aan te passen naar de huidige maatstaven.

Bosbergtoren
De dagelijkse exploitatie van de Bosbergtoren is per 1 juni 2022 overgegaan naar Coöperatie Appelscha 3.0.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners worden uitgenodigd om mee te denken over toeristische en recreatieve ontwikkelingen.
- Het aantal dagrecreanten en toeristische overnachtingen neemt toe.
- Er komen meer banen in de horeca-, toerisme- en recreatiesector.
- Inwoners profiteren van de recreatieve voorzieningen.

Wat mag het kosten

De doelstellingen op het gebied van recreatie & toerisme betalen we grotendeels uit reguliere budgetten. Het uitvoeringsprogramma recreatie & toerisme wordt betaald uit de Rijksbijdrage in de Regio Deal. Bij de heroverwegingen 2022-2025 heeft u ingestemd met een aanvullende subsidie voor Coöperatie Appelscha 3.0 van € 50.000 per jaar voor 2022 en 2023. Daarnaast heeft u besloten om het budget gebiedsgericht beleid recreatie en toerisme te verlagen en hiermee vanaf 2022 € 25.000 te besparen.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')

- We stellen voor € 7.500 structureel beschikbaar te stellen voor de jaarlijkse bijdrage voor het aansluiten bij het samenwerkingsverband Koloniën van Weldadigheid.
- We stellen voor een krediet van € 40.000 beschikbaar te stellen voor het vervangen van de toiletvoorziening Turfroute Donkerbroek. De jaarlijkse kapitaallasten zijn ongeveer € 2.200.
- Voor het promoten en in stand houden van het wandelnetwerk vraagt het Recreatieschap Drenthe een jaarlijkse bijdrage van de gemeente van € 10.000. Daarnaast is € 6.000 nodig voor het fysieke onderhoud van het netwerk (borden, palen, routeplanners, kaarten etc.). We stellen voor in totaal structureel € 16.000 beschikbaar te stellen.
- De pumptrack in Appelscha is verouderd. Na groot onderhoud van de resterende pumptrack is de verwachting dat deze weer ongeveer 10 jaar mee kan. We stellen voor hiervoor € 20.000 beschikbaar te stellen.
- Er ligt een concept plan voor het realiseren van een pumptrack in Oosterwolde. We zijn hierover in gesprek met sv Oosterwolde. We stellen voor alvast € 100.000 beschikbaar te stellen voor de pumptrack.

Beleidskaders

- Masterplan Regio Appelscha (2017-2021)
- Structuurvisie Ooststellingwerf 2010-2020-2030 (2009)
- Regionale ontwikkelstrategie Recreatie en Toerisme Zuidoost Friesland

Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid

Wat willen we bereiken

We willen een gunstig vestigingsklimaat bevorderen in onze gemeente om een gezonde lokale duurzame economie te versterken. Bedrijven die zich in onze gemeente willen vestigen, moeten er op kunnen rekenen dat wij kwaliteit leveren. We willen dat er voldoende ruimte is voor de groei van onze bedrijven, passend binnen het streven van een CO2 neutrale gemeente in 2030. Hiervoor moet er uitbreiding plaatsvinden van onze bedrijventerreinen.

We willen investeren in de ontwikkelingen in de arbeidsmarkt met aandacht voor de mismatch tussen vraag en aanbod. We willen dat het Centrumplan Oosterwolde wordt afgerond. In het winkelgebied van Oosterwolde blijven we werken aan het versterken van het winkelhart Oosterwolde.

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen een plan op voor de (her)ontwikkeling van bedrijventerreinen in Oosterwolde, Haulerwijk en Donkerbroek.
- Samen met ondernemers kijken we naar mogelijkheden om aan de vraag naar personeel te kunnen voldoen.

- Op weg naar deze inclusieve samenleving versterken en intensiveren de vijf gemeenten in de regio Zuidoost de onderlinge samenwerking en de samenwerking met alle partners in de keten inclusief het onderwijs, de (SW)bedrijven en het UWV in de arbeidsmarkt Zuidoost Friesland. De bundeling van kennis en deskundigheid is noodzakelijk om het vraagstuk van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt om te buigen 'Van mismatch naar match' waarbij de insteek is dat gekeken wordt naar de talenten van werkzoekenden.
- We willen dat de uitvoering van het Centrumplan Oosterwolde volgens plan wordt afgerond. Dit doen we door inwoners, ondernemers en vastgoedeigenaren een duidelijke stem te geven bij de herinrichting en planontwikkeling van de kop Stationsstraat met de kruising Dertien Aprilstraat
- Ter versterking van het winkelhart van Oosterwolde het bestaande BIZ (bedrijven Investeringszone) voortzetten waarbij de komende vier jaar door ondernemer en vastgoedeigenaren en de gemeente in totaal € 105.000 per jaar wordt geïnvesteerd.

Bedrijventerreinen

- We gaan verkennen wat nodig is om nieuwe bedrijven aan te trekken (een acquisitieplan).
- We eisen veel kwaliteit op het Ecomunitypark. De acquisitie is niet een zaak van de gemeente maar van de ontwikkelaar, daar waar mogelijk ondersteunen we de ontwikkelaar.
- We investeerden de afgelopen jaren al veel in de kwaliteit van bedrijventerreinen. Dit houden we op peil.
- We zetten ons in om leegstand te voorkomen. Hiervoor werken we samen met ondernemers en vastgoedeigenaren in het platform winkelgebied Oosterwolde. We onderzoeken de mogelijkheden om online vraag en aanbod bij elkaar te brengen.
- We gaan de mogelijkheden onderzoeken om het bedrijventerrein Venekoten uit te kunnen breiden.

Gunstig vestigingsklimaat

- We bevorderen het vestigingsklimaat door aandacht, zichtbaarheid en klantvriendelijkheid. Aan dit laatste aspect besteden we de komende jaren extra aandacht:
- We bezoeken veel bedrijven.
- We organiseren jaarlijks 1 of 2 ondernemersbijeenkomsten.
- We zijn lid van diverse ondernemersverenigingen en bezoeken hun activiteiten zoveel mogelijk.
- We bezoeken ook andere netwerkbijeenkomsten.
- We willen samen met Oosterwolde Promotion en de Vereniging van Vastgoed Eigenaren Oosterwolde de detailhandel structuur in Oosterwolde verbeteren. We werken samen naar een toekomst bestendig centrum gebied.
- Wij stimuleren de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven.
- We profileren ons ondernemersloket proactief.

Ondernemersloket en ondernemers voorlichten

Het ondernemersloket blijft de komende jaren de spil tussen de ondernemers en de gemeente. Het ondernemersloket blijft ook (startende) ondernemers/zzp'ers voorlichten.

Samenwerking Onderwijs - Bedrijfsleven

Wij vragen bedrijven heel nadrukkelijk om opdrachten voor het onderwijs in de vorm van stageplaatsen, onderzoeksvragen en afstudeeropdrachten. We zetten ons in om samen met het bedrijfsleven de werkzoekenden uit de eigen gemeente weer in te zetten in het arbeidsproces. Daarbij besteden we meer aandacht aan de speciale doelgroepen met een achterstand op de arbeidsmarkt. Er is een onderzoek gestart naar de mogelijkheid om met behulp van een Leerwerkbedrijf de positie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt te verbeteren.

We zetten in de regio Zuidoost Friesland activiteiten in op het slechten van de kloof tussen vraag en aanbod van werk. In overleg met werkzoekenden en ondernemers kijken we wat er nodig is wel een match te kunnen maken. We besteden daarbij nadrukkelijk aandacht aan het mobiliteitsvraagstuk dat in deze regio speelt.

Wat merkt de inwoner ervan

Meer banen die worden ingevuld door goede lokale werknemers, en dus meer besteedbaar inkomen voor meer mensen. Mensen geven meer uit, waar ondernemers weer van profiteren. Voorzieningen blijven zoveel mogelijk in stand. Zo ontstaat een domino-effect, dat leidt tot grotere tevredenheid bij inwoners en ondernemers.

Wat mag het kosten

De lasten worden grotendeels gedekt uit bestaande budgetten. U heeft bij het de heroverwegingen 2022-2025 ingestemd met een structurele uitbreiding van het budget voor een bijdrage van € 35.500 vanuit de gemeente aan de stichting Bedrijven Investeringszone Oosterwolde (BizO).

Beleidskaders

- Actieplan Oosterwolde De Nieuwe Winkelstraat
- Samenwerken aan een Krachtig en prachtig winkelgebied van Oosterwolde
- strategisch beleidsplan arbeidsmarktregio Zuidoost Friesland.

Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid

Wat willen we bereiken

Openbare ruimte

- Een veilige en goed onderhouden openbare ruimte die toekomstbestendig is ingericht.

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We houden onze gemeente goed bereikbaar en investeren in een goed en veilig wegennet.
- We willen dat alle verkeersdeelnemers veilig gebruik kunnen maken van onze infrastructuur.
- We willen mobiliteit verduurzamen.

Wat gaan we ervoor doen

Openbare ruimte

- We zorgen voor een veilige en goed onderhouden openbare ruimte. Hierbij houden we rekening met zaken zoals gebruiksfunctie, klimaatverandering, inclusie, verharding, groen, riolering, afwatering en de zorg voor de natuur en het milieu.
- Bij initiatieven (o.a. woningbouw) zorgen we ervoor dat de openbare ruimte integraal onderdeel uitmaakt van het totaalplan.
- We bevorderen de biodiversiteit. We passen onze werkwijzen hierop aan en richten indien nodig de openbare ruimte hierop in.
- We vinden het belangrijk dat iedereen gebruik kan maken van de openbare ruimte en dat die ook voor iedereen toegankelijk is. Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we hier rekening mee.
- We kappen zo min mogelijk bomen. Voor elke gekapte boom planten we een boom – of waar mogelijk meer – terug.
- We zetten bij speelvoorzieningen in op duurzaamheid en bevorderen ‘natuurlijk spelen’. We betrekken hierbij de jeugd en omwonenden.

Mobiliteit en bereikbaarheid

- We zorgen voor kwalitatief goede en veilige wegen, voet- en fietspaden.
- We continueren onze permanente verkeerseducatie en blijven sturen op gedragsbeïnvloeding, waaronder bewustwording en handhaving (onderzoek flitspalen).
- We houden in alle plannen in onze gemeente rekening met de verkeersveiligheid.
- We zetten ons in voor een goed openbaarvervoer-netwerk. Daarnaast zetten we in op snelle verbindingen in de regio.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van de Lelylijn.
- Om de bereikbaarheid verder te verbeteren ondersteunen wij de komst van een hub.
- We stimuleren het fietsen. We zorgen voor kwalitatief goede en veilige (snel)fietsverbindingen voor zowel inwoners als recreanten. We zorgen voor voldoende voorzieningen voor fietsen (stalling, oplaadpunten enz.).
- Bij onderhoud of het opnieuw inrichten van wegen en voet- en fietspaden houden we rekening met de veiligheid van (duo)fietsers, voetgangers en mindervaliden.
- We gaan aandacht besteden aan de inrichting van 30 en 60 km/uur gebieden.
- We gaan de handhaving van de verkeersregels onder de aandacht brengen.
- We gaan inzetten op het nog beter maken van de fietsverbindingen inclusief snelfietspaden en recreatieve routes waarbij samenwerking wordt gezocht in regionaal verband en stakeholders.

- De problemen met de eikenprocessierups is een jaarlijks terugkomend feit. We houden dit in de gaten en blijven bestrijden om de overlast te beperken. Dit doen we met een brede integrale aanpak door preventieve en curatieve acties. We gaan door met het bestrijden van de eikenprocessierups door het verhogen van de biodiversiteit, o.a. door bermen in te zaaien met een kruidenrijk bloemenmengsel.

Riolering & Water
We geven doelmatig, efficiënt en rechtmatig invulling aan de afvalwater-, hemelwater- en grondwaterzorgplicht. De wijze waarop we dat doen is omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2020-2024 (GRP). In dit GRP is vastgesteld dat:

- alle kwaliteitsprofielen op 'basis' staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater, dat staat op 'hoog').
- er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO2-neutraal maken van de gemeente.
- er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.
- er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Wat merkt de inwoner ervan

- De gebruikers merken dat de kwaliteit en veiligheid behouden blijft of vergroot wordt door het uitvoeren van klein en grootschalig onderhoud aan verhardingen, bermen, bruggen, oevervoorzieningen, riolering, bomen en groen.
- De gebruikers van de openbare ruimte zien meer bloem- / kruidenrijke bermen.
- Inwoners merken dat er verkeerseducatieprojecten worden aangeboden. Bij deze projecten wordt aandacht besteed aan voorlichting, educatie, veiligheidsbewustzijn en verkeersveiligheid.

Wat mag het kosten

- De tweejaarlijkse actualisatie van de MeerjarenOnderhoudsPlanning (MOP) wegen is in 2021 uitgevoerd. Dit ten behoeve van de nieuwe MeerjarenOnderhoudsPlanning (MOP) wegen 2022-2026.
- In 2022 heeft de Raad € 500.000 beschikbaar gesteld (t/m 2025) om de maatregelen, voorkomend uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid, uit te voeren.
- Voor het uitvoeren van bomenonderhoud is jaarlijks € 138.210 beschikbaar conform de notitie 'Het behoud van veilig bomen 2020'.
- Bij de besluitvorming Kaderbrief 2022-2025 heeft u een motie risico's en onzekerheden eikenprocessierups ingediend. Op dit moment zijn er vele onderzoeken gaande naar een juiste en efficiënte bestrijdingsmethode van daaruit is het invoeren van een egalisatiereserve op dit moment niet effectief. Daarom is het budget voor het bestrijden van de eikenprocessierups voor de periode 2022 tot en met 2024 incidenteel verhoogd met € 86.000 naar € 120.000.
- In 2020 heeft u de notitie 'Het behoud van veilige bomen' vastgesteld. Uitvoering hiervan zullen we continueren in 2023. In 2021 heeft de Raad, bij de programmabegroting 2022, besloten om vanaf 2022 structureel jaarlijks een bedrag van € 85.000 beschikbaar te stellen voor het herplanten van bomen.
- De bekostiging van de gemeentelijke watertaken is vastgelegd in het GRP.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')

- We stellen voor structureel € 5.000 beschikbaar te stellen voor het stimuleren van (veilig) fietsgebruik (educatie) en structureel € 10.000 voor het verbeteren van fietsvoorzieningen (verwijderen of toevoegen van obstakels). Daarnaast stellen we voor incidenteel € 20.000 beschikbaar te stellen voor 2023 voor het opstellen van een mobiliteitsvisie waarbij het stimuleren van fietsgebruik een speerpunt is. Daaruit volgen verdere financiële consequenties.

Beleidskaders

- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Omgevingsvisie
- Programma Duurzaamheid
- Notitie Groenbeleid 2011 (Raad januari 2012)
- Beleidsnotitie biodiversiteit gemeente Ooststellingwerf Versie 10 maart 2021, vastgesteld 20 april 2021

- Gemeentelijk Rioleringsplan 2020 - 2024
- Notitie 'Het behoud van veilige bomen' 2020

Thema 3.3.1 Duurzaamheid

Wat willen we bereiken

Het is onze ambitie om CO2 neutraal te zijn in 2030 om opwarming van de aarde en daarmee verandering van het klimaat tegen te gaan. Hierdoor liggen er belangrijke opgaven in de energietransitie, het vergroten van de biodiversiteit en het stimuleren van een circulaire economie. We benutten het Biosintrum – en het daar gevestigde leer- en kenniscentrum Bodem – zo optimaal mogelijk voor onderzoek naar en ontwikkeling van mogelijkheden die ons bij deze opgaven helpen.

Wij willen in 2030 CO2 neutraal zijn. Om dit bereiken streven we naar:

- Energieneutraal te zijn in 2030 door het gebruik van energie te verminderen en het lokaal opwekken van duurzame energie en duurzame mobiliteit te stimuleren.
- Klimaatbestendig te zijn in 2030 door het vergroten van de biodiversiteit en de verbetering van de bodemgezondheid te stimuleren.
- Circulair te zijn in 2030 door kringlopen meer sluitend te maken.

Wat gaan we ervoor doen

Energieneutraal zijn in 2030

- We zetten in op het verminderen van het gebruik van energie en gaan door met het stimuleren van energiebesparingsprojecten.
- Naast de landelijke subsidiemogelijkheden, faciliteren we woningeigenaren in de energietransitie door o.a. het verstrekken van duurzaamheidsleningen voor energiebesparende maatregelen.
- Voor inwoners in energiearmoede zorgen we bij verduurzaming voor extra ondersteuning.
- Dit doen we met geoormerkte middelen. We zijn bereid hiervoor eenmalig gemeentelijke middelen in te zetten.
- In overleg met woningcorporaties zorgen we voor extra aandacht voor verduurzaming en isolatie van huurwoningen.
- Naast verduurzaming thuis, gaan we ondernemers stimuleren in de verduurzamingsopgave, o.a. door het faciliteren in verduurzamingsadvies.
- Voor de duurzame opwekking van energie geven we prioriteit aan projecten voor zon op dak, bijvoorbeeld bij ondernemers met bedrijfspanden en bijgebouwen met groot dakoppervlak. Windenergie opwekken op het boerenerf sluiten we niet uit, en ook voor andere innovatieve vormen van duurzame lokale opwek (zoals bijvoorbeeld vergisting en waterstof) staan we open.
- De grote uitdaging bij nieuwe projecten voor duurzame energie is de beperkte capaciteit op het elektriciteitsnetwerk. We stimuleren pilotprojecten op het gebied van lokale opslag van energie en slimme energienetwerken om vraag en aanbod op lokaal niveau op elkaar af te stemmen.
- Een groot deel van de energievraag wordt gebruikt voor het verwarmen van woningen en gebouwen. De Transitievisie Warmte en de bijbehorende wijkuitvoeringsplannen voeren we uit.
- We stimuleren fietsgebruik en openbaar vervoer. Ook zetten we in op projecten voor deelmobiliteit en het vergroten van het aantal laadpalen voor elektrische auto's.

Klimaatbestendig zijn in 2030

- We willen de klimaatbestendigheid van de openbare ruimte vergroten om wateroverlast bij piekbuien te voorkomen.
- We zorgen bij initiatieven, zoals de ontwikkeling van binnenstedelijke woningbouwlocaties, voor een klimaatbestendige openbare ruimte, met voldoende (biodivers) groen.
- We moedigen inwoners aan om aan de slag te gaan met het verbeteren van bodemgezondheid en het vergroten van de biodiversiteit in eigen tuin en buurt.
- Wij geven zelf het goede voorbeeld en passen onze manier van maaien aan op het verbeteren van de biodiversiteit.
- We gaan door met de uitvoering van de projecten uit het biodiversiteitsplan samen met de verschillende plaatselijk belangen.
- We stimuleren en faciliteren het vergroenen van schoolpleinen, ook vanuit onze doelstellingen ten aanzien van positieve gezondheid.

- We komen met een voorstel om invulling te geven aan de wens van de raad voor een nieuw format voor college- en raadsadviezen waarin een kopje duurzaamheid is opgenomen en de effecten van het project biodiversiteit en groen meetbaar zijn gemaakt.

Circulair zijn in 2030

- Voor het hergebruik van grondstoffen stimuleren we een duurzame circulaire en biobased economie. Dit doen we o.a. door de samenwerking en kennisuitwisseling tussen ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen te stimuleren.
- We geven het goede voorbeeld door ons inkoop- en aanbestedingsbeleid zo duurzaam en circulair mogelijk te maken.
- Voor de VANG-doelstelling (van afval naar grondstof) gaan we samen met Omrin verder met het verminderen van de hoeveelheid afval en het optimaliseren van de nascheiding van restafval.
- We willen de komende periode ambitieus aan de slag met de verdere doorontwikkeling van Biobased Economy.
- We willen kennisdeling en kennisontwikkeling over biobased materialen en producten tussen ondernemers, onderwijs, kennisinstellingen stimuleren.
- We willen ondernemers faciliteren om de kansen van een BioBased Economy te verzilveren.
- We sluiten aan op de kernkwaliteiten van Ooststellingwerf, zoals een sterke toeristisch recreatiesector en een grote agrarische sector, waarbij we inzetten op een verduurzaming van deze kernkwaliteiten.
- We hebben met onze partners een Leer- en kenniscentrum Bodem gerealiseerd als onderdeel van de Regio Deal.
- We ondersteunen lokale initiatieven die de voedselketens verkleinen en kringlopen meer sluitend maken.
- We willen de innovatiekracht van de agrarische sector graag benutten voor de gezamenlijke uitdaging van de verduurzaming, kringlooplandbouw en voedsel, zodat landbouw en natuur meer samengaan.

Wat merkt de inwoner ervan

- Meer (financiële) mogelijkheden om aan de slag te gaan met duurzaamheid.
- Steeds meer mensen treffen (zichtbaar) duurzame maatregelen. Zoals isolatie van de woning of de aanleg van zonnepanelen.
- Inwoners worden betrokken bij het maken van het biodiversiteitsplan.
- Basisschoolkinderen krijgen structureel les over duurzaamheid.
- Alle basisschoolkinderen in de gemeente doen ieder jaar mee aan een project over duurzaamheid. Familie en buren worden betrokken bij huiswerk of presentaties.
- Onze inwoners merken dat de leefomgeving steeds schoner wordt. Daarnaast wordt het aanbod van milieuprojecten steeds breder en laagdrempeliger. Zo krijgen de inwoners meer mogelijkheden om hun bijdrage aan een schonere leefomgeving te leveren. Ook is samen met alle Friese gemeenten een digitaal duurzaam bouwloket ingericht. Hier kunnen bedrijven en inwoners terecht met al hun vragen op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Sinds 2016 communiceren we hier veelvuldig over.
- We dragen zichtbaar de BBE-ambities en -identiteit uit, onder andere via onze social media kanalen.
- We continueren bestaande samenwerkingen en er ontstaan nieuwe samenwerkingsverbanden en netwerken.

Wat mag het kosten

- Jaarlijks is een bedrag van € 70.000 opgenomen voor de uitvoering van milieu-/duurzaamheidsbeleid. Vanaf 2020 is aanvullend een uitvoeringsbudget van € 100.000 beschikbaar voor het Programma Duurzaamheid (conform uw besluit bij de begroting 2020). De hoogte van het fonds Duurzaamheidslening is € 700.000. Voor de Stimuleringsregeling duurzame initiatieven (postcoderoosregeling) is € 200.000 beschikbaar.
- Voor de Regeling reductie energiegebruik woningen (RREW) heeft de gemeente in 2021 een bedrag van het rijk ontvangen van bijna € 400.000. Deze middelen kunnen tot en met juli 2022 worden ingezet om het energiegebruik van woningen te verlagen.
- Voor de periode 2021-2025 heeft u het resterende budget van € 253.000 uit het Programma BBE 2016–2020 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de opgave Biobased produceren binnen het nieuwe Programma Duurzaam Ooststellingwerf.

- Vanuit het Rijk is binnen de Regio Deal voor het Leer- en kenniscentrum Bodem € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')
Er is voor de komende collegeperiode aanvullend budget nodig om de doelstellingen en ambities te realiseren. Mogelijk komen deze benodigde budgetten voor een groot deel beschikbaar via het Rijk. In het recente regeerakkoord van het kabinet Rutte IV staan veel nieuwe maatregelen benoemd. Een klimaat- en transitiefonds van € 35 miljard voor de komende 10 jaar en een langjarig Nationaal Isolatieprogramma tot ten minste 2030 zijn hiervan twee voorbeelden. Dit geeft kansen en betekent ook dat er de komende jaren veel werk op de gemeente af komt. Dit gaan we borgen door ook voor de Warmte Transitievisie een meerjarenplanning op te stellen met heldere doelen voor de periode tot 2026. Het is wenselijk hiervoor extra capaciteit beschikbaar te stellen voor de looptijd van het coalitieakkoord.

We stellen voor € 1.000.000 beschikbaar te stellen voor duurzaamheid (€ 250.000 per jaar in de jaren 2023 t/m 2026). Dit is voor formatie en uitvoeringsbudget. Het gaat dan o.a. om: energiecoördinator, uitvoering aanpak energiearmoede, opzetten loket met o.a. energiecoaches, project zonnecarports, zon op dak (grote panden, winkels en bedrijven), project energieopslag/buurtbatterij, verder uitrollen project deelmobiliteit, project groene schoolpleinen, projectleider deelprojecten BBE etc.

Beleidskaders
- Milieubeleidsplan Ooststellingwerf 2010-2016 (mei 2010)
- Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Infographic Versnellingsagenda Duurzaam Ooststellingwerf 2030
- Beleid zonnepaneelvelden gemeente Ooststellingwerf (vastgesteld in 2021)
- Nota van uitgangspunten Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Programma Duurzaam Ooststellingwerf 2021 - 2025
- Biodiversiteitsplan

Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval

Wat willen we bereiken
- Voldoen aan de VANG-doelstelling van het Rijk (VANG = Van Afval Naar Grondstof). Met de invoering van Diftar+ en het verder optimaliseren van de nascheiding van restafval in 2021 is het doel om in 2023 te kunnen voldoen aan de landelijke richtlijn om 75% van het huishoudelijk afval te scheiden en maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan te verbranden restafval te hebben. We richten ons verder op het realiseren van de VANG-doelstelling 2025 van 30 kg restafval per inwoner per jaar.
- Inwoners hebben steeds minder huishoudelijk afval en bieden dit afval nog beter gescheiden aan.
- Zwerfafval in de openbare ruimte verder terugdringen en daarmee de mooie score van de zwerfafvalmonitoring in 2021 van 9,2 punten vasthouden, dan wel verbeteren.
- Samen met ondernemers het zwerfafval in de winkelgebieden terugdringen.

Wat gaan we ervoor doen
- Wij gaan samen met onze inwoners, vrijwilligers en Omrin volop aan de slag met het verder verbeteren van afvalscheiding, om in 2025 de VANG-doelstelling te kunnen realiseren.
- Voor afvalpreventie en het verbeteren van afval scheiden loopt de Friese communicatiecampagne 'Samen Halen We Alles Eruit'. Deze provinciale campagne heeft geen einddatum.
- Onderzoeken welke instrumenten ingezet kunnen worden om preventie van afval en hergebruik verder te stimuleren.
- Onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om de hoeveelheid Grof Huishoudelijk Afval en Bouw-&Sloopafval te verminderen en/of beter te scheiden.
- We gaan de bestaande projecten uit het beleids- en uitvoeringsprogramma aanpak zwerfafval 2014-2022 continueren.
- Op het Stellingwerf College geven we invulling aan projecten rondom (zwerf)afval.
- Samen met ondernemers en Nederland Schoon monitoren we winkelgebieden op zwerfafval en houden we gezamenlijk opruimacties.

Zwerfafval
In 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak zwerfafval. We willen ons blijven inzetten op gedragsbeïnvloeding en participatie en het uitvoeren van zwerfafvalprojecten bij basis en voortgezet onderwijs. Daarnaast willen we onze vrijwilligers in de aanpak van zwerfafval blijven faciliteren met opruimspullen en het afhalen van het door hen gevonden zwerfafval.

Verbonden partij: Omrin (Afvalsturing Friesland NV en NV Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken.
Afvalsturing Friesland NV verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. De BV Fryslân Miljeu Zuidoost zamelt huishoudelijk afval in en voert de reinigingstaken uit, zoals straatvegen, onkruid borstelen en kolken reinigen, in de aandeelhoudende gemeenten Heerenveen, Ooststellingwerf en Opsterland.

Wat merkt de inwoner ervan

- Bewustwording: Diftar+ -afrekensystematiek is ingevoerd.
- Van Afval Naar Grondstof: de provinciale communicatiecampagne SHWAE (Samen Halen We Alles Eruit) en gemeentelijk communicatie moeten samen leiden tot minder afval en verbeterde afvalscheiding.
- Milieustraat: service door ruime openingstijden blijft behouden.
- Schone straten.
- Afval scheiden: de milieustraat aan de Nanningaweg richten we optimaal in voor het scheiden van nog meer afvalstromen.
- Zwerfafval: inwoners roepen we regelmatig op mee te doen aan opruimacties. Inmiddels zijn er in alle dorpen vrijwilligers (150) die zwerfafval opruimen. Met basisscholen houden we jaarlijks de Himmelwike en met het voorgezet onderwijs doen we op maat gemaakte zwerfafvalprojecten.

Wat mag het kosten

- De kosten van afvalinzameling verrekenen we met onze inwoners via de afvalstoffenheffing.
- Vanaf 2023 ontvangen gemeenten geen vergoeding meer voor de aanpak van zwerfafval. De kosten van aanpak zwerfafval, zoals de zwerfafvalprojecten met het onderwijs en het faciliteren van vrijwilligers komen daardoor geheel ten laste van de begroting afvalinzameling 2023.
- U heeft bij de heroverwegingen 2022-2025 besloten om extra lasten aan afval toe te rekenen en hiermee in 2022 € 37.500, in 2023 € 75.000, in 2024 € 112.500 en vanaf 2025 € 150.000 te besparen. De uitwerking hiervan komt bij het vaststellen van de tarieven bij u terug.

Beleidskaders

- Programma Duurzaamheid 2021-2025
- Beleids- en uitvoeringsplan zwerfafval 2014-2022
- Wet milieubeheer
- Landelijk Afval Plan (LAP)
- Afvalstoffenverordening Ooststellingwerf

Thema 3.4 Bouwen en wonen (inclusief volkshuisvesting)

Wat willen we bereiken

Er moeten woningen aan de voorraad worden toegevoegd, met name voor senioren en starters. Er is ook een stevige vraag naar zorggeschikte woningen. De komende jaren neemt de vraag naar levensloopbestendige woningen aanzienlijk toe, waardoor ouderen langer zelfstandig met zorg aan huis kunnen blijven wonen. Ook ligt er een grote opgave om de noodzakelijke uitbreiding van de 24-uurs zorgplekken voor psychogeriatrie (dementiezorg) en somatiek te realiseren, waardoor dit zorgaanbod in onze gemeente geborgd wordt.

- We hebben de ambitie om de komende acht jaar minimaal 520 woningen te realiseren. Dat kan door nieuwbouw, maar ook door het herbestemmen van andere functies naar de functie wonen.
- Voor Ooststellingwerf geldt de unieke situatie dat in alle dorpen binnenstedelijk vrij in aantal mag worden gebouwd. Dit geeft de mogelijkheid om bestaande panden waarvan de huidige functie is vervallen om te zetten naar wonen. Het biedt mogelijkheden om 'rotte kiezen' aan te pakken, te herstructureren en op deze plekken woonmogelijkheden te creëren.

- Zorgvuldige invulling van de leefomgeving is van essentieel belang; door goede ruimtelijke ordening, klimaatbestendig ontwerpen, groene openbare ruimte en een gezond leefklimaat te creëren kan er een plus aan de leefomgeving worden toegevoegd.
- De huisvesting van de bijzondere doelgroepen, vooral statushouders, in de sociale woningvoorraad vraagt de nodige aandacht zowel kwantitatief als kwalitatief.
- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen in levensloopgeschikte woningen en geclusterde woonvormen.
- De 24 uurs zorg plekken met toezicht voor psychogeriatrie en somatische zorg zijn uitgebreid.
- 'Zorgen voor elkaar' wordt mogelijk gemaakt voor jong en oud en voor generaties door dit te faciliteren met verschillende woonconcepten.
- We willen een aantrekkelijke woongemeente zijn voor onze huidige en toekomstige inwoners.
- Onze inwoners wonen in een huur- of koopwoning die past bij hun financiële situatie, gezinssamenstelling of zorgbehoefte. Daarnaast willen we dat deze woning energieneutraal en digitaal ontsloten is.
- We blijven inzetten op inbreiding, maar we staan op sommige plekken ook nadrukkelijk open voor uitbreiding.
- We staan open voor innovatieve woningbouw zoals Knarrenhofjes of tijdelijke woningen.
- We willen dat we bij de uitvoering van de woonvisie indien nodig kunnen bijsturen. We vinden het belangrijk dat (nieuwbouw) woningen ook voor inwoners van Ooststellingwerf en jongeren bereikbaar zijn.

Wat gaan we ervoor doen

- In alle dorpen woningen toevoegen in afstemming met de woonzorgvisie 2022-2026.
- Juiste juridische kader opstellen om woningtoewijzing aan eigen inwoners mogelijk te maken.
- Voorkeur geven aan binnenstedelijke ontwikkeling waar mogelijk en actief stimuleren.
- Gemeentelijke eigendommen, woningbouwlocaties ontwikkelen.
- Proactief acteren t.a.v. grondaankopen, op particuliere initiatieven en potentiële woningbouwlocatie.
- Prestatieafspraken maken met woningbouwcorporaties over toename sociale woningbouw
- Integrale planontwikkeling waar een goede leefomgeving uitgangspunt is: (biodivers) groen, klimaatbestendig, duurzaam zijn speerpunten.
- We maken prestatie afspraken met corporaties over het realiseren van geclusterde woningen voor senioren (bijvoorbeeld Knarrehoven) en woonvormen voor overige doelgroepen zonder zorg maar met zorg en voorzieningen nabij; via bestaande woningen of nieuwbouw. Er ligt een opgave voor 400 geclusterde woningen voor 2030 waarvan 2/3 sociaal en 1/3 particuliere huur of koop.
- We maken prestatieafspraken met zorgaanbieders voor het realiseren van de extra vraag naar minimaal 50 extra plekken voor psychogeriatrische 24 uurs zorg en minimaal 20 extra plekken voor somatische 24 uurs zorg voor 2030.
- We werken beleid uit voor het stimuleren en faciliteren van splitsen van grotere woningen naar levensloopgeschikte woningen op de benedenverdieping en/of starterswoningen op de bovenverdieping. Daarbij denken we ook aan ruimte voor het bouwen van meergeneratiewoningen of 2 aparte wooneenheden op 1 erf om de vraag naar 'zorgen voor elkaar' te faciliteren.
- Om mantelzorg beter mogelijk te maken stellen we beleidsregels op voor het realiseren van (pre)mantelzorgwoningen die bij een bestaande woning kunnen worden gerealiseerd.
- We onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen (uit H3 collegeakkoord).
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun en kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden. (uit hoofdstuk 3 collegeakkoord)
- We kijken naar de kansen die de uitvoering van de woonzorgvisie ons als raad biedt, rekening houdend met de veranderende maatschappelijke ontwikkelingen
- We onderzoeken of een huisvestingsverordening kan bijdragen om de verdeling van schaarse (huur-) woningen te reguleren en te sturen op beschikbaarheid;
- We bezien of (onder voorwaarden) het mogelijk is voorrang te geven aan personen met lokale economische of maatschappelijke binding;
- We gaan met de raad de discussie aan over alternatieve woonvormen of duurzaam ingerichte buitenstedelijke woningbouwontwikkelingen.

Wonen in Ooststellingwerf - een nieuwe woonvisie
De Woon(zorg)visie 2022 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw - Taskforce wonen
De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. We blijven in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. Er wordt al volop gebouwd en panden worden herbestemd tot woningen, maar er mag een versnelling bij. De Taskforce Wonen is volop bezig om de versnelling verder in uitvoering te brengen. We hebben hierbij ook aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Ruimtelijke kwaliteit behouden
We wegen nieuwe woningbouw zorgvuldig af. De bestemmingsplannen zijn hierin leidend, het Afwegingskader Woningbouw en de Woonvisie dienen hierbij als hulpmiddel.

Sociale woningbouw
We maken jaarlijks prestatieafspraken met de woningcorporaties Actium en WoonFriesland en de huurdersorganisaties. De woonvisie vormt hiervoor de basis. We maken afspraken over onder andere: betaalbaarheid, beschikbaarheid, wonen en zorg, duurzaamheid en leefbaarheid. Met corporaties Woonzorg Nederland en Habion, die een kleiner bezit hebben in Ooststellingwerf, hebben we meerjarige prestatieafspraken. We staan open voor alternatieve vormen van sociale huur, zoals wooncoöperaties.

Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem)
Het college stemde in 2021 in met een plan van aanpak voor een nieuw adviesstelsel voor ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet. Het is een plan van aanpak dat vanuit de VFG is opgesteld en wat de meeste Friese gemeenten steunen. Er wordt gezamenlijk een projectleider aangesteld die zich zal inzetten om het plan van aanpak in samenwerking met de gemeenten tot uitvoer te brengen. Het nieuwe adviesstelsel is nodig om te kunnen voldoen aan de Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2023). De meeste Friese gemeenten hebben een deel van de advisering over ruimtelijke kwaliteit ondergebracht bij de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Hûs en Hiem. Dit betreft b.v. advisering over beeldkwaliteit (welstand) en monumenten.

Monumentenzorg
In december 2020 stelde de gemeenteraad een nieuwe subsidieverordening vast en deze trad begin 2021 in werking. De verordening biedt meer mogelijkheden om een subsidie toe te kennen aan herstel van monumenten of aan een project dat meer mensen laat kennismaken met monumenten, erfgoed of cultuurhistorie en/of de kennis erover kan vergroten. De drempel voor het aanvragen van subsidie is lager komen te liggen. Waarschijnlijk worden hierdoor meer subsidieverzoeken ingediend. In 2021 is verkend of het mogelijk is om de huidige lijst met monumenten uit te breiden met meer 'jonge' monumenten die daarmee de cultuurhistorische waarde van de gemeente vergroten. In 2022 is de lijst met monumenten uitgebreid. Ook in 2023 doen we mee met de landelijke Open Monumentendag. Op deze dag stellen de deelnemers aan deze dag hun monument open voor het publiek.

Kerkenvisie
In 2023 willen we actief blijven werken met de kerkenvisie Ooststellingwerf. Op basis van deze visie willen we kerkeigenaren blijven helpen met het vinden van een geschikte herbestemming van hun monumentale kerken. Niet afwachten, maar op voorhand nadenken over toekomstige ontwikkelingen. De kerkenvisie is een uitstekend middel gebleken om in gesprek te raken en te blijven met de kerkbesturen in Ooststellingwerf.

Wat merkt de inwoner ervan

- Inwoners ervaren dat Ooststellingwerf een goede woongemeente is.
- Inwoners ervaren een goede leefbaarheid en een toereikend voorzieningenniveau.
- Inwoners zien dat woningen - in diverse typen en prijsklassen - en kavels te koop staan.
- Inwoners vinden binnen een redelijke termijn een sociale huurwoning.

- Eigenaren van een monument en mensen die een project over monumenten willen bekostigen, kunnen eenvoudig een subsidie aanvragen.

Wat mag het kosten

De lasten worden deels gedekt uit bestaande budgetten. Bij het heroverwegingsproces 2022-2025 heeft u ingestemd met het beschikbaar stellen van € 1,5 miljoen uit de Algemene reserve voor de taskforce woningbouw. U heeft in december 2020 bij het voorstel over monumentenzorg ingestemd met een jaarlijkse bijdrage van € 2.500 aan Stichting fryske Mole uit de reserve monumenten. Daarnaast heeft u ingestemd met het dekken van een eventuele overschrijding van het beschikbare budget voor subsidie monumenten uit de reserve monumenten tot een maximaal bedrag van € 25.000 per jaar.

Beleidskaders

- Structuurvisie 2010-2020-2030 Ooststellingwerf
- Notitie 'Platteland aan zet' (kaders gebiedsuitwerkingen) (januari 2012)
- Notitie 'Voortgang pilot dorpsagenda's/gebiedsagenda's' (voorjaar 2012)
- Woon(zorg)visie Ooststellingwerf 2022-2026
- Nota bouwleges gemeente Ooststellingwerf 2016-2019 (januari 2016)
- Afwegingskader woningbouw (januari 2019)
- Kerkenvisie (januari 2021)
- Notitie Tiny Houses Ooststellingwerf (januari 2021)

Begroting Programma 3

x € 1.000

3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
3.1 Thema Economische ontwikk.	-705	-967	-669	-581	-581	-580
3.2 Thema Openbare ruimte	-3.673	-5.011	-3.028	-3.047	-2.956	-2.939
3.3 Thema Duurzaamheid	-5.095	-5.686	-4.990	-4.925	-4.865	-4.864
3.4 Thema Bouwen en wonen	-741	-3.596	-653	-511	-301	-291
Totaal Lasten	**-10.214**	**-15.261**	**-9.339**	**-9.064**	**-8.703**	**-8.674**
Baten						
3.1 Thema Economische ontwikk.	613	500	397	397	397	397
3.2 Thema Openbare ruimte	503	122	147	147	147	147
3.3 Thema Duurzaamheid	6.004	7.005	6.610	6.582	6.621	6.621
3.4 Thema Bouwen en wonen	888	5.357	716	487	150	148
Totaal Baten	**8.008**	**12.984**	**7.870**	**7.613**	**7.315**	**7.313**
Resultaat voor bestemming	**-2.205**	**-2.277**	**-1.470**	**-1.451**	**-1.388**	**-1.361**
Mutatie reserves						
Toevoegingen	**-2.229**	**-2.106**	**-214**	**-127**	**0**	**-9**
Onttrekkingen	**3.213**	**4.161**	**50**	**-**	**-**	**-**
Mutatie reserves	**984**	**2.055**	**-164**	**-127**	**0**	**-9**
Resultaat na bestemming	**-1.222**	**-222**	**-1.633**	**-1.578**	**-1.388**	**-1.371**

Programma 4 | Strategische projecten en ontwikkelingen

In dit programma stellen we de strategische ontwikkelingen binnen onze gemeente centraal. Het gaat om de visie op Samenleven, de Omgevingswet, de Regio Deal, het Haerenkwartier, stikstof en het accommodatiebeleid. Deze onderwerpen zijn per thema verder uitgewerkt.

De baten en lasten van Programma 4 worden in de overige programma's verantwoord.

Thema 4.1 Visie op Samenleven

Wat willen we bereiken

Algemeen

- We willen de ambitie van de Visie: 'Een sterke, vitale samenleving in Ooststellingwerf en een betaalbaar en goed ‘vangnet’ voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden' dichterbij brengen.
- We willen de Visie op Samenleven 2020-2024 uitwerken in doe-agenda's per maatschappelijk effect waarin we concrete doelen stellen en komen tot een concreet en samenhangend 'pakket' aan inspanningen waarmee we de doelen realiseren.
- We willen het Gebiedsteam doorontwikkelen en positioneren zodat inwoners weten waarvoor en hoe ze bij het Gebiedsteam terecht kunnen.
- Wij willen datagedreven handelen en goed monitoren waardoor gerichte interventies uitgezet worden.

Uit het collegeakkoord:

Grip op uitgaven jeugd en Wmo

- We willen problemen vóór zijn door te investeren in preventie en door te zorgen dat inwoners ons weten te vinden als zij hulp nodig hebben.
- We willen de uitgaven op jeugd en Wmo beperken en blijven doen wat nodig is om de meest kwetsbare inwoners goed te ondersteunen.
- We willen dat inwoners zoveel mogelijk gebruik maken van voorzieningen en activiteiten die zonder indicatie beschikbaar zijn (voorliggende voorzieningen).

Wat gaan we ervoor doen

Visie op Samenleven 2020-2024

In 2021 en 2022 stelde de gemeenteraad diverse doe-agenda's vast. In 2023 werken we aan de uitvoering daarvan.

We maken in 2023 een doe-agenda over het voorkomen en verminderen van onderwijsachterstanden (doe-agenda L), waarin we ook de aanpak van laaggeletterdheid en het versterken van digitale vaardigheden voor alle leeftijden meenemen.

We blijven investeren in integraal en ontschot werken. In de doe-agenda's en in deze begroting (programma 1) zien we het integraal werken terug (niet meer denken vanuit beleidsterreinen maar vanuit de effecten die we voor inwoners willen bereiken). Dit werkt ook door in onze afspraken met samenwerkingspartners. Bijvoorbeeld met stichting Scala en de bibliotheek werken we aan het anders vormgeven van de subsidie-afspraken. We richten deze steeds meer op effecten (outcome) in plaats van activiteiten (input, output).

Doorontwikkeling Gebiedsteam

De doorontwikkeling van het Gebiedsteam is een belangrijk onderdeel bij de implementatie van de Visie op Samenleven. Deze doorontwikkeling leidt tot één (voldoende laagdrempelige) toegang voor inwoners, zoveel mogelijk één aanspreekpunt per inwoner/huishouden, zo eenvoudig en snel mogelijke processen en versterking van het ontschot werken. We vragen inwoners met de meeste 'stapeling' van problemen wat zij echt nodig hebben en bekostigen dat (in plaats van verstrekken waar zij recht op hebben). Hierdoor zijn we goedkoper uit, zijn de oplossingen duurzamer en voelen de mensen waar het om gaat zich meer gehoord.

We zorgen voor een communicatiestrategie zodat inwoners de weg weten en optimaal geïnformeerd zijn. We werken aan een sociale kaart waarin zichtbaar wordt wat er in onze gemeente allemaal is (zonder indicatie) op het terrein van zorg, welzijn, werk, opvoeden, geldzaken en vrije tijd. Daarmee maken we het inwoners en professionals makkelijker om gebruik te maken van algemene (preventieve en lichte) voorzieningen ('voorliggend veld'). Ook stimuleren we het gebruik hiervan door medewerkers toe te voegen die gespecialiseerd zijn in het voorliggende veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten en dragen we bij aan normaliseren.

Datagedreven werken en Monitor Sociaal Domein
Bij het maken van de doe-agenda's gebruiken we data om gericht en lokaal knelpunten aan te pakken of problemen te voorkomen. Denk aan gerichte acties in een buurt, straat of dorp waar relatief veel zorggebruik, armoede of eenzaamheid is. We monitoren ons beleid via de Monitor Sociaal Domein. Hierin staat per opgave en per doe-agenda informatie die ons helpt om te zien of onze inspanningen de beoogde effecten opleveren, wat er goed gaat en wat aandacht vraagt.

Grip op uitgaven jeugd en Wmo
We investeren we in allerlei vormen van preventie (zie thema's 1.1, 1.3 en 1.4) en in sociale verbanden tussen mensen en in samenredzaamheid (stevige sociale basis, zie thema 1.2). In de periode 2019-2022 namen we diverse andere maatregelen om de uitgaven te beperken. Bovengenoemde Monitor Sociaal Domein geeft onder meer inzicht of we daar in slagen. Mocht dit onvoldoende het geval zijn, dan vallen we terug op de reeds geïnventariseerde besparingsmogelijkheden op het terrein van de Wmo en leggen deze (opnieuw) aan de raad voor. Daarnaast investeren we in allerlei vormen van preventie (zie thema's 1.1, 1.3 en 1.4) en in sociale verbanden tussen mensen en in samenredzaamheid (stevige sociale basis, zie thema 1.2).

Wat merkt de inwoner ervan

Visie op Samenleven 2020-2024
We nodigen inwoners, dorpen/buurten en partners uit de zorg, werk, onderwijs en welzijn uit om de Visie op Samenleven 2020-2024 te vertalen in doe-agenda's en deze samen met ons uit te voeren. Met hun input komen tot concrete inspanningen om de beoogde maatschappelijke effecten uit de visie te realiseren en ontwikkelen we het Gebiedsteam door. En we geven ruimte voor eigen initiatieven. Inwoners merken dat de rol van de gemeente per onderwerp en per situatie verschillend is, op basis van de doelenboom uit de Visie op Samenleven.

Doorontwikkeling Gebiedsteams
Het Gebiedsteam is bereikbaar, zichtbaar en toegankelijk voor onze inwoners. Met een doorontwikkeling verbeteren we de kwaliteit van het aanbod en servicegerichtheid.

Grip op uitgaven Sociaal Domein
Doordat wij cijfers en feiten over het Sociaal Domein goed op orde hebben kunnen we beter beleid maken en bijsturen. Daar plukken inwoners de vruchten van.

Wat mag het kosten

Om de Visie op Samenleven 2020-2024 te vertalen in doe-agenda's, voor de uitvoering van de doe-agenda's en voor de doorontwikkeling van het Gebiedsteam en de Monitor Sociaal Domein is personeelscapaciteit en soms externe deskundigheid nodig. Daarnaast maken we kosten voor bijeenkomsten en communicatie. Bij de begroting 2020 heeft u bij ‘Samen Waarmaken’ structureel € 75.000 beschikbaar gesteld als uitvoeringsbudget voor het programma Samenleven. De kosten van deskundigheidsbevordering, scholing en presentiegelden voor de Adviesraad Sociaal Domein zijn begroot.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')
We willen medewerkers toevoegen die gespecialiseerd zijn in het voorliggend veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten. We stellen voor om voor de jaren 2023 en 2024 in totaal € 140.000 beschikbaar te stellen voor 1 fte. Na deze jaren volgt een evaluatie. Bij eventuele voortzetting is het uitgangspunt dat we minstens de kosten 'terugverdienen'.

Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen

Wat willen we bereiken

We zorgen voor een adequate- en brede invoering (intern en extern) van de nieuwe Omgevingswet die naar verwachting op 1 januari 2023 in werking zal treden.

Wat gaan we ervoor doen

Medio 2017 is het Uitvoeringsprogramma Omgevingswet Ooststellingwerf 2017-2020 vastgesteld. In dit programma zijn drie uitvoeringslijnen benoemd (Informatie & Automatisering, Personeel & Organisatie en Beleid & Uitvoering). Voor deze uitvoeringslijnen zijn in het uitvoeringsprogramma concrete uitvoeringsprojecten benoemd die tijdens de looptijd van het programma opgepakt worden. In 2020 is, na het volledig uitkristalliseren van de Omgevingswet, pas echt een helder totaalbeeld ontstaan van alle acties die nodig zijn voor een goede en adequate invoering van de wet. Het uitvoeringsprogramma is daarom eind 2020 geactualiseerd en heeft een langere looptijd gekregen tot en met 2024. De invoering van de Omgevingswet pakken we, daar waar het maar enigszins kan, op met onze OWO-partners. De focus ligt daarbij eerst op de minimale wettelijke verplichtingen die de wet stelt.

Een belangrijk project in het uitvoeringsprogramma is het opstellen van een omgevingsvisie voor onze gemeente. In deze omgevingsvisie legt de gemeente de koers en ambitie neer voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. In 2018 is hiervoor door de gemeenteraad een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. In 2019 is gestart met het visietraject inclusief een uitgebreid participatieproces met onze inwoners en andere belanghebbenden. In november 2021 is de omgevingsvisie voor Ooststelling door de toenmalige gemeenteraad vastgesteld.

Het omgevingsplan is ook een onderdeel van de Omgevingswet. In 2020 is een start gemaakt met de pilot omgevingsplan voor het gebied Appelscha e.o. Met deze pilot sorteren we voor op het gemeente brede omgevingsplan dat daarna zal worden opgepakt. De pilot omgevingsplan wordt OWO-breed ingestoken en moet uiteindelijk resulteren in een vastgesteld (deel)omgevingsplan. Dit is voorzien in het eerste kwartaal van 2023 mits de Omgevingswet dan ook daadwerkelijk in werking is getreden. Voorafgaand aan de vaststelling zal ook binnen deze pilot invulling gegeven worden aan het onderdeel participatie.

Voor het digitale spoor van de wet moeten er ook de nodige stappen worden gezet. We hebben inmiddels OWO-breed nieuwe Omgevingswet-software aangeschaft. De aansluiting van de OWO-gemeenten op het digitale stelsel Omgevingswet (DSO-LV) is in 2021 ook gerealiseerd. Daardoor kan er nu ook volop in de keten worden geoefend. Daarnaast worden de gebruikers van de nieuwe systemen opgeleid en is men druk bezig met het inrichten en vullen van de nieuwe systemen.

Om straks te kunnen werken met de Omgevingswet is opleiding/training van onze medewerkers nodig. In 2020 is daarom gestart met een OWO-brede basistraining Omgevingswet. In september 2022 rollen we een, met de medewerkers afgestemd, OWO-breed opleidingstraject uit. Het gaat dan om allerlei verdiepende trainingen op het gebied van de Omgevingswet.

We nemen onze huidige werkprocessen kritisch onder de loep en maken deze Omgevingswetproof. Dit geldt voor het vergunningentraject als ook voor ruimtelijke initiatieven die bij de gemeente binnen komen. Ook hier kijken we naar harmonisatie en afstemming met onze OWO-partners. Op dit moment wordt gewerkt aan het opleveren van een eerste concept werkproces.

We hebben in 2021 al een aantal verplichte raadsbesluiten genomen zoals over het bindend adviesrecht, verplichte participatie, delegatiebesluit, verordening nadeelcompensatie en in 2022 over het instellen van een adviescommissie omgevingskwaliteit. Voor 1 januari 2023 moet de gemeenteraad in ieder geval nog een besluit nemen over de legesverordening.

We gaan de komende periode, als de datum van inwerkingtreding op 1 januari 2023 tenminste blijft staan, de communicatie richting onze inwoners en bedrijven over de Omgevingswet intensiveren met meer informatie en uitleg. Op dit moment is er nog steeds geen zekerheid over de invoeringsdatum van de Omgevingswet. Voor november 2022 moet hier meer duidelijkheid over zijn.

Wat merkt de inwoner ervan

Voor elke inwoner van de gemeente Ooststellingwerf moet het straks duidelijk zijn welke ambitie en doelen onze gemeente samen met haar inwoners de komende jaren wil bereiken in de fysieke leefomgeving. De vastgestelde omgevingsvisie is daarbij het kader en geeft hierbij voldoende richting ook naar het nieuw op te stellen omgevingsplan.

Het gebruiksgemak voor onze inwoners is verbeterd omdat het checken, indienen en volgen van een vergunning straks via 1 omgevingsloket gaat lopen. Daarnaast zal de afhandeling een vergunningaanvraag sneller gaan verlopen omdat hier standaard 8 weken voor staat. Een adequaat werkproces zal dit ondersteunen.

Binnen de pilot Omgevingsplan Appelscha is participatie met inwoners en belanghebbenden onderdeel van het proces.

In algemene zin zullen onze inwoners en ondernemers via heldere en gepaste communicatie de komende periode intensiever over de Omgevingswet worden geïnformeerd en wegwijs worden gemaakt.

Wat mag het kosten

Voor de implementatie van de nieuwe Omgevingswet heeft u destijds € 400.000 beschikbaar gesteld voor vier jaar (tot en met 2020). De verwachte lasten bedragen € 596.000. U heeft in juli 2017 besloten om het tekort van € 196.000 op te vangen binnen de beschikbare middelen eenmalige begrotingsruimte 2017-2020 van € 5,7 miljoen. Eind 2020 heeft u ingestemd met verlening van het uitvoeringsprogramma tot en met 2024 en met verlenging van het resterende budget. Wij hebben eind 2020 aangegeven dat u tijdig wordt geïnformeerd indien onderdelen duurder uitvallen dan verwacht of er onvoorziene uitgaven nodig zijn. Bij het heroverwegingsproces heeft u besloten om voor 2022 en 2023 incidenteel € 75.000 (€ 150.000 in totaal) beschikbaar te stellen voor de tijdelijke uitbreiding van de formatie ruimtelijke ordening vanwege de extra werkzaamheden in het kader van de Omgevingswet.

In het uitvoeringsprogramma Omgevingswet is voor het opstellen van het gemeente brede omgevingsplan € 200.000 geraamd. De ervaring die wij met de pilot omgevingsplan Appelscha op doen geeft ons ook meer inzicht in de te verwachten kosten voor dit onderdeel. Wij schatten in dat de kosten namelijk fors hoger zullen uitvallen dan nu geraamd is en er dus extra financiële middelen nodig zijn.

Beleidskaders

- Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2021-2024
- Nota van Uitgangspunten Omgevingsvisie Ooststellingwerf
- Omgevingsvisie Ooststellingwerf

Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland

Wat willen we bereiken

Regio Deal Zuidoost Friesland

In juli 2020 heeft de regio Zuidoost Friesland een Regio Deal gesloten met het Rijk. Het Rijk investeert € 15 miljoen in deze Regio Deal en daar tegenover zorgt de regio voor minimaal € 15 miljoen aan cofinanciering. De regio doet dit primair vanuit bestaande projecten en programma's die aansluiten bij de ambities van de Regio Deal. Met de rijksbijdrage kunnen deze projecten en programma's versneld en/of uitgebreider uitgevoerd worden.

Alle betrokken partners in de regio trekken een aantal projecten. In dit thema beschrijven we uitsluitend de projecten waarvoor de gemeente Ooststellingwerf projecttrekker is. De projecttrekker is primair verantwoordelijk voor de inhoud, organisatie, planning, communicatie, financiën en verantwoording. Daarbij altijd rekening houdend met de regionale context.

Zorgeconomie
Met het project Zorgeconomie willen we als regio inzetten op een leefbare regio waar onze inwoners prettig kunnen (blijven) wonen en werken. Prettig wonen heeft niet alleen te maken met een goed onderhouden huis, een toegankelijk winkelcentrum of voldoende ontmoetingsplekken. Dit gaat erover wat we als regio kunnen doen om de sociaal maatschappelijke uitdagingen tegemoet te treden.

- Personeelstekort (ouderen)zorg vanuit het collegeakkoord: We willen samen met partners bijdragen aan oplossingen voor het personeelstekort in de ouderenzorg.

Masterplan Oosterwolde
De regionale kernen hebben een belangrijke voorzieningenfunctie voor de vele kleine dorpen in de regio. Deze voorzieningen staan zowel qua omvang als kwaliteit onder druk. We willen de sociale cohesie vergroten en het voorzieningenfunctie van Oosterwolde behouden en versterken. Om die reden werken we aan een Masterplan Oosterwolde waarin een structurele versterking van het centrum centraal staat.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Het project beoogt een slimme groei van het toerisme in deze regio. Dit betekent dat we een optimale balans willen ontwikkelen tussen een toenemende toeristische druk en de draagkracht van onze leefomgeving. De route naar die balans bepalen we met een regionale toeristische ontwikkelstrategie. Dit project bouwt voort op een reeds bestaande regionale samenwerking en geeft een impuls aan de doorontwikkeling van de ontwikkellijnen en projecten uit het uitvoeringsprogramma Zuidoost Friesland (UPZOF) en aan de verdere versterking van een professionele organisatie voor promotie en marketing van Zuidoost Friesland (TRZF).

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het LKC-Bodem sluit met name aan op het veerkrachtig landschap en daarmee op maatschappelijke vraagstukken die gerelateerd zijn aan bodemgesteldheid, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het Rijk wil dat in 2030 alle landbouwgronden duurzaam worden beheerd. Om dat te realiseren moet er meer worden geïnnoveerd, nieuwe verdienmodellen worden ontwikkeld, kennis over duurzaam bodembeheer verspreiden worden en meer bewustwording worden gecreëerd. Het LKC-Bodem draagt bij aan al deze terreinen. Het LKC-Bodem zal onderdeel worden van een breder in Noord-Nederland opgezette strategie en samenwerking voor praktijkgericht onderzoek naar duurzaam beheerde bodems.

Wat gaan we ervoor doen

Zorgeconomie
Voor Zorgeconomie is met de partners uit de Regio Deal een uitvoeringsprogramma opgesteld. We zetten daarbij in op Positieve Gezondheid (Atelier Sociaal Domein en Bloeizone) en Werkgelegenheid in de zorg. Met het thema Positieve Gezondheid beogen we dat onze inwoners mentaal en fysiek gezond blijven. Dit doen we door het stimuleren en faciliteren van Bloeizones in de regio zodat inwoners in een gezonde leefomgeving wonen. Ook werken we met studenten aan vraagstukken rondom Positieve Gezondheid in het Atelier Sociaal Domein. De resultaten hieruit delen we met onze partners. Doel van het thema werkgelegenheid is ervoor zorgen dat we vraagstukken rondom werkgelegenheid (in de zorg) kunnen aanpakken en aantrekkelijk blijven als arbeidsmarktregio. Dit doen we door het ontwikkelen van een krachtenkaart waarop we laten zien wie we zijn als regio als het gaat om werkgelegenheid in de zorg. Binnen Zorgeconomie werken we nauw samen met verschillende partners, zoals het HANNN, FSP en NHLStenden.

Personeelstekort (ouderen)zorg

- We starten een pilot met waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in de zorg.
- We blijven in gesprek met partners in welzijn, zorg, onderwijs en arbeidsparticipatie om te zoeken naar andere concrete oplossingen en kansen die regionale samenwerking ons kan brengen.
- We gaan onderzoeken hoe we ruimhartiger om kunnen gaan met aanvragen van inwoners voor mantelzorgwoningen en prémantelzorgwoningen.
- We clusteren woningen voor ouderen zoveel mogelijk, zodat zij onderlinge steun kunnen bieden, de kans op eenzaamheid vermindert en de zorg aan huis goed en efficiënt geboden kan worden.

Masterplan Oosterwolde
Met ondernemers, vastgoedeigenaren, bewoners en andere belanghebbenden in het gebied wordt hard gewerkt aan een toekomst bestendig centrum. Hiervoor voeren we het project 'Verbetering Detailhandelsstructuur Oosterwolde' uit. Daarna gaan we in gesprek met inwoners/consumenten, winkeliers en vastgoedeigenaren over de functie en inrichting van de Stationsstraat. Zie ook thema 4.1. We gaan de samenwerking in het centrum versterken door een gemeentelijke bijdrage aan stichting BizO. We gaan een nieuwe detailvisie opstellen. Hiermee kunnen ontwikkelingen in de gemeente worden gestuurd en leggen we de onderlinge verhoudingen tussen Oosterwolde, Haulerwijk en Appelscha vast.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
De regionale toeristische ontwikkelstrategie is opgesteld. Deze geeft de ontwikkelrichting aan voor 2030 inclusief een uitvoeringsprogramma dat nu in uitvoering gaat. Het Uitvoeringsprogramma Ervaren-Turf krijgt invulling door de realisatie van TOP's, entrees en toeristische routes. De TRZF heeft een financiële bijdrage ontvangen om de marketing van Het Andere Friesland verder uit te bouwen.

Leer- en kenniscentrum Bodem
We hebben een leer- en onderzoekscentrum opgezet waar agrariërs, bedrijven, onderzoekers en studenten kennis kunnen vergaren over de samenhang tussen ecosysteem diensten van de bodem, organische stofgehalte, emissies naar lucht en water, circulariteit van gebruik van stofstromen, adaptatie aan klimaatverandering en hiervan afgeleide verdienmodellen. Een centrum dat regionaal is ingebed, maar met een (inter)nationale netwerk en uitstraling. Het centrum heeft als belangrijkste doelstelling handelingsperspectieven te genereren voor inzetten van bodem in een economisch renderende landbouw voor tegengaan van effecten van klimaatverandering en ontwikkelen van methodieken om bodems en geleverde ecosysteemdiensten beter bestand te maken tegen effecten van klimaatverandering.

Wat merkt de inwoner ervan

Zorgeconomie
Binnen de Regio Deal staat de 'mienskip' centraal. Met name als het gaat om de Bloeizone werken we vraaggericht en is de inwoner aan zet en zo nodig ondersteunen wij. Wij spelen, samen met onze partners, een stimulerende en faciliterende rol. Ook in het Atelier Sociaal Domein werken we nauw samen met inwoners/ondernemers en hun vraagstukken. De inwoner merkt dat initiatieven worden gewaardeerd en zij ondersteuning kunnen krijgen.

Masterplan Oosterwolde
Een toekomstbestendig centrum met voorziening die passen bij de regionale functie.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Toerisme
Meer toerisme en recreatie is geen doel op zich, maar een waardevol middel voor het realiseren van bredere maatschappelijke opgaven, zoals een prettige woon- en werkomgeving, het behoud van natuur- en cultuurerfgoed en toekomstbestendige banen voor de beroepsbevolking.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Het project is ten eerste gericht op studenten/leerlingen in Friesland (van Hall-Larenstein, Aeres en AOC Terra). Zij zijn de toekomstige gebruikers (en ondernemers) van het landelijk gebied (natuur en landbouw). Daarnaast worden (agrarische) ondernemers nauw betrokken bij de activiteiten. Hun vragen worden meegenomen in de onderzoeksopzet. Tenslotte zullen ook andere inwoners van de regio regelmatig worden uitgenodigd voor het unieke experiment met de mesocosmossen en daardoor beter geïnformeerd zijn over onderwerpen als klimaatadaptatie.

Wat mag het kosten

Zorgeconomie
Vanuit het Rijk is € 525.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan de zorgeconomie. Vanuit de gemeente is € 55.000 aan cofinanciering beschikbaar. De looptijd van het project is tot eind 2023.

Masterplan Oosterwolde
Vanuit het Rijk is € 100.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan het versterken van de regionale functie van Oosterwolde. Vanuit de gemeente is € 500.000 aan cofinanciering beschikbaar. De looptijd van het project is tot eind 2023.

Uitvoeringsprogramma Recreatie & Programma
Vanuit het Rijk is € 1.000.000 beschikbaar gesteld om inhoud te geven aan het uitvoeringsprogramma. Vanuit de regio is € 200.000 aan cofinanciering beschikbaar gesteld. De looptijd van het project is tot eind 2023.

Leer- en kenniscentrum Bodem
Vanuit het Rijk is € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de realisatie van de faciliteiten en coördinatie, communicatie en projecten in de eerste drie jaar. Na drie jaar (2024) moet het leer- en onderzoekscentrum op eigen benen staan en zelf voldoende middelen genereren uit projecten, cursussen en verhuur faciliteiten om personeel, onderhoud en vervanging te bekostigen. Vanuit de gemeente is via het programma BioBased Economy (BBE) € 350.000 cofinanciering beschikbaar.

De Rijksbijdrage wordt per deelproject opgevraagd bij de regiokassier en verwerkt in de eerstvolgende financiële rapportage nadat een bijdrage is ontvangen.

Beleidskaders
- Dealtekst Regio Deal Zuidoost Friesland juni 2020

Thema 4.4 Haerenkwartier

Wat willen we bereiken
De wijk Haerenkwartier is een moderne toekomstbestendige wijk, waarbij de gemeente rekening heeft gehouden met het inrichten van de wijk op een klimaatrobuuste en duurzame wijze. Het woningaanbod past bij de demografische ontwikkelingen en draagt bij aan de verbetering en verduurzaming van het woningbestand in Ooststellingwerf. De bewoners van de wijk ontmoeten elkaar en zijn trots op hun wijk en medebewoners. Ze voelen eigenaarschap en dragen naar vermogen actief bij aan een nette, gezellige en leefbare wijk. Professionals zijn zichtbaar en bekend en bieden ondersteuning aan bewoners die dit nodig hebben. Ze kennen de wijk en de bewoners waardoor vroegsignalering mogelijk wordt en vormen een sluitende keten van zorg en ondersteuning.

Wat gaan we ervoor doen
Samen met woningbouwcorporatie Actium en welzijnsinstelling Scala bouwen we aan een vernieuwde wijk:
- Actium sloopte alle 170 woningen. Hiervoor kwamen 170 nieuwe gasloze en energieneutrale woningen terug (115 eengezins, 44 levensloop, 11 senioren). Een deel van de nieuwe woningen is levensloopbestendig. Met de realisatie van de nieuwe energieneutrale woningen is de duurzaamste wijk in Ooststellingwerf en omgeving ontstaan en draagt Actium bij aan een Energieneutraal Ooststellingwerf.
- Als gemeente richten we, in samenspraak met bewoners, de openbare ruimte helemaal opnieuw in. Dit is inmiddels aanbesteed. Er komt meer ruimte voor groen en biodiversiteit en door de aanleg van wadi's en infiltratieriolering wordt de wijk klimaatrobuust en duurzaam, passend bij de duurzame nieuwe woningen. In de openbare ruimte is aandacht voor ontmoeten, spelen, sporten en bewegen. In het gebied rond het buurthuis wordt een plein en een moestuin gerealiseerd. De wegen worden duidelijker en voorzien van snelheidsremmende maatregelen. Zo moet de wijk een moderne, groene en veilige wijk worden.
- Naast alle fysieke maatregelen is er veel aandacht voor bewoners(participatie) en de leefbaarheid in de wijk. We werken samen met de klankbord van ca. 35 enthousiaste wijkbewoners.
- We blijven het uitvoeringsprogramma Aandachtsgebieden uitvoeren samen met onder andere het Leger des Heils, Scala, het Gebiedsteam en Actium. We houden gezamenlijk vinger aan de pols om problemen vroeg te signaleren en waar nodig hulp te organiseren. Er is intensieve laagdrempelige begeleiding voor gezinnen waar op meerdere levensgebieden vraagstukken spelen.
- Om gezamenlijk te leren van dit bijzondere project wordt een documentaire gemaakt in opdracht van gemeente Ooststellingwerf, Actium en Nijhuis (bouwaannemer).
- We zetten de samenwerking met het Leger des Heils voort in de Buurthuiskamer.

Wat merkt de inwoner ervan

- Bewoners van het Haerenkwartier wonen in de duurzaamste wijk van Ooststellingwerf en omgeving.
- Er is en blijft veel aandacht voor leefbaarheid. Bewoners worden aangemoedigd om actief te worden of blijven en er is ondersteuning vanuit professionals. De Buurthuiskamer wordt steeds meer een plek waar iedereen terecht kan en meer mensen en kinderen komen. Het is een plek om elkaar te ontmoeten, om met een hulpvraag langs te gaan of om een activiteit te organiseren. De coördinator van het Leger des Heils die werkt vanuit de locatie verbindt, activeert en helpt wijkbewoners en zoekt actief contact in de wijk.
- Omdat we bewoners beter kennen en dichterbij zijn, zijn we beter in staat om vroeg problemen te signaleren en sneller hulp te organiseren.
- Het zien en horen van bewoners draagt bij aan het welzijn in de wijk. We doen dit samen met partners als het Leger des Heils, Actium, Scala en ons Gebiedsteam.

Wat mag het kosten

Voor de herinrichting van de openbare ruimte is in februari 2018 € 2.000.000 beschikbaar gesteld. Later is voor de aanleg van wadi's en het riool nog eens € 650.000 beschikbaar gesteld. Voor de openbare ruimte is in totaal dus € 2.650.000 beschikbaar. Vanuit het project Aandachtsgebieden is ruim € 200.000 beschikbaar specifiek voor de leefbaarheid in het Haerenkwartier en nog eens € 400.000 voor de Aandachtsgebieden als totaal (Haerenkwartier en Haulerwijk).

Beleidskaders

- Ontwikkelrichting Wijkvernieuwing Haerenkwartier, vastgesteld 20 februari 2018
- Raadvoorstel Regenwater Haerenkwartier, vastgesteld 18 juni 2019
- Plan van aanpak Aandachtsgebieden Ooststellingwerf 2020-2023, vastgesteld 15 oktober 2019
- Visie op Samenleven 2019

Thema 4.5 Stikstof

Wat willen we bereiken

In de gemeente Ooststellingwerf ligt een groot deel van het Fochteloërveen, het Drents Friese Wold en de beekdalen waarvan de stikstofmaatregelen en de opgave stikstofreductie vanuit het Nationaal Programma Landelijk Gebied veel impact hebben. Het stikstofvraagstuk is een ingrijpend en complex vraagstuk met veel belanghebbenden. Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor het uitvoeringsprogramma met een gebiedsgerichte aanpak waarbij in gebiedsopdrachten de doelen, bronmaatregelen voor de stikstofreductie en de natuurherstelmaatregelen worden opgenomen.

We zetten in op deelname in de gebiedsgerichte aanpak, met een wethouder die verantwoordelijk is voor dit thema. Dit leidt naar verwachting tot een forse inzet vanuit de gemeente qua capaciteit. Denk daarbij aan de inzet en input van ambtenaren uit verschillende werkvelden naar de provincie toe en in een later stadium om het gesprek aan te gaan rond de genoemde natuurgebieden met agrariërs, natuurbeheerders, bedrijven uit de recreatiesector en bewoners.

We willen een balans tussen de draagkracht van de natuur, met een robuust watersysteem en een lage impact op het klimaat, en een perspectief voor de maatschappelijke en economische ontwikkeling voor bewoners, grondeigenaren en beheerders in de gemeente.

Wat gaan we ervoor doen

- Meewerken aan verbetering van natuur.
- Hierin samen met de raad optrekken.
- Zorg dragen voor een gebiedsgerichte aanpak.
- Daarbij rekening houden met de balans tussen natuur, landbouw en economische ontwikkelingen.
- De agrariërs steunen bij de transitie naar een sector die economisch sterk genoeg is om de omslag naar kringlooplandbouw te maken.
- Ons inspannen om alle maatschappelijke partners, de natuurorganisaties, grondeigenaren en -gebruikers in het gebiedsproces te betrekken.

Wat mag het kosten

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')
We stellen voor € 125.000 in 2023 en € 225.000 in 2024 en 2025 beschikbaar te stellen voor formatie en een klein deel voor uitvoeringsbudget.

Thema 4.6 Accommodatiebeleid

Wat willen we bereiken

Het accommodatiebeleid Ooststellingwerf geeft inzicht in de kansen om accommodaties in Ooststellingwerf op een efficiënte en betaalbare wijze in te zetten in relatie met het maatschappelijke nut van de accommodatie in de omgeving. Een integrale afweging gericht op efficiëntie van gebruik, betaalbaarheid en maatschappelijk nut. Waar liggen kansen en waar liggen risico's? Dat geldt voor de accommodaties waar de gemeente eigenaar van is en voor de accommodaties waar de gemeente geen zeggenschap over heeft, maar die wel een maatschappelijk nut dienen of daarvoor inzetbaar zijn. We willen in samenwerking met eigenaren en gebruikers komen tot meer maatschappelijk rendement, waarbij de activiteiten centraal staan en niet het vastgoed. Daarnaast is het beheer, onderhoud en de grote financiële opgave om de accommodaties te verduurzamen een aanleiding wat de gemeente dwingt een standpunt in te nemen over de accommodaties. De sectorale routekaarten van het maatschappelijk vastgoed, die door het Rijk zijn vastgesteld als uitvloeisel van het Klimaatakkoord van Parijs, moeten worden uitgevoerd. De CO2 uitstoot moet in 2030 met 49% zijn verminderd ten opzichte van 1990 en in 2050 met 95%. De bestaande accommodaties verduurzamen genereert (indicatief) een extra kapitaallast van tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen; hiervoor zijn geen middelen beschikbaar.

- We willen dat de op termijn (in 2030) benodigde en verduurzaamde accommodaties op een slimme en efficiënte wijze worden ingezet voor de gebruikers.

Wat gaan we er voor doen

Een accommodatiebeleid opstellen dat insteekt op:

- Efficiënt gebruik van accommodaties in relatie met behoud van leefbaarheid in alle dorpen.
- Een slimme inzet van accommodaties en keuzes maakt in welke accommodaties er dan nodig zijn.
- De langdurige betaalbaarheid zowel op beheer en onderhoud als op het gebied van verduurzaming.

Om hier invulling aan te geven ontwikkelen we scenario's voor duurzaam accommodatiebeleid.

Wat mag het kosten

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')
We stellen voor € 40.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen van het accommodatiebeleid in 2023.

Programma 5 | Openbare orde en veiligheid

In de gemeente Ooststellingwerf willen we wonen, werken en naar school gaan in een veilige en schone omgeving. Dit realiseren we samen met alle betrokken partijen. We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding op hulpverlening bij incidenten en crises.

Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken

We willen dat onze inwoners en ondernemers wonen en werken en naar school gaan in een veilige woonomgeving. We willen meer bewustwording rond het thema ondermijning.

Wat gaan we ervoor doen

- We werken samen met partners om risico's te beheersen. Samen coördineren we ook de voorbereiding en preparatie op hulpverlening bij incidenten en crisis.
- We geven gevolg aan het uitvoeringsplan Ondermijning. Hierin werken we nauw samen met politie en de OWO-buurgemeenten. We zetten met name in op bewustwording en het leren herkennen van signalen van Ondermijning.
- We blijven extra aandacht geven aan het risico op natuurbranden.
- Het integraal veiligheidsplan loopt eind 2021 af en wordt vernieuwd.
- We gaan samen met partners aan de slag met preventie en aanpak van overlast (personen, drugs, leefomgeving).
- We zetten waar nodig in op preventie woninginbraak.
- We gaan aandacht besteden aan de verkeersveiligheid rondom scholen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Het ervaren veiligheidsgevoel van onze inwoners blijft minimaal gelijk aan het huidige niveau.
- Er wordt adequaat gereageerd op meldingen van overlast of gevaarlijke situaties die bij de gemeente binnenkomen en worden veroorzaakt door de kwetsbare personen in onze gemeente.
- In crisissituaties merken onze inwoners dat de crisisbeheersing goed en professioneel is geregeld. Onze inwoners worden goed opgevangen en de communicatie is helder.

Wat mag het kosten

- Voor de uitvoering van het integraal veiligheidsbeleid is een structureel bedrag van € 58.000 beschikbaar.
- We nemen deel aan de Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Fryslân (VRF) voor de onderdelen rampenbestrijding en crisisbeheersing. Voor de crisisbeheersing is structureel een bedrag van € 30.000 beschikbaar. Dit budget zetten we in om de gemeentelijke organisatie goed voor te bereiden op crisissituaties en calamiteiten.

Beleidskaders

- Integraal veiligheidsbeleid 2017–2021
- Beleidsplan Crisisbeheersing 2019-2022

Begroting Programma 5

x € 1.000

5. Openbare orde en veiligheid	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
5.1 Thema Openbare orde en veiligheid	-1.687	-1.692	-1.841	-1.857	-1.875	-1.875
5.2 Thema Handhaving	-435	-523	-535	-535	-535	-535
Totaal Lasten	**-2.122**	**-2.214**	**-2.375**	**-2.392**	**-2.410**	**-2.410**
Resultaat voor bestemming	**-2.122**	**-2.214**	**-2.375**	**-2.392**	**-2.410**	**-2.410**
Resultaat na bestemming	**-2.122**	**-2.214**	**-2.375**	**-2.392**	**-2.410**	**-2.410**

Programma 6 | Bestuur en dienstverlening

Kenmerkend voor Ooststellingwerf is dat de gemeente open en transparant wil besturen richting zijn inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen; vertrouwen en ruimte geven om hen eigen verantwoordelijkheid te laten nemen en initiatief te ontplooien. De faciliterende rol van ons als 'eerste overheid' vraagt steeds meer aandacht. Dit houdt ook in dat de gemeente continu de dienstverlening verbetert, zowel in kwaliteit als in begrijpelijkheid en toegankelijkheid. Verdere digitalisering staat het persoonlijke karakter van onze dienstverlening niet in de weg. “Ja, mits” is hierbij altijd ons vertrekpunt.

Thema 6.1 Bestuur

Wat willen we bereiken

- We willen een verbindend bestuur zijn. Een bestuur dat de verbinding legt en onderhoudt naar de raad, de inwoners, bedrijven en organisatie. Een bestuur dat zichtbaar aanwezig is in de dorpen, de contacten onderhoudt met de besturen van plaatselijk belang / bewonerscommissies en luistert naar wat er speelt in de dorpen.
- We willen een eerlijk en betrouwbaar bestuur zijn dat, ook al is de boodschap niet zo aangenaam, dit open en eerlijk brengt. Initiatieven vanuit de dorpen worden door ons op adequate wijze behandeld.
- Een goede samenwerking met de raad zien we als een basisverantwoordelijkheid van dit college. Daarom willen we aan het begin van deze periode een aantal basisafspraken maken tussen college en raad.
- Inwoners, bedrijven en organisaties in onze gemeente vormen een belangrijke partij om nieuw beleid of projecten mee vorm te geven. We willen onze inwoners, bedrijven en organisaties dan ook nadrukkelijk betrekken bij het opstellen van nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de leefomgeving. De politieke debatten over het nieuw beleid of het uitvoeren van projecten willen we in de dorpen laten plaatsvinden.
- We willen dat iedereen, hoe verschillend we ook zijn en met welke beperkingen en uitdagingen we ook kampen, volwaardig onderdeel kan en mag zijn van de samenleving.

Beleidsindicatoren

De formatie bestaat uit het begrote aantal formatieplaatsen op 1 januari 2022 per 1.000 inwoners. Bezetting is het aantal fte’s dat werkzaam is per 1.000 inwoners op 1 januari 2022 (formatie minus vacatureruimte). Daarnaast zijn in de periode januari t/m augustus 2022 12 medewerkers ingestroomd en 24 medewerkers uitgestroomd. We verwachten een uitstroom van 18 pensioengerechtigden t/m 2025.

Beleidsindicatoren thema Bestuur	Eenheid	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	8,9	9,4	9,4
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	8,7	8,6	9,0

Wat gaan we ervoor doen

- We geven uitvoering aan de Samenwerkingsagenda.
- Bij de start van grote projecten of belangrijk nieuw beleid, bespreken we eerst een startnota of keuzenota met de raad, waarin de kaders worden vastgelegd en zo mogelijk al richtinggevende uitspraken worden gedaan. In deze nota wordt ook de fasering aangegeven en de beslismomenten voor raad en college.
- Bij onderwerpen met grote belangentegenstelling bieden we de raad de mogelijkheid een openbaar debat te voeren aan de hand van een startnotitie.
- Bij grote (infrastructurele) projecten werken we met een voorbereidingskrediet alvorens een totaal krediet aan te vragen.
- Belangrijke projecten in de dorpen worden in samenspraak met het dorp gerealiseerd.
- We stellen een nieuwe Participatienota op. Aan de voorkant van een participatieproces bepalen we samen met de raad wat het doel is van de participatie en wat dit betekent voor de rol en invloed van de raad.
- We onderzoeken het invoeren van een digitaal participatieplatform, waarbij gebruikt wordt gemaakt van bestaande vormen.
- We onderzoeken de mogelijke inzet van een burgerberaad.

- We onderzoeken hoe jongeren beter betrokken kunnen worden bij de politiek en participatie, als onderdeel van de Participatienota. Zoals de jongerenraad en de kinderburgemeester.
- We willen laagdrempelige en duidelijke informatie die voor inwoners, bedrijven en organisaties toegankelijk is.
- De OWO-visie is in 2021 door de drie gemeenteraden vastgesteld, de komende vier jaar werken we verder aan concretiseren en optimaliseren van de samenwerking met behoud van zelfstandigheid.
- Inclusie is voor ons een belangrijke toetssteen bij alle uitdagingen waar we als samenleving en gemeente voor staan. We nemen dit serieus en investeren in de uitwerking en uitvoering van onze Lokale Inclusieagenda.
- We maken Inzichtelijk wat er wordt gedaan om het rendement van de OWO-samenwerking te communiceren en we houden de raad op de hoogte van de acties en voortgang.

Wat merkt de inwoner ervan

De inwoner zal merken dat het bestuur de verbinding zoekt en zichtbaarder is in de dorpen. Inwoners (een zo breed mogelijke groep, inclusief jongeren) merken dat de gemeente hen op allerlei manieren gelegenheid geeft hun mening en ideeën te laten horen over actuele onderwerpen waar de gemeente mee bezig is. En zij merken dat de gemeente helder communiceert wat ze er mee doet en waarom.

Wat mag het kosten

- U heeft bij de Kaderbrief 2023-2026 besloten de besparing op formatie niet door te voeren (2022 € 13.000, 2023 € 60.000, 2024 € 175.000 en 2025 en verder € 335.000) waarmee ook de onttrekking van € 84.000 uit de algemene reserve voor het vormgeven van de mobiliteit in de organisatie kan vervallen.
- U heeft bij de Kaderbrief 2023-206 besloten om structureel € 90.000 beschikbaar te stellen om daarmee de formatie concern control en financieel advies met 1 fte uit te breiden
- U heeft bij de Kaderbrief 2023-206 besloten om structureel € 80.000 beschikbaar te stellen om daarmee de formatie inkomensconsulent met 1 fte uit te breiden
- U heeft bij de Kaderbrief 2023-206 besloten om voor 2023 en 2024 € 120.000 per jaar beschikbaar te stellen voor het OWO traineeprogramma
- U heeft bij de Kaderbrief 2023-206 besloten om structureel voor de OWO ontwikkelingen € 583.000 in 2023, € 622.000 in 2024 en € 625.000 vanaf 2025 beschikbaar te stellen
- U heeft bij de Kaderbrief 2023-206 besloten om incidenteel voor de OWO ontwikkelingen € 250.000 in 2023 en € 100.000 in 2024 beschikbaar te stellen.
- Voor inwonerparticipatie nemen we op dit moment geen extra middelen op, omdat we nog een nieuwe Participatienota gaan opstellen en onderzoek gaan doen naar het invoeren en een participatieplatform, burgerberaad en/of extra jongerenparticipatie. In de Participatienota maken we een inschatting van de eventueel benodigde extra middelen en menskracht.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')

- We stellen voor € 20.000 beschikbaar te stellen in 2023 om politieke debatten in de dorpen te laten plaatsvinden.
- We stellen voor € 15.000 beschikbaar te stellen om in 2023 een participatienota op te stellen.
- Voor het uitvoeren van onze lokale inclusieagenda is voor de jaren 2024 en 2025 geen dekking. We stellen voor € 30.000 per jaar beschikbaar te stellen.
- De komende jaren verwachten we een behoorlijke uitstroom in het personeelsbestand in verband met natuurlijk verloop. De verwachting is dat er meer gebruik wordt gemaakt van generatiegericht maatwerk. We stellen daarom voor om het budget van generatiegericht maatwerk voor drie jaar met € 30.000 te verhogen.
- De werkzaamheden van HR zullen in 2023 voor een belangrijk deel in het teken staan van het uitbreiden van het arsenaal aan maatregelen in het kader van binden en boeien van medewerkers. Dat is nodig omdat wij als organisatie in de huidige arbeidsmarktkrapte op dit punt alle zeilen bij moeten zetten. Het gaat dan om lopende projecten zoals hybride werken, maar ook om nieuwe arbeidsvoorwaardelijke zaken zoals reiskostenregelingen woon-werk en recruitmenttools. In OWO-verband zijn we bezig met de ontwikkeling van nieuw beleid zodat we gezamenlijk aantrekkelijk blijven als werkgever. We stellen voor structureel € 120.000 beschikbaar te stellen voor een pakket aan maatregelen.

- In de Kaderbrief 2023 is al genoemd dat de werkzaamheden van de bodes toenemen en dat we zouden onderzoeken of de formatie op het bestuurssecretariaat nog voldoende is. Bij beide is extra formatie nodig. We stellen voor om de formatie voor het bestuurssecretariaat uit te breiden met 14 uur. Dit kost structureel € 25.000. We stellen ook voor om de formatie van de bodes uit te breiden met 32 uur. Dit kost structureel € 45.000.

Beleidskaders

- Visiedocument Ooststellingwerf (2016)
- Strategische samenwerking OWO-gemeenten
- Bestuursovereenkomst OWO
- Rapportage evaluatie OWO-samenwerking

Thema 6.2 Dienstverlening

Wat willen we bereiken

- We willen een betrouwbare en laagdrempelige overheid zijn.
- Voor het vertrouwen in de lokale democratie zijn kwaliteit en snelheid van de gemeentelijke diensten en goede en zorgvuldige communicatie van groot belang.
- De inwoner is tevreden over de dienstverlening (minimaal een 7,5 in 2024)
- We voldoen aan de vereisten van het VN-verdrag iedereen doet mee! (inclusie).
- We richten processen in vanuit de klantketen.
- We handelen 90% af binnen de servicenorm.
- We sturen op het voorkómen van onnodig contact met onze inwoners.
- We streven naar een integraal klantbeeld (omnichannel dienstverlening).
- Naast direct contact met inwoners aan de servicebalie, is de inzet om zoveel mogelijk producten digitaal beschikbaar te stellen.

Wat gaan we ervoor doen

We werken via het programmaplan dienstverlening en het bijbehorende uitvoeringsprogramma aan een steeds betere dienstverlening.

- We zijn duidelijk in wat we verwachten van onze medewerkers als het gaat om dienstverlening naar onze inwoners toe en sturen daarop.
- We zorgen voor begrijpelijke taal (niveau B1) in al onze uitingen. Dit doen we via het project Direct Duidelijk.
- We betrekken inwoners en belangengroepen bij ontwikkelingen rondom het verbeteren van onze dienstverlening. Dit doen we middels een inwonerspanel (het panel was er tot nu toe in pilotvorm, we maken dit panel structureel).
- We streven ernaar dat onze dienstverlening inclusief is, dus voor iedereen toegankelijk.
- We gebruiken steeds meer data om onze dienstverlening te verbeteren.
- We sturen op tevredenheid van onze inwoners en signaalmanagement.
- We doen onderzoek naar de ervaringen en voeren kleine verbeteringen direct door.
- We streven naar online waar het kan en offline waar het helpt.
- We zetten optimaal in op digitale mogelijkheden. Met oog voor de menselijke maat en inclusie. Niet alleen als het gaat om persoonlijk contact, maar ook bij het zorgvuldig toepassen, uitvoeren en handhaven van regels.

Wat merkt de inwoner ervan

- De inwoner merkt dat onze dienstverlening begrijpelijk, efficiënt, gebruiksvriendelijk en digitaal is.
- De inwoner merkt dat onze medewerkers klantgericht zijn en open staan voor verbeteringen.
- De inwoner weet wat hij van ons mag verwachten en mag ons daarop aanspreken.
- De inwoner kan actief meedenken in verbeteringen. Je kan hierbij denken aan meldingen of klachten, maar ook meedenken via het inwonerspanel.
- De inwoner ervaart dat de gemeente één organisatie is (geen kastje - muur).

Wat mag het kosten

Voor het programma dienstverlening is structureel € 25.000 beschikbaar.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid'.

- We stellen voor € 8.000 structureel beschikbaar te stellen voor het inwonerspanel.

Beleidskaders

- Visie Dienstverlening in Ooststellingwerf (augustus 2019)
- Programmaplan en uitvoeringsprogramma dienstverlening (juni 2020)

Thema 6.3 Financiën

Wat willen we bereiken

- De financiën van onze gemeente zijn op orde en dat willen we zo houden.
- We willen jaarlijks een realistische/uitvoerbare begroting opstellen.

Beleidsindicatoren

Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie (o.a. loonkosten, ICT, huisvesting, facilitair etc.). Onder overhead verstaan we alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Beleidsindicatoren thema Financiën	Eenheid	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Apparaatskosten	In euro´s per inwoner	878	872	938
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	11,8%	1,2%	1,3%
Overhead	% van totale lasten	12,2%	12,3%	14,3%

Begroting 2023

Wat gaan we ervoor doen

- We stellen jaarlijks een structureel en reëel sluitende begroting op. Dit betekent dat we structureel niet meer uitgeven dan we binnenkrijgen. De uitgaven ramen we ook realistisch.
- We blijven goed kijken naar gemeentelijke uitgaven en sturen hier scherp op door nut en noodzaak van projecten, uitgaven en subsidies steeds te beoordelen.
- We gaan zorgvuldig om met belastinggeld en de keuzes die hierin gemaakt worden. De belastingen verhogen we jaarlijks trendmatig. Als de begroting niet sluitend is, bijvoorbeeld door nieuwe ambities, lossen we dit niet gelijk op door de belastingen te verhogen, maar door middel van een pakket aan maatregelen waarvan, in uiterste noodzaak, het verhogen van de belastingen onderdeel kan uitmaken.
- Lokale belastingen en heffingen waar een duidelijke tegenprestatie tegenover staat, zoals afvalstoffenheffing, rioolheffing en sommige leges, worden kostendekkend doorberekend.
- Bij nieuw beleid/ambities nemen we ook de benodigde ambtelijke capaciteit mee in de afweging.
- Wij gaan de komende bestuursperiode een deel van de algemene reserve inzetten om incidentele lasten te dekken/ ambities te realiseren.
- We gaan onderzoeken hoe we de rol van de auditcommissie kunnen verstevigen, waarbij de commissie P&C en de auditcommissie zelf hier na de zomer in 2022 nader op terug komen.
- We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om per belasting/heffing het kwijtscheldingsbeleid te verruimen.

Deelneming: N.V. Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
De BNG verstrekt tegen lage tarieven krediet aan Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van gewenste maatschappelijke investeringen.

Wat merkt de inwoner ervan

- Een financieel gezonde gemeente.
- Onze financiën zijn voor iedereen te bekijken.
- Onze belastingen, diensten en producten zijn betaalbaar.

Wat mag het kosten

De bedragen van het financieel perspectief uit de Kaderbrief 2023-2026 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

Nieuw beleid (zie ook hoofdstuk 'Nieuw beleid')

Het financieel perspectief voor de komende jaren (tot 2026) is goed. Tegelijkertijd krijgen onze inwoners het financieel steeds lastiger gezien de stijgende prijzen en energielasten. Bij de jaarstukken 2021 is door de ChristenUnie ook een amendement over dit onderwerp ingediend, om huishoudens een financiële ondersteuning te geven. In de bespreking kwam naar voren dat de besluitvorming over de jaarstukken niet het juiste moment was om dit te bespreken. We stellen nu bij de begroting voor om € 1,25 miljoen (inclusief uitvoeringslasten) beschikbaar te stellen in 2023 om huishoudens eenmalig financieel te ondersteunen. Wij laten een voorstel voor de invulling daarvan graag bij u als raad. Als voorbeeld noemen we de mogelijkheid (met relatief de laagste administratieve lasten) om een korting van een vast bedrag op de belastingaanslag te geven.

Beleidskaders

- Financiële verordening 2020 (art 212)
- Controleverordening 2019 (art. 213 Gemeentewet)
- Doelmatigheid- en doeltreffendheidsverordening 2017 (art. 213a Gemeentewet)

Begroting Programma 6

x € 1.000

6. Bestuur & Dienstverlening	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Resultaat voor bestemming						
Lasten						
6.1 Thema Bestuur	-1.766	-1.880	-1.914	-1.797	-1.706	-1.715
6.2 Thema Dienstverlening	-334	-329	-344	-406	-419	-448
6.3 Thema Financiën	-25.363	-28.057	-27.146	-26.580	-25.514	-25.631
Totaal Lasten	**-27.463**	**-30.267**	**-29.404**	**-28.783**	**-27.639**	**-27.794**
Baten						
6.1 Thema Bestuur	98	-	-	-	-	-
6.2 Thema Dienstverlening	915	795	796	804	829	898
6.3 Thema Financiën	57.770	57.843	61.596	62.444	62.738	58.038
Totaal Baten	**58.783**	**58.639**	**62.392**	**63.248**	**63.567**	**58.936**
Resultaat voor bestemming	**31.321**	**28.372**	**32.988**	**34.465**	**35.928**	**31.142**
Mutatie reserves						
Onttrekkingen	**473**	**898**	**528**	**357**	**322**	**322**
Mutatie reserves	**473**	**898**	**528**	**357**	**322**	**322**
Resultaat na bestemming	**31.795**	**29.270**	**33.516**	**34.821**	**36.250**	**31.464**

Paragrafen

Paragraaf 1 | Lokale Heffingen

De gemeente stuurt rekeningen (aanslagen) voor een aantal belastingen en heffingen. Denk aan o.a. de onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van onze inkomsten. Deze paragraaf laat de hoogte van de inkomsten zien en geeft een overzicht van de diverse heffingen.

Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid voeren we uit in overeenstemming met de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht. Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Zoals elk jaar, worden de nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor o.a. de heffing van de onroerendezaakbelasting en forensenbelasting, gebaseerd op het prijspeil van het voorliggende jaar. De waardepeildatum ligt steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. Door de actualiteit van de waarde wordt deze mede voor andere doeleinden, zoals de belastingdienst voor de erfbelasting en eigen woningforfait, forensenbelasting, waterschapslasten en door notarissen gebruikt.

Tot en met 2021 werden de woningen getaxeerd op basis van de inhoud, maar per 2022 gebeurt dit op basis van de gebruiksoppervlakte van een woning (een nieuwe ontwikkeling en wettelijke verplichting). Landelijk waren er verschillen in waarderingsmethodiek waardoor ervoor gekozen is om alle gemeenten de woningen te laten taxeren op oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, het CBS, de burgers etc. Door de overgang op de gebruiksoppervlakte bij woningen zijn er ook geen problemen bij de verplichte levering aan de afnemers.

Basisregistraties

Vanaf 1 juli 2011 geldt het verplicht gebruik van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Aangezien de WOZ de overgang naar de gebruiksoppervlakten van de woningen heeft gerealiseerd volgt nu de afstemming met de oppervlakten in de BAG. De BAG/WOZ koppeling speelt hierbij een belangrijke rol als het gaat om de onderlinge afstemming. Deze afstemming tussen basisregistraties is het begin van de Samenhangende objectenregistratie (SOR).

Het ministerie van BZK is gestart met Doorontwikkeling in Samenhang van de GEO-basisregistraties (DisGeo). Doelstelling daarvan is om meer samenhang te creëren in de Geo informatie Infrastructuur. Onderdeel is de doorontwikkeling van enkele bestaande geo-basisregistraties tot een Samenhangende Objectenregistratie. Dit betreft een objectenregistratie met daarin basisgegevens van objecten in de fysieke werkelijkheid zoals o.a. gebouwen, wegen, water, spoorlijnen, bomen, terreindelen en gemeentegrenzen. Er wordt nu gewerkt door het Ministerie aan een roadmap voor de vervolgstappen. Het betreft een intensief traject en zal de komende jaren verder ingevuld worden. De BAG, BGT en de WOZ gaan onderdeel uitmaken van de SOR. Ook zijn er belangrijke raakvlakken met de basisregistratie topografie (BRT) en het Nationaal Wegenbestand.

Afvalstoffenheffing

Diftar+ is ingegaan per 1 januari 2019. Dit heeft alles te maken met de VANG doelstelling opgelegd vanuit het Rijk. Deze doelstelling betekent een afname van het aantal kg's per inwoner per jaar. De VANG doelstelling 2020 (100 kg te verbranden restafval / per inwoner) is nog niet gehaald. Covid-19 en de daarvoor gestelde RIVM maatregelen zijn daar oorzaken van. Het (Rijks) Uitvoeringsprogramma VANG-HHA richt zich de komende tijd op een kwalitatief betere scheiding van het huishoudelijk afval.

Omgevingswet
De Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2023) bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen. Zodat het straks bijvoorbeeld makkelijker is om bouwprojecten te starten.

Bij de implementatie van de Omgevingswet werkt het team BVI nauw samen met andere vakafdelingen. BVI draagt zorg voor de actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van de gegevens in de basisregistraties BAG en BGT en stelt overige ruimtelijke Geo data beschikbaar die via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) wordt ontsloten. Daarnaast leveren de Adviseur Geo-informatie en de Gis-medewerker ieder vanuit hun een eigen rol een bijdrage in de projectgroep 'pilot Omgevingsplan gemeente Ooststellingwerf' en 'OWO Uitvoeringsprogramma Omgevingswet 2021-2024'.

Legesverordening
Er komt pas in de loop van Q4 2022 duidelijkheid over de invoeringsdatum van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Indien de wetgeving per 2023 wijzigt dient de legesverordening aangepast te worden om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om gelijktijdig met de wetswijziging in te zetten op harmonisatie van de legesverordeningen binnen de OWO gemeenten. Indien de wetgeving per 2023 niet wijzigt wordt de bestaande legesverordening waar nodig geactualiseerd. Vanwege de late besluitvorming omtrent de invoeringsdatum worden beide varianten voorbereid.

Belastingsoorten

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Benchmark: vergelijking gemeentelijke woonlasten per provincie. Vanaf 2020 is de macronorm OZB vervangen door deze benchmark. De benchmark beoogt, door middel van meer vergelijking, de informatievoorziening over de ontwikkeling van de lokale lasten te bevorderen. Dit kunnen gemeenten gebruiken bij hun keuzes over de ontwikkeling van de lokale lasten. De benchmark vergelijkt voor alle gemeenten binnen een provincie de hoogte van de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens met een koopwoning. De woonlasten zijn de som van de gemiddeld betaalde ozb, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing minus een eventuele heffingskorting (= eenmalige korting die sommige gemeenten geven). De benchmark moet het lokale debat over de keuzes voor ontwikkelingen, zoals stijging van de lasten, bevorderen.

WOZ
De WOZ waarden voor woningen worden vanaf 1 januari 2022 gebaseerd op de gebruiksoppervlakte van de woning, t/m 2021 was dat de inhoud. De Waarderingskamer heeft dit besloten. Aangezien er landelijk verschillen zijn in methodiek heeft de Waarderingskamer besloten dat alle gemeenten hun woningbestanden moeten omzetten van inhoud naar oppervlakten. De Landelijke Voorziening WOZ is openbaar voor vele afnemers zoals notarissen, CBS etc. De afnemers gaan allemaal over op de gebruiksoppervlakte waardoor het niet overgaan op de oppervlakte problemen gaat geven bij de verplichte uitleveringen naar de afnemers. Afgelopen drie jaar is het woningbestand omgezet van inhoud naar oppervlakten.

Rioolheffing
In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020-2024 vastgesteld. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Uitgangspunt bij het opstellen van het nieuwe GRP is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024.

Leges
De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is een paar keer uitgesteld, maar staat vooralsnog gepland op 1 januari 2023. Hier komt pas in de loop van Q4 2022 duidelijkheid over. Gelijktijdig met het invoeren van de wet, moet ook de legesverordening worden aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om zowel beleidsinhoudelijk als qua financiën (zoveel mogelijk) in te zetten op harmonisatie binnen de OWO gemeenten. Voor de bouwactiviteiten wijzigt er door de Wkb veel doordat voor bouwwerken in gevolgklasse I de vergunningsplicht voor het bouwtechnische deel vervalt en er daardoor ook legesinkomsten wegvallen. Tot op heden zitten er aanzienlijk verschillen in activiteiten en tarieven tussen de legesverordeningen van de OWO gemeenten, die door de afdeling OWO-VTH worden uitgevoerd (omgevingsvergunningen en APV-gerelateerde onderwerpen). Indien de wetgeving per 2023 wijzigt, vindt besluitvorming omtrent een nieuwe geharmoniseerde legesverordening plaats bij het vaststellen van de legesverordeningen in december 2022. De onzekerheid omtrent de invoeringsdatum van de wetgeving, de nog te maken keuzes en onduidelijkheid omtrent de invulling van nieuwe taken maken het erg lastig om de legesopbrengsten voor de komende jaren te begroten. We hebben dit ook als risico benoemd in paragraaf 2 weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Toeristenbelasting
U heeft bij de programmabegroting 2020-2024 ingestemd met een verhoging van de toeristenbelasting naar € 1,40 per persoon per nacht in 2021. Vanaf 2022 bedraagt de toeristenbelasting € 1,50 per persoon per nacht. Aanvullend heeft u op 30 maart 2021 besloten dat er een afwijkend tarief geldt van € 1,10 per persoon per nacht voor kampeerboerderijen met tenminste 50 slaapplaatsen en voor kampeermiddelen op kampeerterreinen. Vanaf 2020 geldt voor kinderen tot en met de leeftijd van 4 jaren een vrijstelling voor de heffing toeristenbelasting.

We zijn bezig met een onderzoek naar de forfaitaire berekening van standplaatsen op campings. Mogelijk leidt dit tot een voorstel voor wijziging van de verordening toeristenbelasting.

Forensenbelasting
Onder de naam ‘forensenbelasting’ heffen we een belasting van personen die (voor meer dan 90 dagen per jaar) een gemeubileerde woning als bedoeld in artikel 223 van de Gemeentewet voor zichzelf en/of hun gezin beschikbaar houden. De belasting heffen we naar de heffingsmaatstaf voor de onroerendezaakbelastingen (de WOZ-waarden). De belasting van caravans of chalets met een standplaats voor meerdere jaren wordt naar een vast bedrag geheven. Bij de programmabegroting 2020-2023 heeft u besloten om de opbrengsten van de forensenbelasting vanaf 2020 tot en met 2023 jaarlijks te verhogen met € 15.000.

Reclamebelasting en de Bedrijven Investeringszone (BIZ)
- Reclamebelasting: Met de invoering van de BIZ (Bedrijven Investeringszone) is deze belasting komen te vervallen.
- BIZ (Bedrijven Investeringszone): Op 20 oktober 2021 heeft u ingestemd met de verordening Bedrijveninvesteringszone Oosterwolde Centrum 2021 (BIZ). De opbrengsten van de BIZ worden als subsidie uitgekeerd aan de stichting BIZO. Met de stichting is een uitvoeringsovereenkomst gesloten waarin de activiteiten zijn opgenomen die zij met de subsidie gaan verwezenlijken.

Afvalstoffenheffing
Voor het ophalen en verwerken van afval vraagt de gemeente aan inwoners een vergoeding. Dit noemen we afvalstoffenheffing. De afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag per woning (vastrecht), een bedrag voor het aantal keren dat afval wordt aangeboden en het aantal kilo's restafval (Diftar+). Het vastrecht moet altijd worden betaald, ook als er geen afval wordt aangeboden. Met ingang van 2021 wordt het vastrecht vermeld op de belastingaanslag met daarbij het aantal ledigingen over het hele voorafgaande jaar.

Kwijtschelding

We voeren de kwijtschelding uit volgens de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100% bijstandsnorm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen cum annexis, aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Kwijtschelding geldt niet voor alle belastingsoorten alleen voor de afvalstoffenheffing vast deel (+ Diftar tot € 100) en rioolheffing (alleen gebruikersdeel). Sinds begin 2018 is er een versnelde en vereenvoudigde, geautomatiseerde toets vooraf (via het Inlichtingenbureau) om te bepalen of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding. De kosten voor kwijtschelding worden uiteindelijk vertaald in het tarief voor rioolheffing en vastrecht van de afvalstoffenheffing. Het aantal aanvragen in 2022 is toegenomen door de lastenstijging en de verhoogde energielasten. We gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om per belasting/heffing het kwijtscheldingsbeleid te verruimen.

Inkomsten

Lokale heffingen en leges

x € 1.000

Lokale heffingen en leges	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
lokale heffingen	10.593	9.030	9.494	9.467	9.505	9.505
leges	1.012	842	853	860	885	955
Totaal	**11.605**	**9.872**	**10.347**	**10.327**	**10.391**	**10.460**

Lokale heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
3.1 Thema Economische ontwikk.						
Toeristenbelasting	358	319	319	319	319	319
Bedrijven investeringszone	-	66	66	66	66	66
3.3 Thema Milieu						
Reinigingsrechten en afvalstoffenheffing	2.444	2.630	2.923	2.896	2.933	2.933
Rioolheffing (gecombineerd)	2.556	2.826	2.894	2.893	2.894	2.894
6.3 Thema Financiën						
Forensenbelasting	100	122	137	137	137	137
Precariobelasting	2.128	-	-	-	-	-
Onroerende zaakbelasting eigenaren	2.757	2.811	2.891	2.891	2.891	2.891
Onroerende zaakbelasting gebruikers	250	256	265	266	266	266
Totaal Lokale heffingen	**10.593**	**9.030**	**9.494**	**9.467**	**9.505**	**9.505**

Leges

x € 1.000

Leges	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
3.2 Thema Openbare ruimte						
Verharding	52	27	27	27	27	27
3.4 Thema Bouwen en wonen						
Bestemmingsplannen	41	30	30	30	30	30
6.2 Thema Dienstverlening						
Omgevingsvergunningen, baten	633	500	500	400	400	400
Burgerlijke stand / huwelijk	11	13	13	13	13	13
Burgerzakenleges	265	252	268	376	401	470
Overige leges	7	15	15	15	15	15
6.3 Thema Financiën						
IP Bedrijfsvoering algemeen	4	-	-	-	-	-
1.1 Thema Meedoen						
Overige voorzieningen WMO materieel	-	5	-	-	-	-
Totaal leges	**1.012**	**842**	**853**	**860**	**885**	**955**

Kostendekking

Berekening van kostendekkendheid riolering en reiniging

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen riolering en reiniging. Het uitgangspunt bij deze heffingen is volledige kostendekking. Naast de baten en lasten verantwoord op het taakveld mogen we een aantal lasten toerekenen, waaronder overhead. De overhead is berekend als opslagpercentage over de directe salarislasten die op het taakveld verantwoord zijn. Daarbij is onderscheid gemaakt in een opslagpercentage voor de salarislasten van de buitendienst (61%) en van de binnendienst (80%). Een deel van de opbrengst van de reinigingsheffing wordt gerealiseerd door een onttrekking aan de egalisatiereserve (reserve lastenverlichting). De dotatie aan de rioleringsvoorziening voor de exploitatie is verwerkt in de lasten van het taakveld.

Berekening van kostendekkendheid leges

In onderstaande tabellen staan de berekeningen van kostendekkendheid van de heffingen leges. Hieruit blijkt dat per titel van de algemene legesverordening de heffingen onder de 100% kostendekkendheid blijven. Kostendekkendheid bij leges burgerzaken (titel 1) is niet haalbaar, kostendekkendheid bij leges omgevingsvergunningen (titel 2) fluctueert afhankelijk van de omvang van de bouwactiviteiten en de lage kostendekkendheid bij APV gerelateerde onderwerpen (titel 3) is een politieke keuze. Bij de netto lasten zijn de directe personeelskosten en de materiële kosten opgenomen die samenhangen met het verstrekken van de dienstverlening. Bij directe kosten gaat het bijvoorbeeld om de uren van baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) en Ruimtelijke Ordening (RO). De basis voor de toerekening van deze kosten zijn de teamplannen en historische cijfers. Materiële kosten zijn bijvoorbeeld de kosten die samenhangen met bijvoorbeeld de afdracht aan het Rijk voor rijbewijzen en de afdracht aan het RDW voor rijbewijzen. We hanteren een opslag van 80% voor overhead over de directe loonkosten. De totale kostendekkendheid van de Algemene Legesverordening komt uit op 66%.

Toelichting overhead

In de bijlage van de begroting is een overzicht met taakvelden opgenomen. Op de taakvelden verantwoorden we alle baten en lasten die direct betrekking hebben op het taakveld, waaronder salarislasten. De lasten die we niet direct aan de taakvelden kunnen toerekenen, zijn de overheadkosten. Overhead is *'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'*. Het gaat hier dan om onder andere personele kosten, huisvesting, ICT, etc.

Omdat alle directe kosten al rechtstreeks zijn toegerekend aan de taakvelden, passen we een opslagpercentage toe voor overhead op salarislasten bij taakvelden waarvoor we kostendekkende tarieven mogen berekenen. Bijvoorbeeld afval, riolering en leges.

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting Rioolheffing (taakveld 7.2)	Begroting Reinigingsheffing (taakveld 7.3)
Lasten		
Lasten	2.155	3.015
Baten	-25	-644
Netto lasten taakveld	**2.130**	**2.371**
Toe te rekenen lasten		
Overhead	320	134
Kwijtschelding	51	90
Rente		-1
Dubieuze debiteuren	7	10
Slootonderhoud en straatreiniging	112	
BTW	274	318
Totaal toe te rekenen lasten	**764**	**551**
Totale lasten	**2.894**	**2.922**
Opbrengst heffingen	**-2.894**	**-2.922**
Dekkingspercentage	**100%**	**100%**

x € 1.000

Berekening van kostendekkendheid	Begroting titel 1 Algemene dienstverlening	Begroting titel 2 Fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunningen	Begroting titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Totaal
Lasten				
Lasten	333	448	33	814
Baten	0	0	0	
Netto lasten	**333**	**448**	**33**	**814**
Toe te rekenen lasten				
Overhead	171	279	19	469
Totaal toe te rekenen lasten	**171**	**279**	**19**	**469**
Totale lasten	**504**	**727**	**52**	**1.283**
Opbrengst heffingen	**-308**	**-530**	**-15**	**-853**
Dekkingspercentage	**61%**	**73%**	**29%**	**66%**

Paragraaf 2 | Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf laat zien hoe solide onze begroting is en in hoeverre we financiële tegenvallers kunnen opvangen. Het gaat om de relatie tussen de (financiële) weerstandscapaciteit en alle risico's die de gemeente loopt die niet zijn afgedekt door reserves, voorzieningen en verzekeringen. Door het vormen van een weerstandsvermogen hoeven we bij een financiële tegenvaller in de begrotingsuitvoering niet direct te anticiperen. Het weerstandsvermogen is op dit moment voldoende om de risico's af te dekken.

Conclusie weerstandsvermogen

De beschikbare weerstandscapaciteit is per 1 januari 2023 € 20,514 miljoen. Dit bestaat uit de Algemene reserve van € 19,792 miljoen (exclusief het bodembedrag van € 3 miljoen) en de bestemmingsreserves van € 0,722 miljoen. Het totaal van de bestemmingsreserves is € 6,557 miljoen. Voor de weerstandscapaciteit halen we hier de reserve Sociaal Domein € 0,154 miljoen, de reserve Kapitaallasten € 2,432 miljoen en de Algemene reserve grondexploitatie € 3,249 miljoen vanaf.

De benodigde weerstandscapaciteit is € 2,587 miljoen (zie overzicht bij kwantificeerbare risico's). Het weerstandsvermogen is ruim voldoende om de risico's af te dekken. Naast de beschikbare weerstandscapaciteit van € 23,605 miljoen is er nog de algemene buffer van € 3 miljoen (als onderdeel van de Algemene reserve). Deze beide gecombineerd maakt dat in relatie tot de omvang van de activiteiten er voldoende buffer aanwezig is voor het opvangen van de risico's.

Risico's die zich regelmatig voordoen en die vrij goed meetbaar zijn, maken geen onderdeel uit van de risico's binnen het weerstandsvermogen. Hiervoor zijn verzekeringen afgesloten of reserves en voorzieningen gevormd. We gaan op de volgende manier om met de risico's rondom grondexploitatie, openeinderegelingen, verbonden partijen en decentralisaties:

Grondexploitatie
Hiervoor is de Algemene reserve grondexploitatie ingesteld. Deze reserve is bestemd voor het opvangen van verliezen (bijvoorbeeld van niet-kostendekkende complexen), planschadeclaims en verlaging van verkoopprijzen. We beoordelen ieder jaar opnieuw of de reserve toereikend is.

Openeinderegelingen
De belangrijkste openeinderegelingen zijn de regelingen Sociaal Domein en WWB. De risico's binnen het Sociaal Domein (Wmo, jeugd en participatie) kunnen niet meer worden gedekt uit de reserve Sociaal Domein. Onder de tabel met risico's staat een aparte toelichting hierover. Het risico in het kader van de WWB nemen we mee in de bepaling van de weerstandscapaciteit (risico nummer 1).

Verbonden Partijen
Jaarlijks beoordelen we de jaarrekeningen, begrotingen en tussentijdse rapportages van de verbonden partijen en leggen die aan u voor. We nemen deel aan aandeelhoudersvergaderingen en bij de meeste verbonden partijen ook aan tussentijdse overleggen. Net als bij de grondexploitatie geldt dat er geen extra financiële buffer noodzakelijk is, omdat er geen risico's zijn die een gevaar vormen voor de financiële positie. Als dit wel het geval is, nemen we dat risico mee in deze paragraaf. Dat beoordelen we ieder jaar opnieuw.

Projecten
De risico's bij projecten worden per project geïnventariseerd en maken onderdeel uit van het projectplan.

Algemene beleidslijn

Om het weerstandsvermogen te beoordelen zetten we de beschikbare weerstandscapaciteit af tegen de benodigde weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit is een optelsom van middelen die beschikbaar zijn om de gevolgen van risico's die niet begroot zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit
De benodigde weerstandscapaciteit stellen we vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van deze risico's zo veel mogelijk weergegeven.

Beschikbare weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en de mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Het gaat dan vooral om de reservecapaciteit (algemene- en bestemmingsreserves), de onbenutte begrotingscapaciteit, de onbenutte investeringscapaciteit en de stille reserves. We bepalen de beschikbare weerstandscapaciteit aan de hand van de algemene reserve en bestemmingsreserve. We willen een beschikbare weerstandscapaciteit met minimaal de omvang van de benodigde weerstandscapaciteit.

Risicobeheersing
Risicobeheersing is de manier waarop we risico's beheersen, inclusief de processen en systemen waarmee we dat doen. Onze organisatie heeft tal van beheersmaatregelen getroffen om de doelstellingen in de programma's te realiseren. Er is een grote verscheidenheid aan maatregelen, die we als volgt indelen:

- Juridische beheersmaatregelen (inkoopvoorwaarden, contractbepalingen, leveringsvoorwaarden, juridische kwaliteitszorg)
- Financiële beheersmaatregelen (financial control, verzekeringen, bankgaranties, financieringsfunctie artikel 13 Financiële verordening)
- Organisatorische beheersmaatregelen (AO/IC, procedures, 4-ogen-principe, audits)
- Materiële beheersmaatregelen en informatiebeveiligingsbeheersmaatregelen (gemeentelijk informatiebeveiligingsplan).

Twee keer per jaar, als onderdeel van de P&C-cyclus, actualiseren we het overzicht met de belangrijkste risico's. Dit doen we op basis van dossieronderzoek en interviews met management en medewerkers. Na identificatie van het risico brengen we de oorzaak en het gevolg van het risico in beeld. We kwantificeren ieder risico (als dat mogelijk is). En we maken een inschatting van de kans dat het risico zich voordoet, evenals het financiële gevolg. Dit resulteert in het risicoprofiel voor onze gemeente. Vervolgens inventariseren we voor elk risico de getroffen beheersmaatregelen.

Bij de kwantificeerbare risico's staat een opsomming van de risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet, evenals de financiële gevolgen. Bij deze inschattingen gebruiken we onderstaande tabel:

Categorie	Kans op voorkomen	Kwantitatief	Financieel gevolg
1.	< of 1 keer per 10 jaar	10%	Geen geld gevolgen
2.	1 keer per 5-10 jaar	30%	< € 25.000
3.	1 keer per 2-5 jaar	50%	> € 25.000 - € 100.000
4.	1 keer per 1-2 jaar	70%	> € 100.000 - € 500.000
5.	1 keer per jaar of meerdere keren per jaar	90%	> € 500.000

Kwantificeerbare risico's
De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Jaarstukken 2021 € 400.000 lager. Het verschil kan als volgt worden verklaard:

- Risico 1c 'Rijksmiddel jeugd structureel geraamd' is aangepast (+ € 132.000)
- Risico 7 'herverdeling gemeentefonds' is reeds meegenomen in de begroting (- € 584.000)
- Het risicobedrag van Bijstelling van de algemene uitkering is iets toegenomen (+ €60.000)

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
1	**Risico: vangnet-uitkering wordt niet toegekend**	-	-	-
	Toelichting risico: Het risico is dat we niet voldoen aan de voorwaarden waardoor we geen vangnetuitkering ontvangen. Voor 2023 is dit risico nihil omdat we verwachten dat we geen aanspraak op de vangnetuitkering behoeven te doen.			
2	**Risico: afwijking op WWB I-deel budgetten, waardoor beroep op algemene middelen onvermijdelijk is**	2	4	€ 177.503
	Toelichting risico: Bij een tekort van 10% van het WWB I-deel budget moeten wij 7,5% betalen uit eigen middelen. In de begroting is al rekening gehouden met een tekort van 3,2%. Het risico gaat over het resterende mogelijke tekort. Beheersmaatregel: Eén keer per maand ontvangen we managementcijfers met de stand van zaken. Hierdoor kan op financieel gebied bijgestuurd worden. Ook zijn er procesmaatregelen aan de poort en ten aanzien van uitstroom. Beïnvloeding van klantaantallen is niet of zeer marginaal mogelijk.			
3	**Risico: Rijksmiddelen voor jeugdhulp structureel geraamd**	3	5	€ 978.000
	Toelichting risico: We hebben in 2022 extra middelen van het Rijk voor de jeugdhulp ontvangen. In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Omdat nog steeds niet zeker is of we de 100% vergoeding structureel mogen ramen, nemen we een risico op. Het bedrag dat we in 2024 hebben opgenomen is € 1.856,000 aan baten en 100.000 aan lagere lasten. Het totale risico komt daarmee op € 1.956.000. Beheersmaatregel: nb			
4	**Risico: extra lasten door toename jongeren met zorgbehoefte obv invoering woonplaatsbeginsel.**	5	-	PM
	Toelichting risico: Per 1 januari 2022 wordt het nieuwe woonplaatsbeginsel Jeugdwet van kracht. Het nieuwe woonplaatsbeginsel kent als woonplaats van een jeugdige de gemeente waar de jeugdige stond ingeschreven direct voorafgaand aan de zorg met verblijf. Voor ambulante zorg is dat dus de gemeente waar de jeugdige staat ingeschreven. Dit moet leiden tot meer duidelijkheid en lagere uitvoeringslasten. Daarnaast sluit het nieuwe woonplaatsbeginsel beter aan bij de uitgangspunten van de Jeugdwet. De oorspronkelijke gemeente blijft verantwoordelijk voor een jeugdige waardoor die gemeente gestimuleerd wordt om te investeren in preventie. Beheersmaatregel: De financiele gevolgen hiervan zijn nog niet exact bekend, maar op basis van de eerste ervaringen lijkt het financiele gevolg voor onze gemeente mee te vallen. Vooralsnog punt als PM aangemerkt.			
5	**Risico: Bijstelling Algemene uitkering gemeentefonds (au)**	5	4	€ 552.000
	Toelichting risico: De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de totale rijksuitgaven, de zogenaamde “trap op, trap af systematiek”. Als na afloop van een jaar blijkt dat de rijksuitgaven lager zijn dan gepland, wordt de algemene uitkering naar beneden aangepast. Dit vertaalt zich in een aanpassing van het accres. We nemen 1% van de algemene uitkering op als benodigd weerstandsvermogen. Beheersmaatregel: Drie keer per jaar verschijnt er een circulaire. Deze circulaires beoordelen we en rekenen we door.			
6	**Risico: extra lasten door invoering WMO abonnementstarief**	3	-	PM
	Toelichting risico: De invoering van het abonnementstarief leidt aantoonbaar tot een aanzuigende werking op Wmo-ondersteuning, vooral huishoudelijke hulp. Toch weigert het kabinet gemeenten volledig te compenseren voor de extra kosten. Gemeenten moeten volledig worden gecompenseerd voor de effecten van de invoering van het abonnementstarief. Niet volledig compenseren zal er aan bijdragen dat gemeenten, gezien de grote tekorten in het sociaal domein, verder moeten bezuinigingen en zij de Wmo niet kunnen blijven uitvoeren zoals beoogd. Beheersmaatregel: Er wordt al scherp gekeken naar de uitvoeringskosten op dit vlak. Daarbij is de gemeente afhankelijk van de VNG, die onderhandelt over aanpassing van de zogenaamde 'openeinderegeling'. De (financiele) gevolgen hiervan zijn nog niet bekend, daarom wordt dit punt vooralsnog als PM aangemerkt.			
7	**Risico: terugbetaling verstrekte geldleningen**	1	2	€ 6.000
	Toelichting risico: Er zijn leningen verstrekt aan instellingen op het terrein van volkshuisvesting, veiligheid, sport en dorpshuizen. Het is niet in alle gevallen duidelijk of er voldoende opstallen, installaties e.d. aanwezig zijn, om in geval van het uitblijven van betaling de restantschuld te voldoen. Beheersmaatregel: bij eventuele achterstanden in aflossingen ondernemen we meteen actie.			
8	**Risico: garanties woningbouwcorporaties**	1	3	€ 50.000

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
	Toelichting risico: het waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft de bestaande directe risico's op geldleningen overgenomen. De gemeente kan op basis van de 'achtervangregeling' worden aangesproken. Beheersmaatregel: Het door het Waarborgfonds verstrekte overzicht wordt beoordeeld en daarnaast wordt bij een individuele aanvraag de situatie beoordeeld. Per 1 augustus 2022 komt het 'meetekenen' met nieuwe leningen te vervallen en wijzigt de wijze van berekening van de achtervangpositie op nieuwe leningen. De impact hiervan op het risico voor de gemeente is zeer beperkt.			
9	**Risico: National Hypotheek Garantie**	1	2	€ 19.000
	Toelichting risico: vanaf 2011 heeft het Rijk de achtervang voor alle nieuwe hypotheekgaranties op zich genomen. De gemeente blijft echter wel garant staan voor de vóór 1 januari 2011 verleende garanties. Beheersmaatregel: we beoordelen het jaarlijks verstrekte overzicht van hypotheekgaranties.			
10	**Risico: overige garanties**	1	3	€ 50.000
	Toelichting risico: er zijn garanties verleend aan instellingen op het terrein van gezondheid, volkshuisvesting en onderwijs. Beheersmaatregel: we beoordelen het overzicht garanties.			
11	**Leegstand in M.F.A.'s in eigendom van de gemeente met overwegend een onderwijsfunctie**	5	3	€ 90.000
	Toelichting risico: Per 1 januari 2020 heeft de gemeente het beheer & de exploitatie van MFS Waskemeer overgenomen van de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Waskemeer; de Stichting is opgeheven. Naar verwachting zal per 2022 de leegstand grotendeels zijn opgevuld. MFA Haulerwijk (= de Samensprong) heeft een groot normatief overschot aan bruto vloeroppervlak c.q. leegstand wat gedeeltelijk is opgevuld door het inhuizen van kinderopvang. Desondanks is de accommodatie niet meer kostendekkend te exploiteren door de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Haulerwijk. De Stichting zal het beheer & de exploitatie in 2022 teruggeven aan de gemeente of het structurele tekort wordt door de gemeente gedekt. MFA Oosterwolde Zuid heeft ook een normatief overschot aan bruto vloeroppervlak wat een aantal is gebruik door één van de vaste gebruikers, maar dat houdt in 2022 op. Ook de Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde Zuid is niet meer in staat de accommodatie kostendekkend te exploiteren. De Stichting zal het beheer & de exploitatie in 2022 teruggeven aan de gemeente of het structurele tekort wordt door de gemeente gedekt. Beheersmaatregel: De notitie Platteland aanzet en de daaraan voorliggende Structuurvisie worden vervangen door de Omgevingsvisie.			
12	**Risico: diverse gerechtelijke procedures**	4	3	€ 83.029
	Toelichting risico: op basis van de huidige stand van zaken lopende procedures en/of te verwachten claims/procedures is een inschatting gemaakt. Beheersmaatregel: juridische kwaliteitszorg en inhuur van externe juristen bij lopende procedures en/of te verwachten claims.			
13	**Risico: veiligheidsmaatregelen politieke ambtsdragers**	2	-	PM
	Toelichting risico: in rechtspositionele besluiten is uitdrukkelijk bepaald dat het betreffende bestuursorgaan verantwoordelijk is voor de bekostiging van voorzieningen ten behoeve van de politieke ambtsdrager, welke in het Stelsel bewaken en beveiligen worden aangemerkt als werkgeverskosten. In deze lijn past dat beveiliging op het werk maar ook daarbuiten voor zover die een werkgeverszorg is, voor rekening komt van de gemeente en door de gemeente geregeld wordt.			
14	**Risico: invoering omgevingswet**	5	3	PM
	Toelichting risico: Invoering van de Omgevingswet brengt (veel) onzekerheden met zich mee aangaande de implementatie hiervan. Zie 'overige ontwikkelingen' onder de tabel. Beheersmaatregel: implementatie wordt jaarlijks gemonitord. Indien de verwachting is dat een aanvulling nodig is zal de raad hierover worden geïnformeerd en of een aanvullend krediet worden aangevraagd.			
15	**Risico: SPUK**	3	2	PM
	Toelichting risico: In 2019 is de SPUK regeling in werking getreden waarbij middels een jaarlijkse SiSa verantwoording van BTW plaatsvindt. Dit bedrag is gemaximeerd waardoor het risico aanwezig is dat de daadwerkelijke vaststelling lager kan zijn dan de aanvraag. Daarnaast vindt er overleg met de belastingdienst plaats voor verrekening van BTW voor een aantal afspraken met derden. Uitkomsten kunnen van invloed zijn op BTW verrekening.			
16	**Risico: Fraude**	5	3	PM

Nr.	Risico en beheersmaatregel	Kans op voorkomen risico	Financieel gevolg	Benodigde weerstands-capaciteit
	Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door onrechtmatige handelingen door medewerkers op het gebied van fraude, corruptie, bedreiging en beïnvloeding Beheersmaatregel: Er wordt vanaf 2019 periodiek een fraude risicoanalyse uitgevoerd door IC. Daarbij komen de risico's jaarlijks aanbod in een separate bespreking met het MT. Daarbij worden zowel interne risico's (functiescheiding e.d.) als externe risico's (cybercrime, ransomware e.d.) besproken			
17	**Verduurzaming gemeentelijk onroerend goed** Toelichting risico: Er is een sectorale routekaart vastgesteld om invulling te geven aan het landelijke beleid en de wet- en regelgeving rondom de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. In de kern gaat het om 49% CO2-redutie in 2030 en 95% CO2-reductie in 2050 ten opzichte van 1990. In de themaraad van 8 februari 2022 is dit besproken. Hierin is aangegeven dat de indicatieve investering € 38 miljoen bedraagt en de indicatieve structurele toename van de kapitaallasten tussen de € 1,3 en € 1,6 miljoen bedraagt. Indicatieve kapitaallasten en investering zijn gebaseerd op het verduurzamen van zowel de gebouwen in juridische eigendom gemeente, onderwijsgebouwen en gebouwen met economisch claimrecht. Beheersmaatregel: het onderwerp ligt op tafel en is bij iedereen top-of-mind. Uiteindelijke investering en kapitaallasten zijn afhankelijk van diverse factoren zoals het eventueel slimmer inzetten van accommodaties, verdeling verantwoordelijkheden investering onderwijsgebouwen en gebouwen economisch claimrecht en bijdrages rijksoverheid. Voor de investering in het verduurzamen van (sport)accommodaties zijn geen middelen beschikbaar.	5	2	PM
18	**Risico: Informatiebeveiliging risico datalekken** Toelichting risico: het risico dat de gemeente financiele schade loopt door datalekken, cybercrime e.d. Beheersmaatregel: Er is een informatieveiligheids- en privacy beleid opgesteld. Alle (nieuwe) medewerkers volgen een e-learning privacy en informatieveiligheid. Daarbij zijn beheersmaatregelen verwerkt in processen en systemen.	5	5	PM
19	**Risico: Verbonden partijen** Toelichting risico: Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. Beheersmaatregel: De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er lang niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten. Daarbij is de gemeente altijd vertegenwoordigd in de gezamenlijke overleggen. Verder is onze gemeente sinds kort betrokken bij het controllers overleg voor Friese gemeentes inzake verbonden partijen. Gezamenlijk optrekken t.a.v. verbonden partijen heeft als voordeel om gezamenlijk vanuit hetzelfde afwegingskader de acteren richting de verbonden partij. Mogelijke beheersing van risico's van verbonden partijen is kansrijker als dit namens alle/meer deelnemers worden gedaan. Daarnaast is het ook efficiënter. Zowel voor de gemeente als voor de verbonden partij. Vooralsnog is de financiele impact lastig in te schatten, dus voor nu op PM gezet.			PM
20	**Risico: OWO bedrijfsvoering** Toelichting risico: het risico bestaat dat er vanuit de samenwerking extra lasten naar voren komen die of onvermijdelijk zijn, danwel grote voorkeur genieten van 2 van de 3 gemeentes. Beheersmaatregel: Er is structureel overleg en tot op heden is er nog geen sprake van 2 tegen 1 besluiten. De financiele impact is lastig op geld te zetten, daarom op PM gezet.			PM
21	**Risico: afschrijvingen bedrijfsgebouwen met restwaarde (60% van de WOZ waarde)** Toelichting risico: Bij de heroverwegingen in 2021 is besloten om vanaf 2022 de bedrijfsgebouwen i.p.v. 50%, af te schrijven tot 60% van de WOZ-waarde. Risico: Als het bedrijfsgebouw niet meer de maatschappelijke functie vervult is er het risico dat de resterende boekwaarde hoger is dan de eventuele verkoop c.q. vervanging. Beheersmaatregel: Het percentage ligt in lijn met het percentage van de WOZ bij verkopen de laatste jaren (59%). De kans dat dit de komende jaren fors verslechterd is beperkt.	1	5	€ 581.731
			TOTAAL	**€ 2.587.263**

Overige ontwikkelingen

Prijsstijgingen

De subsidies en bijdragen in de begroting zijn, conform de uitgangspunten in de Kaderbrief 2023, verhoogd met 2,4%. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. Gezien de huidige situatie zijn bijvoorbeeld de onderhoudsbudgetten en de energiebudgetten geïndexeerd met respectievelijk 10% en 50%. De prijzen zullen waarschijnlijk nog meer stijgen, maar we weten niet precies in welke mate. Waar nodig komen we gedurende het jaar via een rapportage bij u terug om budgetten te verhogen. Onze reservepositie is voldoende om dit risico te dekken.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is een van de grootste wetgevingsoperaties in de Nederlandse geschiedenis. De wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb) staat juridisch los van de Omgevingswet, maar wordt naar verwachting gelijktijdig met de Omgevingswet ingevoerd. De invoering van beide wetten is een paar keer uitgesteld, maar staat vooralsnog gepland op 1 januari 2023. Voor de Omgevingswet geldt overgangsrecht. De OWO gemeenten gaan zoveel mogelijk beleidsneutraal over. Politieke keuzes worden de komende jaren verwerkt in het omgevingsplan, dat uiterlijk ultimo 2029 gereed dient te zijn. Wij signaleren o.a. onderstaande aandachtspunten, risico's en onzekerheden voor de meerjarenbegroting 2023.

- Er komt pas in de loop van Q4 2022 duidelijkheid omtrent de ingangsdatum van de Omgevingswet en de Wkb. Vanwege deze onzekerheid worden er 2 legesverordeningen voorbereid – een geharmoniseerde legesverordening gebaseerd op de nieuwe wetgeving en een legesverordening gebaseerd op de huidige wetgeving die alleen waar strikt nodig is geactualiseerd.
- Voor de bouwactiviteiten wijzigt er door de Wkb veel. Voor bouwwerken in gevolgklasse I – onder andere grondgebonden eengezinswoningen en bedrijfspanden van maximaal twee bouwlagen – vervalt de vergunningsplicht voor het bouwtechnische deel. Voor het bouwtechnische deel geldt een meldingsplicht. Hiervoor mogen geen leges worden geheven. Daar vallen dus legesinkomsten weg.
- Uitsluitend voor vergunningen die na invoering van de wetgeving worden ingediend geldt de nieuwe wetgeving. Voor vergunningen die onder de huidige wetgeving zijn ingediend geldt de huidige wetgeving.
- Er dienen de komende jaren nog diverse politieke keuzes te worden gemaakt inzake het omgevingsplan. Deze keuzes hebben invloed op de legesopbrengsten en de daaraan gerelateerde kosten.
- Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgt de FUMO extra taken, omdat er taken overgeheveld worden van de gemeente naar de FUMO (toezicht milieu activiteiten). Daarnaast wordt er bodemtaken uitgevoerd door de FUMO, die nu nog voor rekening komen van provincie en straks voor rekening komen van de gemeente. De gemeenten worden hiervoor niet gecompenseerd. Het ligt voor de hand dat het e.e.a. leidt tot een hogere bijdrage aan de FUMO. Bij de begroting 2023 van de FUMO is dit nog niet verwerkt, omdat er onduidelijkheid is omtrent de ingangsdatum van de Omgevingswet en de financiële consequenties. De FUMO heeft in haar begroting wel aangegeven dat een begrotingswijziging waarschijnlijk is indien de Omgevingswet in 2023 in werking treedt
- Tot op heden zitten er aanzienlijke verschillen in activiteiten en tarieven tussen de legesverordeningen van de OWO gemeenten, die door de afdeling OWO-VTH worden uitgevoerd (Omgevingsvergunningen en APV-gerelateerde onderwerpen). Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om gelijktijdig met de invoering van de nieuwe wetgeving zowel beleidsinhoudelijk als qua financiën (zoveel mogelijk) in te zetten op harmonisatie binnen de OWO gemeenten. Indien de nieuwe wetgeving per 2023 in gaat vindt besluitvorming omtrent een nieuwe geharmoniseerde legesverordening plaats bij het vaststellen van de legesverordeningen in december 2022.
- We verwachten de eerste jaren geen formatiereductie vanwege de reeds bestaande krappe personeelsbezetting bij VTH en RO, aanloopproblemen, overbruggingsperiode met huidige en nieuwe wetgeving, onduidelijkheid over de invulling van nieuwe taken en benodigde extra capaciteit voor verdere implementatie van de nieuwe wetgeving en de bijbehorende nieuwe Applicaties.

In de begroting 2023 is beperkt rekening gehouden met de impact van de Omgevingswet en Wkb door lagere legesopbrengsten omgevingsvergunningen te begroten dan de afgelopen jaren gemiddeld zijn gerealiseerd. Overige consequenties zijn vanwege onzekerheid/onduidelijkheid niet verwerkt. Waar nodig en mogelijk wordt de begroting in 2023 via de reguliere P&C cyclus bijgesteld.

Financiële kengetallen en geprognosticeerde balans

Kengetallen drukken de verhouding uit tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen ons helpen bij de beoordeling van de financiële positie van onze gemeente. De kengetallen geven informatie over hoeveel (financiële) ruimte onze gemeente heeft om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Ook geeft het mogelijkheden om onze gemeente te vergelijken met andere gemeenten. Er is ook een geprognosticeerde balans opgenomen in de begroting. De kengetallen komen voort uit deze balans. Het voorgestelde nieuw beleid is in de berekening van deze kengetallen niet opgenomen.

Kengetallen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Netto schuldquote	30%	47%	38%	37%	26%	20%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	24%	42%	32%	32%	21%	15%
Solvabiliteitsratio	41%	32%	38%	40%	49%	54%
Structurele exploitatieruimte	4%	2%	4%	6%	8%	2%
Grondexploitatie	3%	6%	0%	0%	-1%	-1%
Belastingcapaciteit	90%	87%	84%	84%	84%	84%
EMU saldo (bedrag x € 1.000)	1.388	4.928	-81	9.055	5.673	2.940

Beoordeling onderlinge verhouding kengetallen in relatie tot de financiële positie

Het is niet mogelijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten we altijd in samenhang bekijken. Ze geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van onze gemeente. Op basis van de kengetallen concluderen we dat de financiële positie van onze gemeente goed is.

Netto schuldquote en Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote is de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen en afgezet tegen de totale baten. We geven de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weer. Zo brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100%. Voor een gemeente geldt dat als de netto schuldquote uitkomt boven de 130% er sprake is van een zeer hoge schuld. Boven de 100% blijft er weinig leencapaciteit over om de gevolgen van financiële tegenvallers (door bijvoorbeeld een economische recessie) op te vangen.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in hoeverre de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het is het eigen vermogen (de reserves) als percentage van het balanstotaal. Een solvabiliteit tussen de 20% en 50% voor gemeenten is gemiddeld. Hoe hoger het solvabiliteitsratio, hoe hoger de weerbaarheid van de gemeente. Uit de tabel blijkt dat onze solvabiliteit in 2023 gemiddeld is.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten (exclusief mutaties reserves). Hoe lager het kengetal, hoe lager de grondpositie ten opzichte van de totale geraamde baten. De grondexploitatie kan een behoorlijke invloed hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is belangrijk, deze moeten we weer terugverdienen bij de verkoop. Ieder jaar beoordelen we of de gronden tegen een actuele waarde op de balans staan. Het kengetal van 0% ligt ruim onder de signaleringswaarde van 20% en geeft aan dat het risico voor ons niet hoog is.

Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoeverre we een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kunnen opvangen en of er ruimte is voor nieuw beleid. De gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Na de algemene uitkering uit het Gemeentefonds zijn de belastinginkomsten de belangrijkste inkomsten voor een gemeente. Het Centrum van Onderzoek van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van de lokale lasten. Deze publicatie is de basis voor de berekening van dit kengetal. De woonlasten in onze gemeente zijn lager dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal van 84% geeft aan dat er ruimte is om financiële tegenvallers op te vangen door het verhogen van de woonlasten.

Economische en Monetaire Unie (EMU)-saldo
De EMU-systematiek (kosten en opbrengsten) die het Rijk hanteert werkt anders dan het baten-lastenstelsel dat we (als decentrale overheid) hanteren. Investeringen en uitgaven bijvoorbeeld die we dekken uit reserves tellen wel door in het EMU-saldo, maar hebben geen gevolg voor de uitkomst in het baten-lastenstelsel. Dus bij een sluitende begroting kan het EMU-saldo negatief zijn. Tussen het Rijk en de decentrale overheden zijn afspraken gemaakt voor de beheersing van het EMU-saldo. Het tekort voor de decentrale overheid mag niet hoger uitkomen dan 0,4% van het bruto binnenlands product. Ons EMU-saldo voor 2023 is negatief.

Geprognosticeerde balans
De geprognosticeerde balans biedt inzicht op hoofdlijnen van de effecten van de verwachte financiële ontwikkeling van de gemeente voor de komende jaren. De balans is opgesteld op basis van bestaand beleid.

x € 1.000

Activa	31-dec-21	31-dec-22	31-dec-23	31-dec-24	32 dec 2025	31-dec-26
Vaste Activa						
Immateriele Vaste Activa	1.431	4.113	3.996	3.879	3.761	3.644
Materiele Vaste activa	59.845	63.222	64.786	59.360	59.522	57.443
Financiele vaste activa	9.775	6.323	6.228	4.331	4.252	4.173
Totaal Vaste activa	**71.051**	**73.658**	**75.010**	**67.570**	**67.535**	**65.260**
Vlottende activa						
Voorraden	2.415	-19	-294	-442	-389	-327
Vordering	7.053	4.406	4.406	4.406	4.406	4.406
Liquide middelen	457	476	457	1.284	4.895	4.190
Overlopende activa	2.284	1.530	2.284	2.284	2.284	2.284
Totaal Vlottende activa	**12.209**	**6.393**	**6.853**	**7.532**	**11.196**	**10.553**
Totaal Activa	**83.260**	**80.051**	**81.863**	**75.102**	**78.731**	**75.813**

Passiva	31-dec-21	31-dec-22	31-dec-23	31-dec-24	32 dec 2025	31-dec-26
Vaste passiva						
Eigen vermogen	33.942	30.307	32.691	36.768	42.752	44.167
Voorzieningen	11.010	11.302	10.008	9.295	9.082	8.472
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	30.107	26.537	25.167	21.294	16.220	12.718
Totaal Vaste passiva	**75.059**	**68.146**	**67.866**	**67.357**	**68.054**	**65.357**
Vlottende passiva						
Vaste schulden met een rentetypische looptijd tot 1 jaar of korter	2.562	4.861	6.953	701	3.633	3.412
Overlopende passiva	5.639	7.044	7.044	7.044	7.044	7.044
Totaal Vlottende passiva	**8.201**	**11.905**	**13.997**	**7.745**	**10.677**	**10.456**
Totaal Passiva	**83.260**	**80.051**	**81.863**	**75.102**	**78.731**	**75.813**

Paragraaf 3 | Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn goederen waarvoor investeringen nodig zijn. Het gaat om zaken die daarna regelmatig onderhoud vergen. Bijvoorbeeld wegen, gebouwen, riolering en groen. Het onderhoud van kapitaalgoederen is van groot belang voor een goede kwalitatieve instandhouding van het openbare voorzieningenniveau. Dit onder meer op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, vervoer en recreatie. In deze paragraaf gaan we per kapitaalgoed in op het beleidskader en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties.

Financiële consequenties

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
1. Samenleven						
Welzijn- en sportaccommodaties	-1.093	-1.155	-1.249	-1.256	-1.256	-1.255
2. Welzijn & educatie						
Huisvesting onderwijs	-1.335	-1.198	-970	-993	-970	-993
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.						
Bruggen en oevervoorzieningen	-245	-63	-69	-69	-69	-69
Openbaar Groen	-636	-765	-734	-760	-664	-665
Rioleringen	-1.647	-1.601	-1.661	-1.661	-1.630	-1.630
Verhardingen	-1.877	-3.537	-1.473	-1.473	-1.472	-1.471
Verkeersvoorzieningen	-67	-255	-321	-321	-321	-321
6. Bestuur & Dienstverlening						
Automatisering	-1.183	-1.370	-1.419	-1.417	-1.417	-1.417
Totaal onderhoud kapitaalgoederen	**-8.083**	**-9.943**	**-7.896**	**-7.950**	**-7.798**	**-7.821**

Wegen, kunstwerken en verlichting

Wegen

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de wegen worden op basis van de vastgestelde MOP uitgevoerd. Periodiek inspecteren we alle verhardingen voor het actualiseren van de MOP. Voor het beheer van de wegen is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

De onderhouds- en vervangingswerkzaamheden aan de civieltechnische kunstwerken worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek, aan de hand van inspecties. Voor het beheer van de civieltechnische kunstwerken (met name bruggen) is een beheersysteem operationeel. De gegevens die in het beheersysteem zitten actualiseren we regelmatig.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Openbare verlichting
Beleidskader
De onderhoud- en vervangingswerkzaamheden aan de openbare verlichting worden op basis van de MOP uitgevoerd. De MOP actualiseren we periodiek. Voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting participeren we, samen met de meeste andere Friese gemeenten en de provincie Fryslân, in de "Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A." De Coöperatie ondersteunt in het beheer en onderhoud van de openbare verlichting.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Groen, riolering en gebouwen

Groen
Beleidskader
Op 24 januari 2012 is de Notitie Groenbeleid 2011 door u vastgesteld. Hierin is de groenstructuur voor de 13 dorpen van onze gemeente vastgelegd. Met het groenstructuurplan is inzichtelijk gemaakt welk belangrijk groen in de leefomgeving aanwezig is. Ook is aangegeven welke grond door de gemeente kan worden afgestoten. Voor de uitvoering van het groenbeheer gebruiken we een groenbeheersysteem. Dit systeem wordt gebruikt om op basis van landelijke normen (IMAG-normen) te bepalen hoeveel uren nodig zijn en welk budget nodig is om het onderhoud aan de groenvoorzieningen uit te voeren. Het gemiddelde onderhoudsniveau in Ooststellingwerf is in overeenstemming met kwaliteitsniveau B van de Landelijke 'CROW-kwaliteitscatalogus openbare ruimte'.

- Er is een nieuw Biodiversiteitsplan, inclusief uitvoeringsagenda, opgesteld en vastgesteld in april 2021. Het Biodiversiteitsplan vervangt op onderdelen de Notitie Groenbeleid 2011.
- In 2020 heeft u de notitie "Het behoud van veilige bomen" vastgesteld. Uitvoering hiervan zullen we continueren.
- In 2021 heeft de Raad besloten om m.i.v. 2022 structureel jaarlijks een bedrag van € 85.000 beschikbaar te stellen voor het herplanten van bomen.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Riolering
Beleidskader
Het Gemeentelijk RioleringsPlan 2020-2024 (GRP) is medio 2020 vastgesteld. In het GRP is vastgesteld dat:

- a. alle kwaliteitsprofielen op "basis" staan (met uitzondering van het profiel: transport van afvalwater op "hoog").
- b. er nader onderzoek wordt gedaan naar de wijze waarop de gemeentelijke afvalwaterketen bij kan dragen aan het CO2 neutraal maken van de gemeente.
- c. er invulling wordt gegeven aan het onderwerp klimaatadaptatie op gebied van regenwateroverlast.
- d. er nader wordt gekeken waar besparing mogelijk is door te zoeken naar duurzame oplossingen.

Financiële gevolgen voor de begroting
In het GRP is vastgesteld dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020-2024. In de Verordening Rioolheffing wordt jaarlijks het exacte tarief vastgesteld.

Gymnastieklokalen
Beleidskader
De instandhouding van gymnastieklokalen is een gemeentelijke verantwoordelijkheid. Voor het onderhoud aan de gymlokalen is een voorziening gevormd. In 2019 is een nieuwe MOP 2019-2048 opgesteld voor gymnastieklokalen. Deze MOP is de basis voor aanwendingen en dotaties aan deze voorziening.

Financiële gevolgen voor de begroting
De werkzaamheden worden binnen de financiële kaders uitgevoerd.

Overige gebouwen

Beleidskader

Het onderhoud van gemeentelijke gebouwen is in verschillende meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) opgenomen. Het betreft de volgende gebouwen: het gemeentehuis, de gemeentewerf, het overslagstation, de Kompaan, molen 'De Weijert', gemeentelijke monumenten, woningen en MFS de Boekebeam. De gemeentelijke gebouwen inspecteren we periodiek voor het actualiseren van de MOP's. In november 2021 heeft de raad een krediet van € 4.333.422 beschikbaar gesteld voor het vernieuwen van de huisvesting aan de Nanningaweg 47C. Een projectgroep is hiermee aan de slag.

Financiële gevolgen voor de begroting

De werkzaamheden voeren we binnen de financiële kaders uit.

Sport en ICT

Sportaccommodaties

Beleidskader

Per 2017 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de 2 B's (sportcomplex de Boekhorst te Oosterwolde en sporthal de Bongerd te Haulerwijk) met dezelfde exploitant voor een periode van 5 jaar. Per 2022 geldt een nieuwe termijn van 5 jaar voor de exploitatie van de 2 B's. Daarvoor zijn in 2021 per B (= sportaccommodatie) exploitatieovereenkomsten gesloten met elk een eigen exploitant. Voor de andere B (= het Bosbad) is per 2017 Stichting Bosbad Appelscha (SBA) verantwoordelijk voor het beheer en de exploitatie. De gemeente en SBA hebben hiervoor een budgetovereenkomst getekend voor een periode van 10 jaar. SBA heeft het beheer en de exploitatie uitbesteed aan een exploitant. Per 2018 geldt een nieuwe exploitatieovereenkomst voor het beheer en de exploitatie van de Steegdenhal te Appelscha voor een periode van 10 jaar.

Financiële gevolgen voor de begroting

In 2019 is een nieuwe MOP opgesteld voor de 3 B's voor de periode 2019 tot en met 2033. Vanaf 2021 wordt jaarlijks € 35.000 per jaar gedoteerd aan de voorziening, zodat deze tot en met 2028 toereikend is voor het geplande onderhoud. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor de Steegdenhal bedraagt met ingang van 2017 € 15.500. De basis hiervoor is de MOP 2017-2026.

Per 1 januari 2019 is de sportvrijstelling in de Wet om de omzetbelasting verruimd. Door deze wetswijziging vervalt het recht op aftrek van btw voor planmatig onderhoud voor gemeenten en niet-winstbeogende exploitanten van sportaccommodaties. Er is een Specifieke uitkering sport (SPUK) voor gemeenten om het btw nadeel (grotendeels) te compenseren. Voor een aantal exploitanten was niet duidelijk of zij als winstbeogende exploitanten worden aangemerkt. Voorzichtigheidshalve hebben wij voor 2019 en 2020 een SPUK aanvraag ingediend. Vanaf 2021 is er door aanpassing van de afspraken duidelijkheid omtrent de winstbeogendheid van deze exploitanten en wordt de btw op het planmatig onderhoud van het betreffende onroerend goed gecompenseerd via het btw-aangifte. Er vindt overleg plaats met de belastingdienst voor verrekening BTW in 2019 en 2020 voor een aantal afspraken met een tweetal exploitanten. Uitkomsten kunnen van invloed zijn op BTW verrekening.

Sportterreinen

Beleidskader

Het specialistische onderhoud aan de grasvelden van de gemeentelijke sportterreinen wordt in opdracht van ons uitgevoerd. De basis van de onderhoudswerkzaamheden zijn de kwaliteitscriteria van de KNVB. Op basis hiervan voeren we planmatig onderhoud aan de sportvelden uit. Dit is vastgelegd in de notitie 'Planmatig onderhoud grassportvelden'. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Het overige onderhoud voeren de sportverenigingen zelf uit. Hier krijgen de sportverenigingen een jaarlijkse vergoeding voor. U heeft in 2016 besloten het sportcomplex Waskemeer met een wetra-veld uit te breiden en het bestaande (halve) trainingsveld uit te breiden naar een volledig oefenveld.

Financiële gevolgen voor de begroting

De aard en omvang van het planmatig onderhoud aan de grassportvelden is afgestemd op de beschikbare middelen. Per jaar renoveren we de toplaag van één veld. Elk jaar wordt er bekeken welk sportveld aan een toplaag renovatie toe is. De weersomstandigheden, bespelingsdruk, grasbezetting, vlakheid, beschikbaarheid overige velden op een complex zijn afwegingsfactoren die de basis vormen van een toplaagrenovatie. De jaarlijkse kosten voor de renovatie van 1 grassportveld wordt gedekt uit de exploitatie.

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2020 en 2021 heeft u voor de jaren 2020 t/m 2023 een krediet van € 100.000 per jaar beschikbaar gesteld om de sportvelden te voorzien van automatische beregening.

ICT
Zie paragraaf 8 OWO-samenwerking.

Paragraaf 4 | Financiering

De paragraaf Financiering gaat over het aantrekken, beheren en uitzetten van gelden. Ook het garanderen en verstrekken van geldleningen aan derden valt hieronder. Deze activiteiten vormen een onderdeel van de treasuryfunctie van de gemeente. Een adequate sturing op de geldstroom is noodzakelijk. In deze paragraaf gaan we in op de vraag hoe we gelden zo optimaal mogelijk beleggen dan wel aantrekken.

Algemene beleidslijn en Risicobeheer

Algemene beleidslijn

De financiële verordening Ooststellingwerf 2020 is door u op 16 december 2020 vastgesteld. In artikel 13 van deze verordening is de financieringsfunctie beschreven. De verordening berust op de bepalingen in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Het uitgangspunt van de Wet Fido is het beheersen van risico's. Het doel is om doelmatig en doeltreffend om te gaan met de beschikbare financiële middelen.

Risicobeheer

Op grond van de Wet Fido moeten gemeenten zich houden aan de zogenaamde kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. De uitkomst van die berekening is het maximale bedrag dat rente typisch 'kort' gefinancierd mag worden. De kasgeldlimiet voor 2023 bedraagt € 6,6 miljoen (8,5% van het begrotingstotaal 2023 van afgerond € 77,7 miljoen).

Renterisiconorm

De renterisiconorm is gesteld op 20% van het begrotingstotaal per 1 januari. Daar wordt het berekende renterisico op de vaste schuld tegen af gezet. Het renterisico op de vaste schuld mag de renterisiconorm niet overtreffen. Navolgend schema (in bedragen x € 1.000) laat zien dat de renterisiconorm in de jaren 2023-2026 naar verwachting niet wordt overschreden.

x € 1.000

Rente risiconorm	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Renterisiconorm				
Lasten begroting	77.535	76.426	74.708	74.748
Percentage renterisiconorm	20%	20%	20%	20%
Totaal renterisiconorm	**15.507**	**15.285**	**14.942**	**14.950**
Aflossingen en renteherzieningen				
Reguliere aflossingen geldleningen	1.300	3.800	5.000	3.500
Geldleningen met renteherzieningen	-	-	-	-
Totaal aflossingen en renteherzieningen	**1.300**	**3.800**	**5.000**	**3.500**
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	**14.207**	**11.485**	**9.942**	**11.450**

Leningenportefeuille

Opgenomen gelden

De onderstaande tabel geeft inzicht in de samenstelling, grootte en rentegevoeligheid van de opgenomen geldleningen. De leningen zijn onderverdeeld in leningen opgenomen voor onze eigen huishouding en leningen opgenomen ten behoeve van woningcorporaties. Deze leningen zijn met een renteopslag weer doorgeleend naar de corporaties (sinds 1999 zijn we hiermee gestopt).

x € 1.000

Leningenportefeuille opgenomen gelden	Eigen leningen		Woningbouw leningen	
	Bedrag	Gemidd. rente	Bedrag	Gemidd. rente
Stand per 1 januari 2023	**24.100**	**0,54%**	**2.437**	**4,43%**
Nieuwe leningen	-		-	
Reguliere aflossingen	-1.300		-71	
Vervroegde aflossingen	-		-	
Stand per 31 december 2023	**22.800**	**0,43%**	**2.366**	**4,49%**

Het gemiddelde rentepercentage begin 2023 is als volgt berekend: rente 2023 / stand 1-1-2023. Het gemiddelde rentepercentage eind 2023: rente 2024 / stand per 31-12-2023. Voor de berekening van het gemiddelde rentepercentage is geen rekening gehouden met herfinanciering. Op basis van de huidige liquiditeitenprognose is er geen rekening gehouden in de begroting met nieuwe (her)financieringen.

Uitgezette gelden

De gemeente loopt met betrekking tot de verstrekte geldleningen beperkt risico. Veelal zijn er opstallen, installaties en dergelijke aanwezig die naar verwachting voldoende zijn om, in geval van het uitblijven van betaling, de restantschuld te voldoen. We voeren ten aanzien van overige debiteuren een actief beleid. Waar nodig nemen we tijdig de gebruikelijke invorderingsmaatregelen. Wanneer invordering niet (meer) mogelijk is, boeken we vordering af ten laste van het lopende boekjaar.

x € 1.000

Leningenportefeuille uitgezette gelden	Bedrag
Leningen aan woningcorporaties	2.437
MFC Oldeberkoop	217
Volkskredietbank	119
Sportverenigingen	40
Dorpshuizen	12
Stichting Stimuleringsfonds (verzilverleningen)	300
Stichting Stimuleringsfonds (stimuleringsleningen)	200
Stichting Stimuleringsfonds (blijversleningen)	60
Stichting Stimuleringsfonds (duurzaamheidsleningen)	700
Stichting Stimuleringsfonds (startersleningen)	300
Stand per 1 januari 2023	**4.385**

Overig

Schatkistbankieren

Vanaf 1 januari 2014 zijn alle decentrale overheden verplicht om te schatkistbankieren. Dit betekent dat we alle overtollige liquide middelen, het saldo liquide middelen boven een bepaald drempelbedrag van de begroting, moeten stallen bij het Rijk. Vanaf 1 juli 2021 wordt voor gemeenten (en provincies, waterschappen en hun gemeenschappelijke regelingen) met een begrotingstotaal tot € 500 miljoen de drempel voor het verplicht schatkistbankieren verhoogd naar 2% (was 0,75%) van het begrotingstotaal met een minimum van € 1 miljoen.

Liquiditeitsprognose
Twee keer per jaar onderzoeken we aan de hand van een liquiditeitsprognose in hoeverre we de huidige leningenportefeuille de komende jaren verder kunnen afbouwen door het aantrekken van deels fix en/of lineaire leningen.

Renteschema
Met ingang van 2017 is het Besluit Begroting en Verantwoording gewijzigd. Eén van de onderdelen is de gewijzigde rentetoerekening en de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

x € 1.000

Renteschema 2023		Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering		263
b. De externe rentebaten (idem)		-123
Saldo rentelasten en rentebaten		**140**
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-	
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-108	
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	110	
		2
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		**142**
d1. Rente over eigen vermogen		-
d2. Rente over voorzieningen		-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		**142**
e. De aan taakvelden toegerekende rente (rente-omslag)		-244
Renteresultaat op het taakveld Treasury		**-102**

Paragraaf 5 | Bedrijfsvoering

De gemeente Ooststellingwerf is een benaderbare, lokale overheid. Wij weten wat er speelt en bieden oplossingen die ertoe doen.

We zijn een mooie, groene gemeente. We bieden onze inwoners, ondernemers en bezoekers een aantrekkelijke, veilige en bereikbare leefomgeving. Inwoners en ondernemers kunnen bij ons rekenen op een goede service onder alle omstandigheden. Veel voorkomende verzoeken worden snel en adequaat afgehandeld. We weten wat er speelt in onze samenleving en omgeving. Dit betekent dat wij reageren op signalen en meedenken met initiatieven. Wij faciliteren zelfredzaamheid en bieden hulp en zorg waar nodig. Wij zoeken naar integrale oplossingen voor complexe onderwerpen waar verschillende belangen bij elkaar komen.

Wij zijn trots op de OWO-samenwerking en onze OWO-partners kunnen rekenen op een proactieve inzet in de samenwerking.

Interbestuurlijk toezicht en Human Resource Management

Interbestuurlijk toezicht
We geven uitvoering aan de Wet revitalisering generiek toezicht. Deze wet zorgt voor een vereenvoudiging van het toezicht tussen de verschillende bestuurslagen, het zogenoemde ‘interbestuurlijk toezicht’. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet is dat het interbestuurlijk toezicht verschuift van verticaal toezicht (provincie - raad) naar horizontale verantwoording (college - raad). De provinciale toetsing vindt plaats op de volgende domeinen: Omgevingsrecht/Wabo, Ruimtelijke Ordening, Water en Riolering, Archief en Informatiestromen, Monumenten en Archeologie. In samenspraak met de gemeente wordt per domein een toezichtsplan opgesteld.

Human Resource Management
In 2023 levert HRM een belangrijke bijdrage aan de uitvoering van verbeteringen in het kader van de organisatiescan 'Fit voor de toekomst'. Het strategische personeelsbeleid moet aansluiten bij de visie en doelen van de organisatie. Onderwerpen als vinden, binden en boeien van medewerkers zijn daarin, in deze tijd van langdurige krapte op de arbeidsmarkt, steeds belangrijker geworden. We zijn bezig met het ontwikkelen van beleid en maatregelen op verschillende terreinen om als werkgever aantrekkelijk te blijven. In 2023 moet dit beleid concreet vorm krijgen.

Daarnaast blijven o.a. groei en ontwikkeling van medewerkers erg belangrijk om de complexe opgaven van de gemeente aan te kunnen. In 2023 krijgt het hybride werken verder vorm in de organisatie. Dit project heeft als doel te komen tot een activiteit-gerelateerde inrichting van de kantoren die past in de huidige tijd. Dit project heeft een belangrijke gedragscomponent. HR levert hieraan een bijdrage.

Financiën, Planning & Control & Juridische kwaliteitszorg

Financiën, Planning & Control
De financiële functie voorziet de gemeenteraad, het college en de organisatie van actuele en volledige financiële informatie voor de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsontwikkeling en uitvoering. Deze functie is gericht op een duurzame en gezonde financiële positie van de gemeente. Kwaliteit, snelheid en toegankelijkheid spelen in deze processen een belangrijke rol. Het komende jaar staat in het teken van het verwerken van het raadsakkoord/collegeakkoord in de programmabegroting. Omdat we meer in control willen komen gaan we in gesprek over de rol van de auditcommissie. Dit zal in 2023 zijn uitwerking hebben. Daarnaast gaan we verder met het optimaliseren van de P&C cyclus.

Juridische kwaliteitszorg (JKZ)
De juridische functie in de vakafdelingen en het cluster Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de juridische kwaliteit van het gemeentelijk handelen. Zij ondersteunen daarnaast het bestuur en de organisatie met juridisch advies. Juridische control is de taak van BJZ. We investeren in kennis en kunde (door beschikbaar stellen van informatie en standaard formats, casusanalyse, opleidingen en trainingen) en vroegtijdige betrokkenheid van de juridisch adviseurs van BJZ bij dossiers. We stimuleren de 'informele aanpak': eerst het goede gesprek (premediation).

Rechtmatigheid, Inkoop, Informatiebeveiliging en Privacy

Rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2023 wijzigt de wetgeving met betrekking tot de accountantscontrole van gemeenten en moet er een rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen in de jaarrekening. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de mate waarin de gemeente de wet- en regelgeving naleeft, voor zover dit financiële gevolgen heeft. Om verantwoording af te kunnen leggen vormt de verbijzonderde interne controle een belangrijke basis. Jaarlijks leggen we de uitvoering hiervan vast in het Interne Controleplan. De gemeente blijft zichtbaar werken aan de verbetering van processen zodanig dat afwijkingen gesignaleerd en gecorrigeerd worden.

Inkoop

Zie paragraaf 8 OWO-samenwerking.

Informatiebeveiliging en privacy

Inwoners, ondernemingen en instellingen moeten erop kunnen vertrouwen dat we zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Het is daarom van groot belang dat gegevens alleen onder strikte voorwaarden gebruikt worden en goed beveiligd zijn tegen onbevoegd gebruik.

Ons informatiebeveiligingsbeleid dient volledig gebaseerd te zijn op het treffen van passende technische en organisatorische beveiligingsmaatregelen in het kader van de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het normenkader geldend voor de gemeenten, provincies, waterschappen en rijk. Jaarlijks leggen we volgens dit normenkader verantwoording af aan de gemeenteraad en verschillende toezichthouders.

De beveiligingsfunctionaris (CISO) zorgt voor de coördinatie en toezicht op de naleving van beveiligingsmaatregelen en -procedures, voor elk onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid. Jaarlijks toetsen we door middel van zelfevaluatie en externe audits de specifieke maatregelen voor de BRP en de waardedocumenten, de BAG, BGT, WOZ, BRO, DigiD en Suwinet.

Burgers hebben op grond van de AVG het recht te weten welke gegevens van hen worden verwerkt, voor welk doel en met wie deze worden gedeeld. De gemeente beschikt over een register van verwerkingsactiviteiten en houdt deze actueel om daarmee te kunnen voldoen aan de verantwoordingsplicht en inzicht te kunnen geven aan burgers wanneer zij hun privacyrechten uitoefenen. Gegevensbescherming en privacy dringen door in alle processen binnen onze gemeentelijke organisatie. In 2023 zullen we verder werken aan de inrichting van onze processen, systemen en interne organisatie conform de privacywetgeving. De Functionaris Gegevensbescherming houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacyregels. Privacy heeft een direct raakvlak met informatiebeveiliging en vraagt continue aandacht en investeringen. De gemeente zet diverse instrumenten in om het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn te optimaliseren.

Communicatie en ICT

Communicatie

We spelen in op belangrijke trends en zorgen voor een eenduidige profilering van de gemeente. We zetten communicatie op verschillende manieren in om inwoners, ondernemers en stakeholders te informeren over beleid en diensten en om hen te betrekken bij het maken van beleid. We gebruiken daarvoor offline en online kanalen. Online ontwikkelen we continu door. Zo monitoren we het gebruik van onze website en social media, om op basis van die data deze kanalen zo effectief mogelijk in te zetten en zo veel mogelijk mensen te bereiken. Naast uitvoerende communicatieactiviteiten richten we ons op het stimuleren, coachen en ondersteunen van de organisatie om communicatiebewustzijn en –vaardigheden te vergroten. Want communiceren doen we allemaal. We adviseren bij de organisatieontwikkelingen en de bestuurlijke dossiers zoals in de programma's Omgevingswet, Samenleven, Duurzaamheid en Dienstverlening.

Informatie- en communicatietechnologie

Zie paragraaf 8 OWO-samenwerking.

Paragraaf 6 | Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft. Een financieel belang betekent dat de gemeente financiële middelen beschikbaar heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de partij. De gemeente heeft ook een financieel belang als de verbonden partij haar financiële problemen kan verhalen op de gemeente. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. De verbonden partijen bestaan uit Gemeenschappelijke Regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Algemene beleidslijn

Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de programma's geven we aan op welke wijze de verbonden partij aansluit op het eigen beleid, de activiteiten en welke risico's er zijn met betrekking tot de samenwerking. Deze paragraaf is vereenvoudigd tot een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen en van de financiële aspecten.

Verbonden partijen zijn (participaties in) Gemeenschappelijke Regelingen, stichtingen en verenigingen en vennootschappen. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente zeggenschap heeft door een zetel in het bestuur of door stemrecht. Onder financieel belang verstaan we dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijtraakt in geval van faillissement van de verbonden partij. Of dat de gemeente voor een bepaald bedrag aansprakelijk wordt gesteld als de verbonden partij zijn/haar verplichtingen niet nakomt.

Deelname in een verbonden partij is een alternatief voor enerzijds het zelf uitvoeren van gemeentelijke taken of anderzijds het uitbesteden van deze taken. Het uitgangspunt is dat we alleen deelnemen in een verbonden partij als we daarmee een publiek belang dienen. Er kunnen verschillende redenen zijn om deel te nemen in een verbonden partij, bijvoorbeeld:

- Efficiencyvoordelen: kostenvoordeel door samenwerking
- Risicospreiding: het delen van (financiële) risico's met andere partijen
- Kennisvoordeel: gebruik maken van elkaars kennis en expertise
- Bestuurlijke kracht/effectiviteit: deelnemers staan samen sterker
- Katalysatorfunctie: de gemeente als belangrijke initiërende factor

We streven naar het efficiënt uitvoeren van gemeentelijke taken op basis van samenwerking. Waarbij de sturingselementen zoals transparantie, kaderstelling, verantwoording en controle voldoende gewaarborgd zijn.

SDF

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling samenwerking sociaal domein Friese gemeenten te Leeuwarden
Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Alle 18 Friese gemeenten nemen deel in deze GR. Er vindt ambtelijk en bestuurlijk overleg plaats tussen gemeenten over (de uitvoer van) deze regeling in het portefeuillehouders overleg.
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Binnen de Centrumregeling Sociaal Domein Friese Gemeenten (uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein Friesland (SDF)) werken de Friese gemeenten samen aan de inkoop van specialistische jeugdhulp en het bijbehorende contractbeheer. Het algemene doel van de regeling is specialistische zorg en ondersteuning leveren aan inwoners van alle Friese gemeenten.
Financieel belang	De centrumgemeente berekent de integrale kosten voor haar dienstverlening door aan gemeenten. De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet. Onze bijdrage voor 2022 bedraagt € 148.000.
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Het resultaat wordt verrekend met de bijdragen van de gemeente. Er is daarom geen sprake van vermogen.
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)
Risico's	Als het SDF de afspraken over de begroting niet haalt, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting van het SDF in de planning- en control cyclus van het SDF.

VRF

Verband	Veiligheidsregio Fryslân te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een gemeenschappelijke regeling met de 18 Friese gemeenten. Zowel bestuurlijk als ambtelijk bestaan er gremia waarin (één van de) OWO-gemeente(n) vertegenwoordigd is/zijn: · Deelname in Algemeen Bestuur (AB) van de VRF (burgemeester S.E. Korthuis) · Deelname in Dagelijks Bestuur (DB) van de VRF (drie burgemeesters) · Deelname in Bestuurscommissie Veiligheid van de VRF (drie burgemeesters) · Deelname in Agendacommissie Veiligheid van de VRF · Deelname in Bestuurscommissie Gezondheid (drie portefeuillehouders) · Deelname in Agendacommissie Gezondheid (Heerenveen) · Deelname in POOK (Plenair Overleg Oranje Kolom) drie gemeentesecretarissen · Deelname in ambtelijk regionaal overleg (zowel VRF-breed als in district Zuidoost) (3 Ambtenaren Openbare Orde en Veiligheid (AOV'ers)).	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is een samenwerkingsverband van de Friese gemeenten, Brandweer Fryslân, GGD Fryslân en andere partners. In de VRF werken zij samen aan brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Zo willen we (gezondheids)risico's zo veel mogelijk beperken. En het beleid van gemeenten op het gebied van gezondheid en veiligheid bevorderen	
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 2.847.513: 1. Gezondheid € 1.109.029 2. Veiligheid € 109.367 3. Brandweer € 1.629.117	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 7.253 31-12-2023 € 6.983	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 62.797 31-12-2023 € 70.728
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	Als de VRF zich niet houdt aan afspraken over de begroting, krijgen de gemeenten achteraf alsnog de rekening gepresenteerd. Dit risico beheersen we intern door periodiek de uitgaven te monitoren en bij bestuurlijk en ambtelijk overleg input te leveren. Daarnaast bespreken we de begroting en de jaarrekening van de VRF in de planning- en control cyclus van de VRF.	

SW Fryslân

Verband	Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening Fryslân te Drachten	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Er nemen naast Ooststellingwerf nog 7 gemeenten deel. Vertegenwoordiging in dagelijks en algemeen bestuur: wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De taken vanuit de voormalige Wet sociale werkvoorziening (WSW) moeten door ons als gemeente worden uitgevoerd. Op basis van efficiency en financiële redenen zijn deze taken uitbesteed aan de GR. Vanaf 1 januari 2015 is nieuwe instroom in de WSW niet meer mogelijk. Dit heeft tot gevolg dat de WSW alleen nog van kracht blijft voor de huidige werknemers met een vaste aanstelling. Voor de toekomst heeft de GR besloten de WSW verantwoord en versneld af te bouwen, met aandacht voor de positie van de huidige werknemers. Dit doen we door een gezamenlijk beschutwerkbedrijf (met 8 deelnemende gemeenten) in stand te houden. Nieuwe activiteiten van Caparis N.V. komen niet voor rekening van de aandeelhouders. Verder streeft de GR naar het terugdringen van het subsidie- en exploitatietekort bij Caparis N.V. Vanaf 1-1-2020 zijn de activiteiten van de GR veranderd waarbij geen sprake meer is van de uitvoering van de WSW. Door de gemeente is een DVO (dienstverleningsovereenkomst) afgesloten met Caparis voor de uitvoering van deze activiteiten. Vanaf 2020 is daarom de bijdrage aan de GR gering.	
Financieel belang	Vanaf 2020 is sprake van een geringe exploitatiebijdrage.	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 01-01-2023 € 0 31-12-2023 € 0	Vreemd vermogen: 01-01-2023 € 4.024 31-12-2023 € 3.997
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor uitstaande geldleningen van de GR.	

Recreatieschap

Verband	Recreatieschap Drenthe te Diever	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle 12 Drentse gemeenten nemen deel. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder Van Weperen.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Het samenwerkingsverband heeft tot taak de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten te behartigen op het gebied van recreatie & toerisme. Het Recreatieschap heeft primair een ondersteunende en verbindende taak. Het is het instrument waarmee gezamenlijke acties kunnen worden ondernomen, beleidszaken kunnen worden afgestemd en gemeentegrens-overschrijdende zaken kunnen worden opgepakt. Individuele vraagstukken kunnen bovengemeentelijk (en daardoor in breder verband) worden opgepakt. “Samen is meer dan de som der delen”.	
Financieel belang	Bijdrage 2023: € 83.743	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 1.1.68 31-12-2023 € 1.176	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 1.063 31-12-2023 € 1.046
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	De financiële risico’s voor de Gemeenschappelijke Regeling zijn gering. De bijdrage is beperkt en de regeling heeft een financieel gezonde positie.	

FUMO

Verband	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO) te Grouw	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Alle Friese gemeenten, de provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. Vertegenwoordiging in algemeen bestuur door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Deelname aan de FUMO is wettelijk verplicht gesteld voor alle Friese gemeenten. Hiermee wordt beoogd de uitvoering van de milieuregelgeving te professionaliseren, te uniformeren en de afstemming met andere handhavingspartners (Justitie) te verbeteren. In het basistakenpakket is vastgelegd voor welke activiteiten (van bedrijven en instellingen) de FUMO haar werkzaamheden moet uitvoeren. De gemeente blijft het bevoegd gezag. De FUMO voert voor de gemeente gedeeltelijk het omgevingsrecht uit: de vergunningverlening en het toezicht van het milieucomponent van grote en complexe bedrijven en instellingen.	
Financieel belang	Bijdrage 2023 € 478.706	
Verwachte omvang van het vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2023 € 1.300 31-12-2023 € 1.300	Vreemd vermogen: 1-1-2023 € 3.000 31-12-2023 € 3.000
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	De Gemeenschappelijke Regeling brengt een inherent risico mee, dat alle deelnemers moeten bijspringen bij eventuele tekorten. We voeren toezicht op de uitvoering van de taken door de FUMO. Op bestuurlijk niveau in het Algemeen Bestuur. Op ambtelijk niveau door deelname aan de Controllersgroep en het Opdrachtgeversoverleg. We hebben enkel de wettelijk verplichte basistaken in de FUMO ondergebracht. Niet de plustaken. Daarmee zijn we niet aansprakelijk voor de risico's die met de uitvoering van plustaken gepaard gaan. Dat er risico's kleven aan een dergelijke regeling blijkt uit de laatste wijziging van de regeling. Er wordt vanaf 2022 door de deelnemers betaald voor de verkregen diensten in plaats van het huidige abonnementstarief per aantal bedrijven. Hiermee wordt er dus alleen betaald als er ook daadwerkelijk een dienst van de FUMO wordt verkregen. Deze wijziging in de financieringssystematiek betekent voor de gemeente een forse verhoging van de bijdrage voor het jaar 2022.	

Lokale Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit

Verband	Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit (voorheen Hûs en Hiem) te Leeuwarden	
Gemeenschappelijke regeling		
Deelnemers	Een Gemeenschappelijke Regeling van deelnemende gemeenten op het gebied van de bouwkundige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Fryslân. Vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur door wethouder Nijboer.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De commissie Ruimtelijke Kwaliteit Hûs en Hiem, welstandadvisering en monumentenzorg heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeente te behartigen op het gebied van de bouwkunstige, stedenbouwkundige en landschappelijke schoonheid in de provincie Friesland. Betrokken gemeenten moeten op grond van de nieuwe Omgevingswet een onafhankelijke commissie benoemen die zich uitspreekt over verbouwingen, sloop of verplaatsing van rijksmonumenten. Daarnaast adviseert deze commissie ook over meer kwaliteitsvragen dan monumenten alleen.	
Financieel belang	Voor de dienstverlening biedt de gemeente geen vergoeding aan deze GR. Leges die de GR - Hûs en Hiem bij de gemeente in rekening brengt worden één op één doorberekend naar de aanvrager. De Gemeenschappelijke Regeling is budgetneutraal.	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2021 € 350 31-12-2021 € 454	Vreemd vermogen: 1-1-2021 € 80 31-12-2021 € 136
Verwachte resultaat x € 1.000	€ 0 (2023)	
Risico's	In feite loopt de gemeente geen risico. Kosten gemaakt door de commissie worden één-op-één in rekening gebracht bij de aanvrager. Daarnaast is de financiële positie van de regeling gezond. Wel is het zaak alert te blijven bij maatschappelijke ontwikkelingen. Bijvoorbeeld het teruglopen van de bouwactiviteiten in relatie tot de financiële crisis zoals we die in de afgelopen jaren hebben ervaren. Dit risico kunnen we verminderen door in te spelen en actief te reageren op ontwikkelingen en toekomstprognoses in de begroting. Zo kunnen we daar waar nodig bijsturen of zelfs maatregelen afdwingen om de kosten dekkend te maken voor de komende jaren. Dit alles conform de eisen en voorschriften zoals die zijn gesteld in de Gemeenschappelijke Regeling Hûs en Hiem.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

Omrin

Verband	Omrin: a. Afvalsturing Friesland N.V. (OMRIN) te Leeuwarden b. N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden	
Vennootschappen en Coöperaties		
Invloed	Gemeente is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders door wethouder But.	
Gemeentelijk belang en openbaar belang	Omrin (Afvalsturing en Fryslân Miljeu) is het bedrijf van en voor gemeenten voor de reinigingstaken. Zij verwerkt het ingezamelde huishoudelijke afval en exploiteert de gemeentelijke milieustraat. Het bedrijf wil als totaaloplosser de gehele afvalketen bestrijken (van kringloop tot storten). Samen met de aandeelhouders wordt het beleid bepaald.	
Financieel belang	Aandelenkapitaal: a. € 54.457 b. € 46.807 Het bruto dividend over 2020 bedraagt € 70.249 (Afvalsturing) en € 30.342 (NV Fryslan Miljeu)	
Omvang van het vermogen x € 1.000 *	a. Eigen vermogen: 1-1-2021 € 61.055 31-12-2021 € 64.757 b. Eigen vermogen: 1-1-2021 € 9.426 31-12-2021 € 11.485	a. Vreemd vermogen 1-1-2021 € 132.770 31-12-2021 € 128.437 b. Vreemd vermogen 1-1-2021 € 20.976 31-12-2021 € 25.342
Resultaat x € 1.000 *	a. € 4.936 (2021) b. € 2.834 (2021)	
Risico's	De risico's zijn beperkt. Op beleidsniveau is voor ons voldoende vertegenwoordiging en beslissingsbevoegdheid aanwezig. De onderneming heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

BNG

Verband	N.V. Bank Nederlandse gemeenten te Den Haag	
Vennootschappen en Coöperaties		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De kerntaak van de BNG is om tegen lage tarieven krediet te verstrekken aan of onder garantie van Nederlandse overheden. Daarmee speelt de bank een essentiële rol in de financiering van door overheden gewenste maatschappelijke investeringen. De aandeelhouders van de BNG zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen. De andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. De burgemeester van Ooststellingwerf vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	18.720 aandelen a € 2,50 nominaal. Het uitbetaalde dividend over 2020 was € 33.884.	
Vermogen x € 1.000 *	Eigen vermogen: 1-1-2021 € 5.097.000 31-12-2021 € 5.062.000	Vreemd vermogen: 1-1-2021 € 155.262.000 31-12-2021 € 143.995.000
Resultaat x € 1.000 *	€ 236.000 (2021)	
Risico's	De onderkende risico's voor de verbonden partij zijn minimaal. BNG publiceert op hun website het risicoprofiel. Daaruit blijkt dat door de topratings de bank in staat is tegen lage prijzen geld aan te trekken op de geld- en kapitaalmarkt. De BNG hanteert een strak kapitalisatiebeleid. De bank heeft een gezonde financiële positie.	
* Geen geprognosticeerde balans aanwezig		

SBMVO

Verband	Stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed Oosterwolde	
Stichtingen en Verenigingen		
Gemeentelijk belang en openbaar belang	De stichting Beheer Multifunctioneel Vastgoed beheert en exploiteert en houdt de voorziening (= de Kampus) in stand voor de huidige gebruikers (= het Stellingwerf College, Kunst & COO en de Openbare Bibliotheek). Maar ook voor culturele evenementen en overige activiteiten in het openbaar belang en voor de inwoners van Ooststellingwerf. De Stichting is volle eigenaar en is verantwoordelijk voor de meerjarige instandhouding van de Kampus.	
Financieel belang	De gemeente staat garant voor een lening van € 1 miljoen.	
Vermogen x € 1.000	Eigen vermogen: 1-1-2020 € 65 31-12-2020 € 71	Vreemd vermogen: 1-1-2020 € 1.045 31-12-2020 € 1.058
Resultaat x € 1.000	€ 5 (2020) (cijfers over het jaar 2021 nog niet beschikbaar)	
Risico's	Een risico is dat de Stichting door onvoorziene omstandigheden zijn taak niet meer kan uitvoeren (bijvoorbeeld als een van de huidige gebruikers ophoudt te bestaan). Dit risico wordt beperkt doordat indien nodig bestuurlijk overleg plaatsvindt. Daarnaast ontvangen wij als gemeente jaarlijks het jaarverslag van de Stichting, dat we aan de gemeenteraad ter decharge voorleggen. Ooststellingwerf staat garant voor de lening van € 1.000.000. Uit de jaarrekening van de Stichting blijkt dat de stand van de liquide middelen samen met de activa ongeveer 1,7 keer de hoogte van de lening is. Daarom is het financiële risico voor ons gering.	

Paragraaf 7 | Grondbeleid

Nu de druk op de woningmarkt zeer hoog is gaat de gemeente weer actief regie voeren op en beleid maken over (haar eigen) grond ten behoeve van woningbouw. Om hier nader inhoud en vorm aan te geven is ambtelijk de Taskforce Wonen in het leven geroepen. Het grondbeleid is gericht op, en voldoet aan, de wettelijke taken: volkshuisvesting en ruimtelijke ordening (RO). Ook zal het grondbeleid ten dienste van algemene maatschappelijke taken staan op het gebied van economie, werkgelegenheid, natuur, cultuur, zorg en onderwijs. Het grondbeleid dient sturing te geven aan de inzet en het gebruik van grond om zodoende de door de gemeente nagestreefde doelen te realiseren. Grondbeleid is daarmee een middel en geen doel op zich.

De Nota grondbeleid 2022 is door de raad vastgesteld. Deze nota maakt nu ook actief grondbeleid mogelijk. Actief grondbeleid betekent het op- en inrichten van nieuwe grondexploitaties waarbij de uitgifte van de grond als ook het bouw- en woonrijp maken door de gemeente gedaan wordt. Het kan eveneens voorkomen dat woningbouwontwikkelingen volledig door private ontwikkelaars worden uitgevoerd of waarbij de gemeente regie voert op het gewenste woningbouwprogramma en de ontwikkeling/realisatie hiervan door een private partij laten uitvoeren. In die gevallen faciliteren wij dan door het uitvoeren van onze wettelijke taken, zoals het maken van een nieuw bestemmingsplan. We kunnen ook faciliteren door het treffen van voorzieningen in de openbare ruimte of het aanleggen van nutsvoorzieningen. De kosten hiervan moeten we vervolgens op de ontwikkelende partij verhalen (Hfd 6.4 Wro). Dit doen we door het sluiten van een anterieure overeenkomst. Als dat niet lukt dient er een exploitatieplan opgesteld te worden.

Algemene beleidslijn

Het grondbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de Nota Grondbeleid 2022: De Nota Grondbeleid schetst de uitgangspunten van het te voeren grondbeleid van de gemeente Ooststellingwerf. Het beschrijft onder andere de diverse grondbeleidsinstrumenten die de gemeente tot haar beschikking heeft en er worden concrete grondbeleidskeuzes gemaakt. Ook geeft het richtlijnen voor het “in de markt zetten” van in exploitatie te brengen gronden. De methoden van prijsbepaling voor de toekomstige functie van de te verkopen grond staan beschreven, met als doel een zo marktconform mogelijke prijs. U stelt daarnaast notitie vast waarin de grondprijzen en de parameters staan.

Het grondbeleid vindt de grondslag in de volgende wettelijke landelijke/internationale regelgeving:

- Wet ruimtelijke ordening (Wro)
- Besluit ruimtelijke ordening (Bro)
- Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)
- Wet voorkeursrecht Gemeenten (Wvg)
- Wet Markt en Overheid
- Gemeentewet (Gemw)
- Staatssteunregeling Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (VWEU).
- Anticiperend op de Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2023)

Het ontwikkelen en realiseren van woningbouw in relatie tot onze volkshuisvestelijke opgave vraagt om een op maat gesneden aanpak. Deze aanpak sluit aan bij de nieuwe woonvisie. Hierbij gaan we onze strategische grondposities, die niet zijn ingevuld met zonnepaneelvelden, heroverwegen.

Doelstelling

Het gemeentelijk grondbeleid heeft tot doel de bestuurlijke en maatschappelijk gewenste ruimtelijke ontwikkelingen van de gemeente Ooststellingwerf mogelijk te maken door aankoop, exploitatie en uitgifte van gronden dan wel door medewerking te verlenen aan ontwikkeling van plannen door private personen, bedrijven en instellingen.

De wijze waarop we het grondbeleid uitvoeren

Extern: het grondbeleid is gericht op:

- Ruimtelijke kwaliteit.
- Het stimuleren van plaatselijke economie.
- Het inzetten op duurzaamheid.
- Het opstellen van economisch beleid.
- Het verbeteren van veiligheid en leefbaarheid.
- Vraaggerichte aansluiting bij lokale initiatieven.

Intern: Het grondbeleid aanpassen aan de trends en ontwikkelingen in de samenleving.

- Richt het grondbedrijf zich primair op de volkshuisvestelijke en wettelijke taken uit de Wro.
- Voldoet het grondbedrijf aan de kwaliteitscriteria van het BBV.
- Heeft het grondbedrijf een interne bezetting (fte) met voldoende kennis en kunde (functies) om de regie goed uit te kunnen voeren.
- Is het grondbedrijf robuust, toekomstbestendig, gericht op continuïteit en in staat om te anticiperen op conjuncturele ontwikkelingen.
- Is het grondbedrijf financieel transparant en gezond (inzet op maximale terugverdiencapaciteit).
- Heeft het grondbedrijf nieuwe dwarsverbanden met de leefbaarheid.

Uitvoering

Met de komst van de Omgevingswet (beoogde inwerkingtredingdatum januari 2023) is de Nota Grondbeleid 2022 aangepast. De consequenties voor het grondbeleid vloeien met name voort uit de Aanvullingswet Grondeigendom van de Omgevingswet. In de Aanvullingswet worden de instrumenten voor grondbeleid geïntegreerd in het stelsel van het omgevingsrecht. Het gaat om de volgende instrumenten: voorkeursrecht en onteigening. Herverkaveling en kavelruil in landelijk en stedelijk gebied worden toegevoegd aan het instrumentarium. Verder wordt de bestaande regeling voor het kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling gewijzigd.

Woningbouwopgave

Wonen in Ooststellingwerf

De Woon(zorg)visie 2022- 2026 is door de raad vastgesteld. Als input hiervoor is onder andere woningmarktonderzoek gedaan. Wonen en zorg is een belangrijk thema voor het wonen de komende jaren, evenals betaalbaarheid en de beschikbaarheid van zowel koop als huurwoningen. We gaan voor een kwalitatieve toekomstbestendige woningvoorraad.

Nieuwbouw

De druk op de woningvoorraad is groot en vraagt om creatief denken en handelen om de voorraad (tijdelijk) te vergroten. Er wordt al volop gebouwd en panden worden herbestemd tot woningen, maar er mag een versnelling bij. We blijven in gesprek met initiatiefnemers, corporaties, bouwers en de provincie om alle mogelijkheden te benutten. We hebben hierbij aandacht voor innovatieve woningbouw. Daarnaast zetten we in op intensievere samenwerking met en tussen zorgpartijen om ervoor te zorgen dat ouderen zo lang mogelijk thuis kunnen wonen.

Complexen grondexploitatie

Woningbouw

- Langedijke: 1 kavel nog beschikbaar
- Elsloo: alle kavels zijn verkocht
- Donkerbroek-West: alle kavels zijn verkocht
- De Kromten Waskemeer: voor drie (3) kavels in fase 2 is het bestemmingsplan in procedure (beoogde vaststelling najaar 2022)

Bedrijventerreinen

- Oosterwolde Venekoten: prognose € 270.000 per jaar aan verkopen. Resterende looptijd 2035.
- Haulerwijk De Turfsteker: uitgifte prognose: 1 kavel per jaar, resterende looptijd 2023.

Grondexploitatie

Winstnemingen grondexploitatie

Voor de lopende complexen hebben we geen risico. In overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) zijn de winsten die genomen konden worden toegevoegd aan de Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG). Dit overeenkomstig het in het BBV dwingend voorgeschreven systeem van de POC (percentage of completion).

Bij verkoop van gronden (kaveluitgifte) is de gemeente ook geconfronteerd met de vennootschapsbelasting. Tot dusver hebben we nog geen vennootschapsbelasting hoeven te betalen, maar voor 2022 wordt dit wel verwacht.

Algemene reserve grondexploitatie
Het doel van de ARG is om de winsten van de complexen toe te voegen en over deze reserve te beschikken indien een complex niet kostendekkend is (een soort vereveningsfonds). Ook renteverliezen door een langere looptijd van een complex komen ten laste van de reserve. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie is het op peil houden van de reserve van essentieel belang. We hebben sinds 2017 na het aanscherpen van de regels van het BBV de POC-methodiek moeten toepassen. Er wordt nu gekeken naar het 'percentage of completion'. De stand van de reserve is per 1-1-2022 € 1,007 miljoen. Naast een bedrag van € 0,426 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Budget strategische aankopen
Het budget strategische aankopen is feitelijk een jaarlijks mandaat van de gemeenteraad aan het college om snel strategische aankopen te kunnen doen. Het college kan strategische aankopen verrichten tot een bedrag van € 1.000.000 per jaar. De voorwaarden om het krediet aan te mogen spreken staan in de 'Nota Grondbeleid'. (zie financiële verordening 2020 Ooststellingwerf ex artikel 212 Gemeentewet, artikel 16, derde lid).

Meerjarenbegroting grondexploitatie
Per complex (woningbouwgronden en industriegrond) houdt de gemeente een exploitatie bij waarin de huidige stand van zaken is opgenomen en een prognose wordt gegeven over de verdere looptijd van de exploitatie (doorgaans 10 jaar).

PAS en PFAS

PAS
Het kabinet heeft als doel geformuleerd om voor het jaar 2030 de hoeveelheid stikstof op minimaal de helft van de hectares met stikstofgevoelige natuur in Natura 2000-gebieden te verminderen, tot een voor de natuur veilig niveau. Hiervoor is een wetsvoorstel ingediend. Tot op heden zijn er in onze gemeente geen bouwprojecten als gevolg van de PAS komen te vervallen, wat niet wegneemt dat we de ontwikkelingen aandachtig blijven volgen.

PFAS
De gemeente Ooststellingwerf heeft zich inmiddels aangesloten bij de tijdelijke PFAS regeling (1 juli 2020). Hierdoor kunnen bouwprojecten getoetst worden aan de tijdelijke regeling.

In 2021 voldoen we aan de wettelijke verplichting om een recente bodemkwaliteitskaart inclusief PFAS voor het grondgebied van de gemeente Ooststellingwerf te hebben. Deze bodemkwaliteitskaart zal dan als toetsingskader dienen bij grondverzet.

Verschillende lidstaten, met Nederland als koploper, willen dat alle schadelijke PFAS-stoffen worden verboden. Er is hiervoor een Europese verordening in voorbereiding die in de komende 5 jaar van kracht zou moeten worden. Wat de impact van het verbod op onder andere de bouw heeft wordt uitgezocht door de Europese wetenschappelijke comités.

Particuliere ontwikkelingen

Particuliere ontwikkeling woningbouw
Onder meer:

- Aan de Meester van Ekstraat in Haulerwijk zijn 7 rijwoningen in de koopsector gerealiseerd.
- In Oosterwolde is het woningbouwproject De Wrongel in ontwikkeling. Alleen de "kop" van het plan moet nog worden ingevuld. Aansluitend wordt er woonrijp gemaakt.
- Het plan aan de Dertien Aprilstraat in Oosterwolde is onherroepelijk. Daar wordt een appartementencomplex ontwikkeld met daaronder een commerciële plint.
- Er wordt een bestemmingsplanprocedure doorlopen voor een woon(zorg)complex aan het Oost 60 in Oosterwolde. Het gaat om een plan met 6 koopappartementen die geschikt zijn voor wonen met zorg.
- Aan de Vaart ZZ 41 in Appelscha worden 12 woningen (een 2^1 kap woning en een appartementengebouw) gerealiseerd.
- Wolvegasterweg 10 (Willinghe prinsstraat) in Oldeberkoop. De 3 kavels zijn verkocht. De eerste vrijstaande woning is gerealiseerd.

- Aan de Boekhorsterweg in Oosterwolde worden in totaal 6 rijwoningen, type drie-onder-één-kap, gerealiseerd.

Particuliere ontwikkeling niet-woningbouw

- Oosterwolde Venekoten Noord: In 2020 heeft een grote brand een groot terrein verwoest in de kop Venekoten-Noord. Dit particuliere terrein zal heringericht worden.
- Oosterwolde Ecomunity: dit is een particulier initiatief, gericht op de realisatie van een hoogwaardig duurzaam bedrijvenpark met een kenniscentrum.

Paragraaf 8 | OWO-Samenwerking

1.1 De OWO samenwerking vervat in een bestuursovereenkomst en OWO-visie

De bestuursovereenkomst OWO-samenwerking van 2015 heeft per 1 juli 2017 de voltooiing van de bouw van de huidige drie uitvoerende OWO-afdelingen bereikt. Het terugkerende OWO-jaarplan, dat is samengesteld uit de jaarplannen van de drie OWO-afdelingen, is daarbij de basis voor de onderlinge ambities, de bestaande afspraken en de financiële vereffening en verrekening tussen de drie gemeenten. Een uniek construct in Nederland.

Op politiek en bestuurlijk niveau hebben de raden en de colleges begin 2021 is een nieuwe mijlpaal bereikt met het door de drie OWO-gemeenteraden ongewijzigd vaststellen van de OWO-visie. In deze OWO-visie is door de drie OWO-gemeenten overeenstemming bereikt over de onderwerpen en thema's die de komende jaren urgent zijn of gaan worden en waar politiek, bestuurlijk en ambtelijk commitment over is. Naast de in de OWO-visie genoemde thema's als Omgevingswet, Duurzaamheid (waaronder de RES en de Warmtevisie) en Recreatie & Toerisme wordt bijvoorbeeld Ondermijning een belangrijk onderwerp de komende jaren. De omvang en impact van deze thema's op gemeenten is groot en het gezamenlijk oppakken levert onderaan de streep voor alle drie gemeenten winst op. Het betekent dat kennis, kunde, capaciteit en financiën gebundeld kunnen worden én maatwerk voor de individuele gemeente mogelijk blijft. De OWO-samenwerking biedt hiervoor een vertrouwd fundament en voorbeelden als de harmonisatie APV en de huidige ervaringen met de Warmtevisie, laten zien dat het wérkt. De OWO visie is samengevat in 10 topprioriteiten.

1.2 Ontwikkeling van de OWO samenwerking, om blijvend wendbaar in te kunnen spelen op veranderingen

Afgesproken is dat de vastgestelde visie samen met de raden nader ingevuld en geconcretiseerd zou worden. Dit heeft in oktober 2021 geleid tot een concretere uitwerking en concrete afspraken. Naast de controlerende rol van de raden op de P&C cyclus, wordt het gezamenlijk voorbereiden van complexe (beleids-)onderwerpen georganiseerd via themabijeenkomsten voor de woordvoerders van de fracties die gaan over dat specifieke onderwerp. Een OWO-klankbordgroep om de OWO-samenwerking in brede zin met de raden te bespreken zal twee maal per jaar plaatsvinden.

Invulling geven aan de grote en complexe inhoudelijke opgaven waar de (OWO-)gemeenten de komende jaren voor aan de lat staan en dat in een tijd waarin de randvoorwaarden als financiën en capaciteit (arbeidsmarkt) onder druk staan, is een uitdaging! De OWO-samenwerking biedt daarbij vooral een kans om dit op een goede manier gezamenlijk waar te maken. Toename van taken en complexiteit, druk op de financiën en druk op kwalitatief goede medewerkers maakt dat de OWO-gemeenten óók kijken naar de manier waarop de (gezamenlijke) opgaven aangepakt kunnen worden en de uitvoering vormgegeven kan worden.

Voor de invulling van de werkzaamheden betekent dit onder andere meer datagedreven werken en adviseren en in het verlengde daarvan ook meer digitaliseren en waar mogelijk ook automatiseren. En dan ook nog, versneld door de corona-maatregelen, het meer hybride werken. Dit vereist een andere kijk op de informatiepositie en -voorziening (Informatievisie), maar ook op het kantoorconcept en de uitrusting voor de medewerkers. En vanzelfsprekend ook op de informatiebeveiliging en privacy. Hiermee zullen ook de nodige kosten gepaard gaan en mogelijk ook besparingen, door juist via de OWO-samenwerking minder meerkosten te realiseren.

1.3 Leeswijzer OWO-paragraaf

In hoofdstuk 2 'Voortgang uitwerking OWO visie' wordt een actualisatie gegeven van de stand van zaken van de uitvoering van de OWO visie, langs de destijds benoemde 10 topprioriteiten. Daarbij zijn de prioriteiten 1 (OWO 2.0 - herijken OWO-afdelingen en - zoektocht OWO-identiteit) en 2 (ambities en inrichting dienstverlening) onderdeel van een continue ontwikkeling van de samenwerking én van de drie OWO-gemeenten. OWO staat zoals hierboven omschreven, niet stil en omvat inmiddels ook al veel meer dan de destijds benoemde topprioriteiten.

2. Topprioriteiten

Digitalisering
Een rode draad die in de OWO gemeenten te zien is, is de voortschrijdende digitalisering. Dan gaat het onder andere over nieuwe applicaties, koppelingen tussen (basis)registraties en digitaal registreren. Daarnaast hebben ook de wijzigingen in wet- en regelgeving grote invloed en ook hierin speelt de digitalisering een prominente rol zoals bij het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de invoer van landelijke administratieprotocollen. Ook de aanbesteding ICT moet hierbij worden genoemd omdat hierbij ook rekening is gehouden met voortschrijdende digitalisering en dit is vastgelegd in de eisen en wensen.

ICT
We gaan grote stappen zetten op het vlak van ICT. Er zijn voor OWO BV extra gelden beschikbaar om het 'been bij te trekken', op het vlak van informatiebeveiliging, de performance van netwerk en systemen, voor de aansturing van de omvangrijke implementatietrajecten en voor het verder ondersteunen van de dienstverlening en van het hybride werken. Ook gaan we stap voor stap het datagedreven werken vorm geven.

Implementatie na aanbesteding ICT
In het voorjaar van 2022 is na de aanbesteding de opdracht gegund aan de huidige leverancier. Hoewel er geen overgang komt naar een andere leverancier, betekent dit niet dat de implementatie weinig werk is. Vanwege onder andere migratie naar de Cloud en een Multitenant omgeving (met één user in drie verschillende omgevingen kunnen werken), vraagt de implementatie de nodige voorbereiding qua opleidingen, veranderingen in processen, gebruikershandleidingen, migratie van systemen, ingerichte beheerorganisatie et cetera.

Datagedreven werken
In 2021 en 2022 is gestart met het project Datagedreven werken binnen de OWO-gemeenten. Tevens wordt onderzocht of aansluiting bij DataFryslân interessant kan zijn voor de gemeenten. Er zijn daarnaast nog twee recente ontwikkelingen: de eerste gaat over het opstellen van een uitvoeringsplan voor het datagedreven werken binnen de OWO-gemeenten en het tweede betreft aansluiten bij DataFryslân. De kosten voor het datagedreven werken en aansluiten bij DataFryslân zijn vanaf begrotingsjaar 2022 al structureel opgenomen in de programmabegrotingen van de gemeenten.

Organisatieontwikkeling
2023 gaat een (in)spannend jaar worden voor de afdeling OWO BV. De in 2022 ingezette organisatieontwikkeling zal in 2023 tot wasdom komen. We zullen de samenwerking tussen de gemeenten versterken door de kaders voor de uitvoering verder te uniformeren. Dit gaat zowel om de uitvoering van de financiële, als de salaris- en personeelsadministratie, als om de informatievoorziening, de poststromen en de onderliggende werkprocessen. Dit gaat het mogelijk maken om de interne bedrijfsprocessen te vereenvoudigen en de hoge werkdruk te verlagen. Alle seinen staan op groen om een grote stap voorwaarts te zetten. Het grootste risico ligt in het tijdig vinden van de goede mensen. We hebben al veel vacatures, er gaan medewerkers met pensioen, er is altijd natuurlijk verloop en we zoeken versterking. In de huidige arbeidsmarkt is het geen sinecure om op sterkte te komen en te blijven.

Inkoop en verzekeren
De samenwerking op inkoop wordt doorgezet en waar mogelijk versterkt. Hetzelfde geldt voor het onderdeel verzekeren.

Informatievoorziening
Op verschillende onderdelen, maar met name binnen de (documentaire) informatievoorziening komen we tot herschikking van taken en een meer toekomstbestendige opbouw van de afdeling.

Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving fysieke leefomgeving
Voor de periode 2020-2024 is een OWO-breed beleidsplan vastgesteld. De drie gemeenteraden hebben kaders meegegeven voor dit beleidsplan. In het 4e kwartaal van 2022 wordt op basis van de college-/coalitieakkoorden gekeken welke accenten er gelegd gaan worden in 2023. Vooral het thema ondermijning zal een meer prominente plek krijgen in de taken van OWO-VTH.

Ondermijning
Al enige tijd is merkbaar dat de politie zich meer gaat richten op haar kerntaken; het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Gevolg is dat leefbaarheidstaken weinig of geen aandacht meer krijgen. Bestuurlijk is de wens uitgesproken meer capaciteit in te zetten op leefbaarheid, verkeersveiligheid, natuur, openbare ruimte en groen; dit wordt vertaald in extra capaciteit voor toezicht (BOA's). De afdeling werkt aan accentverschuivingen in taken en competenties om de beleidsdoelen te kunnen realiseren.

Ondermijning, de beweging waarbij criminele activiteiten steeds meer verweven raken met onze maatschappij, vraagt nadrukkelijk aandacht van onze organisaties. Er zal geïnvesteerd moeten worden in bewustwording, een scherpe blik bij vergunningverlening (BIBOB toets) en toezicht en handhaving, om zowel in capaciteit als in kwaliteit toegerust te zijn op deze ontwikkelingen.

De huidige vraag en daarmee het beslag op de beperkte capaciteit, stijgt inmiddels uit boven de inschatting die gemaakt is in het OWO-breed vastgestelde beleidsplan vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de fysieke leefomgeving. De integrale veiligheidsplannen in de OWO-gemeenten signaleren eenzelfde behoefte. De OWO-gemeenten hebben elkaar opgezocht op dit thema, om samen zo efficiënt mogelijk te werken.

Omgevingswet
Op het moment van schrijven is het de invoeringsdatum voor de Omgevingswet gesteld op 1 januari 2023. Daarbij is wel een voorbehoud gemaakt door de Eerste Kamer met betrekking tot het digitaal stelsel. De OWO-gemeenten werken toe naar realisatie van de minimaal gestelde eisen voor implementatie van deze wet. Door de vele onzekerheden is hiervoor gekozen en kan geanticipeerd worden op mogelijke veranderingen. Daarbij is afstemming met de ketenpartners belangrijk, vooral met de FUMO. De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor de legesopbrengsten: meer vergunningsvrij bouwen leidt tot minder legesinkomsten. Tegelijkertijd treedt de Wet kwaliteitsborging bouwen in werking. Ook deze wet heeft flinke gevolgen voor de te berekenen leges voor Omgevingsvergunningen. Zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouwen, zorgen voor verschuiving van taken. Het is nu nog onduidelijk wat de omvang van deze verschuiving is en wat de gevolgen voor de omvang van de formatie van OWO-VTH zullen zijn.

Harmonisatie APV
In het najaar van 2021 is een herziene versie van de APV aan de drie OWO-gemeenteraden aangeboden. Deze is OWO-breed afgestemd en leidt tot meer geharmoniseerde regelgeving binnen de drie OWO-gemeenten. De komst van de Omgevingswet is de volgende aanjager en verwacht wordt dat in 2023 een volgende stap gezet wordt in verdere afstemming van APV regelgeving in OWO-verband. Daarbij zal nadrukkelijk gekeken worden of verdere harmonisatie bereikt kan worden.

Begrotingspositie 2023-2026

Vertrekpunten programmabegroting 2023-2026

Kaderbrief 2023-2026
De vertrekpunten zijn vastgelegd in de kaderbrief 2023-2026. U heeft kennis kunnen nemen van het meerjarenperspectief en de uitkomsten van de Meicirculaire 2022 over de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Daarnaast heeft u ingestemd met de uitgangspunten voor de begroting. De besluiten uit de kaderbrief en de meicirculaire zijn primitief in de programmabegroting verwerkt. Het gaat daarbij om de besluiten over de voorjaarsrapportage 2022, de organisatieontwikkelingen, de owo-ontwikkelingen, de algemene uitkering en de loon- en prijsontwikkeling. Waar nodig hebben we budgetten extra geïndexeerd (voornamelijk energie- en onderhoudslasten). Daarnaast heeft u ingestemd met het amendement om het opstaptarief voor Wmo vervoer niet te hanteren, ook dit is primitief in de begroting verwerkt.

Opzet programmabegroting
De opzet van de programmabegroting is grotendeels gelijk aan de Programmabegroting 2022-2025. Voor een aantal thema's stellen we voor om die toe te voegen en/of onder te brengen bij een ander thema. Het gaat hier voornamelijk om projecten vanuit programma 4. Daarnaast hebben we een aantal naamgevingen aangepast:

- Thema 3.1.3 Werkgelegenheid: de naamgeving is aangepast naar Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid.
- Thema 3.2 Verkeer, wegen en groen: de naamgeving is aangepast naar Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid.
- Thema 3.3.1 Milieu 2030 CO2 neutraal, zonneweides: de naamgeving is aangepast naar Thema 3.3.1 Duurzaamheid.
- Thema 3.3.2 Afval: de naamgeving is aangepast naar Thema 3.3.2 Grondstoffen en afval.
- Paragraaf 10 OWO-samenwerking is aangepast naar Paragraaf 8 OWO-samenwerking.

We stellen voor de volgende onderdelen toe te voegen:

- Een nieuw thema 'Stikstof' aan programma 4.
- Een nieuw thema 'Accommodatiebeleid aan programma 4.

We stellen voor de volgende onderdelen te verwijderen:

- Thema 3.1.2 BioBased Economy. Dit onderwerp valt onder thema 3.3.1 Duurzaamheid te laten vallen.
- Thema 4.1 Venekoten Centrum Oosterwolde. Dit onderwerp valt onder Thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid.
- Thema 4.2 Masterplan Regio Appelscha. Dit onderwerp valt onder Thema 3.1.1 Recreatie en Toerisme.
- Thema 4.3 Biosintrum. Dit onderwerp valt onder Thema 3.3.1 Duurzaamheid.
- Thema 4.5 Het Fonds. Dit onderwerp valt onder Thema 1.2 Samenleven.
- Thema 4.7 Visie op Demografische ontwikkelingen. Dit is niet meer van toepassing.
- Thema 4.8 Glasvezel. Dit is niet meer van toepassing.
- Paragraaf 9 Duurzaamheid. Deze teksten komen terug in thema 3.3.1 Duurzaamheid.

Programma 4 bestaat daardoor uit de volgende thema's:

- Thema 4.1 Visie op Samenleven
- Thema 4.2 Omgevingswet, bestemmingsplannen
- Thema 4.3 Regio Deal Zuidoost Friesland
- Thema 4.4 Haerenkwartier
- Thema 4.5 Stikstof
- Thema 4.6 Accommodatiebeleid

Collegeakkoord en samenwerkingsagenda
De teksten uit het collegeakkoord zijn opgenomen in deze begroting. Waar nodig zijn ze aangevuld met bestaand beleid. Het nieuwe beleid uit het collegeakkoord is zoveel mogelijk op geld gezet waar dat al kon. Hiervoor doen we u voorstellen voor het beschikbaar stellen van incidentele dan wel structurele middelen. Dit voorstel komt terug in hoofdstuk 'Nieuw beleid - Uitwerking collegeakkoord'. Nog niet alle onderdelen konden op geld worden gezet, we komen hiervoor later bij u terug. Voor een aantal onderdelen is eerst onderzoek nodig. Daar volgt een apart voorstel of een voorstel via de P&C cyclus.

Voor de onderwerpen uit de samenwerkingsagenda hebben we ook gekeken of er financiële middelen nodig zijn. In een aantal gevallen komen de onderwerpen terug in het collegeakkoord en hebben we daarom daarnaar verwezen. Sommige teksten vanuit de samenwerkingsagenda zijn overgenomen in de begroting. Dit geldt niet voor alle onderdelen. Voor een toelichting hierop zie hoofdstuk 'Nieuw beleid - uitwerking Samenwerkingsagenda'.

Uitgangspunten op basis van bestaand beleid

De laatst verschenen circulaire van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds is de Meicirculaire 2022. De definitieve uitkomsten van de Septembercirculaire 2022 delen wij u mee voorafgaand aan de behandeling van de begroting. De onderdelen van het financieel perspectief uit de kaderbrief 2023-2026 zijn primitief in deze begroting verwerkt.

We hebben bij de primitieve ramingen rekening gehouden met de hierna genoemde uitgangspunten:
- De Meicirculaire 2022 is de basis.
- De ramingen voor de jaarschijf 2023 zijn gebaseerd op de ramingen zoals die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2022-2025.
- Autonome ontwikkelingen zijn in de ramingen verwerkt.
- De ramingen voor bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen zijn gebaseerd op (concept)begrotingen 2023-2026 van deze regelingen voor zover deze bekend waren.
- Het uitgangspunt bij wettelijke taken is dat we ons hierbij beperken tot de middelen die het Rijk hiervoor (extra) beschikbaar stelt. Bijvoorbeeld binnen het Gemeentefonds of specifieke uitkeringen. Regelingen met een open einde karakter vormen hierbij een risico.
- Waar nodig hebben we budgetten extra geïndexeerd zoals al aangekondigd in de Kaderbrief 2023 en de Meicirculaire 2022 (voornamelijk energie- en onderhoudslasten).

Daarnaast hebben we (in de primitieve ramingen) rekening gehouden met de volgende uitgangspunten die u bij de Kaderbrief 2023-2026 heeft vastgesteld:
- Lonen: + 3,4% (incl. pensioenpremie)
- Prijzen: + 2,4%
- OZB: + 2,4%
- Forensenbelasting: Stapsgewijze verhoging
- Leges: + 2,4%
- Afvalstoffenheffing: 100% kostendekking
- Rioolrechten: 100% kostendekking
- Toeristenbelasting: € 1,50 en € 1,10 per persoon per nacht

Bovenstaande begrotingsuitgangspunten zijn gebaseerd op bestaand beleid. Waar nodig is hieronder een toelichting gegeven van deze uitgangspunten.

Lonen en prijzen
De loon- en prijsontwikkeling is gebaseerd op gepubliceerde cijfers uit het Centraal Economisch Plan (CEP). De loonindex is gebaseerd op de gewogen cao-loon bedrijven en overheidindex. De prijsindex is gebaseerd op de nationale prijsindex. De budgetten ramen wij reëel in relatie tot de doelstelling en/of het beoogd effect. Automatische prijscompensatie voor uitbestede werkzaamheden en leveranties passen wij niet toe. Maar gezien de huidige situatie zijn bijvoorbeeld de onderhoudsbudgetten en de energiebudgetten geïndexeerd met respectievelijk 10% en 50%. De subsidies en bijdragen worden wel verhoogd. Voor het eerstvolgende begrotingsjaar (2023) gaan wij uit van lopende prijzen en daarna (2024 tot en met 2026) van constante prijzen.

Onroerendezaakbelasting (OZB)
Jaarlijks wordt de opbrengst OZB geïndexeerd. Bij een algehele waardedaling of waardestijging van de onroerende zaken, verhogen of verlagen wij het tarief van OZB, om de begrote opbrengst te realiseren.

Forensenbelasting
Bij de behandeling van de Programmabegroting 2020-2023 heeft u besloten om de opbrengsten van de forensenbelasting te verhogen met € 15.000 in 2020 tot € 60.000 in 2023. Voor 2024 en verder gaan wij uit van dezelfde opbrengst als 2023.

Rioolrechten
Elke vijf jaar stelt de gemeenteraad het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast. In het bijbehorende kostendekkingsplan wordt weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in deze periode. Aan het einde van elk jaar stelt de raad de tarieven van de heffing voor het volgende jaar definitief vast. Dit gebeurt op basis van kostendekking, het tarief dekt daarmee alle kosten af die met watertaken gepaard gaan.

Afvalstoffenheffing
Het uitgangpunt is hier ook 100% kostendekkendheid. In de praktijk is deze kostendekkendheid er vanuit de vastgestelde tarieven (nog) niet. Jaarlijkse tekorten worden nu gedekt vanuit de reserve lastenverlichting. De raad heeft in het verleden besloten dat we toe moeten groeien naar een kostendekkendheid van 100%. Dit betekent dat tarieven die op afvalinzameling betrekking hebben, stapsgewijs worden verhoogd tot een volledige kostendekkendheid vanaf 2024.

Toeristenbelasting
In de raadsvergadering van 30 maart 2021 is besloten om een tariefdifferentiatie toe te passen op de toeristenbelasting. Dit betekent dat er een tarief is voor overnachtingen in kampeermiddelen op kampeerterreinen en in kampeerboerderijen en een tarief voor andere verblijfsaccommodaties. Voor de tarieven sluiten we aan bij het advies van het Recreatieschap Drenthe. Het huidige advies heeft betrekking op de periode 2021-2023, de tarieven liggen vanaf 2022 op het adviesniveau. Het tarief wordt daarom in 2023 niet geïndexeerd.

Begrotingsresultaat

In het begrotingsresultaat geven we inzage in het resultaat van het meerjarenperspectief op basis van bestaand beleid en structurele lasten nieuw beleid voor zowel het komende jaar als de prognosejaren daarna. Het laatst bekende financiële perspectief komt uit de brief over de Meicirculaire 2022. Het resultaat in deze begroting (voor nieuw beleid) is hoger dan dat perspectief. Dat heeft de volgende oorzaken;

- In augustus 2022 is bekend geworden dat we de verwachte jeugdmiddelen vanaf 2024 voor 100% mogen ramen. Dit was 75%. Daarnaast is in het regeerakkoord een besparing van € 500 miljoen afgesproken op de jeugdzorg. Het rijk is verantwoordelijk voor de invoering. In de gemeentelijke begroting kunnen we dan een lagere raming opnemen voor de uitgaven. Dat hebben we in deze begroting verwerkt. Per saldo zorgt dit voor een voordeel.
- Lagere lasten loonontwikkeling dan waar we rekening mee hadden gehouden.
- Het budget voor rente konden we verlagen omdat bij het huidige investeringsniveau geen aanvullende financieringen nodig zijn.
- Er zijn hogere lasten voor leerlingenvervoer. We verwachten dat dit structureel is.

Het begrotingsresultaat voor de jaren 2023 tot en met 2026 is opgenomen in onderstaande tabel. Het begrotingsperspectief is gecorrigeerd met het saldo van incidentele baten en lasten om zo het structurele begrotingsperspectief aan te geven. In bijlage C staat een overzicht van de geraamde incidentele baten en lasten.

De uitkomsten van de Septembercirculaire 2022 zijn nog niet verwerkt in deze programmabegroting. Voor de begrotingsbehandeling zullen wij u hierover separaat informeren.

x € 1.000

Begrotingsperspectief	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Begrotingsresultaat				
Saldo baten en lasten	2.384	4.077	5.984	1.415
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	431	241	321	312
Begrotingssaldo na bestemming	**2.816**	**4.318**	**6.305**	**1.728**
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	-	-	-	-
Totaal structureel begrotingsperspectief (voor nieuw beleid)	**2.816**	**4.318**	**6.305**	**1.728**
Nieuw beleid structureel	-406	-388	-388	-388
Totaal structureel begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**2.410**	**3.931**	**5.917**	**1.340**
Nieuw beleid incidenteel	-2.299	-954	-854	-569
Totaal begrotingsperspectief (na nieuw beleid)	**111**	**2.977**	**5.063**	**771**

Nieuw Beleid

Uitwerking collegeakkoord

Tabel uitwerking collegeakkoord

x € 1.000

Nr.	Programmabegroting	Thema collegeakkoord	Onderwerp	Inc. / struct	2023	2024	2025	2026	Nr. samenwerkingsagenda
1.	Thema 6.1 Bestuur	1.1 Bestuur	Politieke debatten in dorpen plaats laten vinden	I	-20				N.v.t.
2.	Thema 6.1 Bestuur	1.1 Bestuur	Opstellen participatienota	I	-15				10.1 Bestuur: participatie
3.	Thema 6.2 Dienstverlening	1.3 Dienstverlening	Inwonerspanel	S	-8	-8	-8	-8	N.v.t.
4.	Thema 3.3.1 Duurzaamheid	2.1 Duurzaam Ooststellingwerf	Duurzaamheid	I	-250	-250	-250	-250	4.1 t/m 4.3 Duurzaamheid
5.	Thema 4.5 Stikstof	2.2.1 Stikstof	Personele capaciteit stikstof	I	-125	-225	-225		5.2 Duurzaamheid: Stikstof
6a.	Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid	2.4 Mobiliteit en bereikbaarheid	Fietsen stimuleren	S	-15	-15	-15	-15	9.3 Verkeersveiligheid en 8.2 Recreatieve routes
6b.	Thema 3.2 Openbare ruimte, mobiliteit en bereikbaarheid	2.4 Mobiliteit en bereikbaarheid	Fietsen stimuleren	I	-20				
7.	Thema 1.2 Samenleven en Thema 4.6 Accommodatiebeleid	2.5 Accommodatiebeleid	Opstellen accommodatiebeleid	I	-40				3. Accommodatiebeleid
8.	Thema 4.1 Visie op Samenleven	3.2 Grip op uitgaven jeugd en Wmo	Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld	I	-70	-70			1.4 Sociaal domein: Preventie jeugdproblematiek
9.	Thema 1.1 Meedoen	3.3 participatie, werk en inkomen	Bijstandsgerechtigden intensiever begeleiden en pilot ouders	I	-64	-64	-64	-64	1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
10.	Thema 1.1 Meedoen	3.3 participatie, werk en inkomen	Uitstroompremie	S	-14	-14	-14	-14	1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
11.	Thema 1.1 Meedoen	3.4 jeugd	Voorkomen schulden bij jongeren	I	-10				1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
12.	Thema 1.3 Gezondheid	3.4 jeugd	JOGG	I	-30	-30			N.v.t.
13.	Thema 1.1 Meedoen	3.5 schuldhulpverlening	Preventie en vroegsignalering van schulden (ervaringsdeskundigen)	S	-70	-50	-50	-50	1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
14.	Thema 1.1 Meedoen	3.5 schuldhulpverlening	Traject schuldhulp proces versnellen	S	-40	-40	-40	-40	1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
15.	Thema 1.1 Meedoen	3.5 schuldhulpverlening	Voorzieningenwijzer	I	-30	-30	-30	-30	1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
16.	Thema 1.1 Meedoen	3.5 schuldhulpverlening	Verhogen norm kindregelingen	S	-45	-45	-45	-45	1.2 Sociaal Domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden
17.	Thema 1.2 Samenleven	3.7 Ondersteuning (sport)verenigingen	Het Fonds	I	-225	-225	-225	-225	N.v.t.
18.	Thema 6.1 Bestuur	3.8 Inclusie	Inclusie	I		-30	-30		N.v.t.
19.	Thema 3.1.1 recreatie en toerisme	4.1 Economie en werkgelegenheid	Koloniën van Weldadigheid	S	-8	-8	-8	-8	N.v.t.

20.	Thema 3.1.1 recreatie en toerisme	4.2 Recreatie en toerisme	Vervanging toiletvoorziening Turfroute Donkerbroek.	S		-2	-2	-2	N.v.t.
21.	Thema 3.1.1 recreatie en toerisme	4.2 Recreatie en toerisme	Fiets- en wandelnetwerken	S	-16	-16	-16	-16	N.v.t.
	Totaal				**-1.115**	**-1.122**	**-1.022**	**-767**	
	Waarvan structureel				-216	-198	-198	-198	
	Waarvan incidenteel				-899	-924	-824	-569	

Toelichting uitwerking collegeakkoord

In dit hoofdstuk staat de financiële uitwerking van het collegeakkoord. Er zijn onderdelen in het collegeakkoord die passen binnen bestaand beleid. Voor die onderdelen zijn geen extra middelen nodig. De onderdelen vanuit het collegeakkoord die financiële gevolgen hebben staan in onderstaande tabel. Daarnaast zijn er een aantal onderdelen die mogelijk op termijn financiële gevolgen hebben. Die zijn alleen tekstueel toegelicht. De bedragen/voorstellen komen ook in de programma's terug onder de kopjes 'wat mag het kosten'.

1. Politieke debatten in dorpen plaats laten vinden.
We willen de politieke debatten over het nieuw beleid of het uitvoeren van projecten in de dorpen laten plaatsvinden. We stellen voor dit als pilot uit te voeren en hier eenmalig € 20.000 voor beschikbaar te stellen.

2. Opstellen participatienota
Voor het opstellen van een participatienota is € 15.000 nodig in 2023. Onderdeel van de participatienota zal zijn het verkennen van de mogelijkheden van een digitaal participatieplatvorm en de inzet van een burgerberaad. Na het opstellen van een participatienota komen we met (mogelijke) financiële gevolgen bij u terug.

3. Inwonerspanel
We hebben als pilot een inwonerspanel georganiseerd. We willen dit structureel maken en stellen daarom voor hiervoor jaarlijks € 8.000 beschikbaar te stellen.

4. Duurzaamheid
We stellen voor € 1.000.000 beschikbaar te stellen voor duurzaamheid (€ 250.000 per jaar in de jaren 2023 t/m 2026). Dit is voor formatie en uitvoeringsbudget. Het gaat dan o.a. om: energiecoördinator, uitvoering aanpak energiearmoede, opzetten loket met o.a. energiecoaches, project zonnecarports, zon op dak (grote panden, winkels en bedrijven), project energieopslag/buurtbatterij, verder uitrollen project deelmobiliteit, project groene schoolpleinen, projectleider deelprojecten BBE etc.

5. Personele capaciteit stikstof
In het collegeakkoord is aangegeven dat de stikstofproblematiek inzet van onze organisatie vraagt. We stellen voor € 125.000 in 2023 en € 225.000 in 2024 en 2025 beschikbaar te stellen voor formatie en een klein deel voor uitvoeringsbudget.

6. Fietsen stimuleren
In het collegeakkoord staat dat we het fietsen stimuleren. En dat we zorgen voor kwalitatief goede en veilige (snel) fietsverbindingen voor zowel inwoners als recreanten. We stellen voor structureel € 5.000 beschikbaar te stellen voor het stimuleren van (veilig) fietsgebruik (educatie) en structureel € 10.000 voor het verbeteren van fietsvoorzieningen (verwijderen of toevoegen van obstakels). Daarnaast stellen we voor incidenteel € 20.000 beschikbaar te stellen voor 2023 voor het opstellen van een mobiliteitsvisie waarbij het stimuleren van fietsgebruik een speerpunt is. Daaruit volgen verdere financiële consequenties.

7. Opstellen accommodatiebeleid
We gaan een accommodatiebeleid opstellen waardoor op termijn (= 2030) benodigde en verduurzaamde accommodaties op een slimme en efficiënte wijze worden ingezet voor de gebruikers. Voor het opstellen van dit beleid is € 40.000 nodig in 2023. Na het opstellen van het beleid en de te maken keuzes volgen financiële consequenties.

8. Medewerkers gespecialiseerd in voorliggend veld
We willen medewerkers toevoegen die gespecialiseerd zijn in het voorliggend veld (algemene voorzieningen). Hierdoor zorgen we, daar waar mogelijk, voor passende oplossingen zonder (dure) geïndiceerde zorg in te zetten. We stellen voor om voor de jaren 2023 en 2024 in totaal € 140.000 beschikbaar te stellen voor 1 fte. Na deze jaren volgt een evaluatie. Bij eventuele voortzetting is het uitgangspunt dat we minstens de kosten 'terugverdienen'.

9. Bijstandsgerechtigden intensiever begeleiden en pilot ouders
We starten een pilot op waarin we ouders met een bijstandsuitkering een intensief traject aanbieden van hulp in combinatie met een baan in kansrijke sectoren. Op die manier willen we voor de betreffende inwoners de generatie-op-generatie-armoede doorbreken. We stellen voor om voor deze collegeperiode 0,8 fte beschikbaar te stellen om een onderzoek te doen, een plan op te stellen en deze vervolgens uit te voeren. De lasten zijn € 64.000 per jaar voor vier jaar.

10. Uitstroompremie
Er is structureel € 14.000 nodig om de uitstroompremie voor mensen die van bijstand naar werk gaan niet alleen na een half jaar te geven, maar ook nogmaals te geven als zij ook na een jaar nog aan het werk zijn.

11. Voorkomen schulden bij jongeren
Voor het opstellen van een plan om schulden bij jongeren 18+ in het voortgezet onderwijs en MBO te voorkomen is € 10.000 nodig. Daarna volgen mogelijk (structurele) lasten via een apart voorstel.

12. JOGG
Voor het voortzetten van 'Jongeren op gezond gewicht' (JOGG) in 2023 en 2024 is in die jaren € 30.000 nodig.

13. Preventie en vroegsignalering van schulden (ervaringsdeskundigen)
Voor het aanstellen van twee ervaringsdeskundigen om in contact te komen met mensen met beginnende schulden is in 2023 € 70.000 nodig voor de opstart. Vanaf 2024 is per jaar € 50.000 nodig.

14. Traject schuldhulp proces versnellen
We willen het proces versnellen en zelf beschikkingen afgeven. Daarvoor is structureel 0,5 fte nodig. Dit kost € 40.000 per jaar.

15. Voorzieningenwijzer
We willen de voorzieningenwijzer inbedden in bestaande structuren en contactmomenten. We stellen voor om voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 30.000 beschikbaar te stellen. Dit is voor de applicatie, training en uitvoeringscapaciteit. In dit bedrag is rekening gehouden met cofinanciering door de woningcorporaties. Na deze periode kan overwogen worden om de voorzieningenwijzer structureel te maken.

16. Verhogen norm kindregelingen
Voor het verhogen van de norm voor onze (gemeentelijke) kindregelingen (JSCF en kleding- en schoenenbonnen) naar 130% van het wettelijk sociaal minimum is structureel € 45.000 nodig.

17. Het Fonds
De evaluatie van het Fonds is positief. We stellen voor hier voor de periode 2023 t/m 2026 jaarlijks € 225.000 (inclusief uitvoeringscapaciteit) beschikbaar te stellen. De evaluatie wordt in de commissie Samenleven besproken.

18. Inclusie
Voor het uitvoeren van onze lokale inclusieagenda is voor de jaren 2024 en 2025 geen dekking. We stellen voor € 30.000 per jaar beschikbaar te stellen.

19. Koloniën van Weldadigheid
Ooststellingwerf, en in het bijzonder Appelscha, ligt op de route van Frederiksoord (via het Fochteloërveen) naar Veenhuizen, beiden deel uitmakend van het Unesco Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid. De jaarlijkse bijdrage voor het aansluiten bij het samenwerkingsverband Koloniën van Weldadigheid bedraagt € 7.500. We stellen voor dit structureel beschikbaar te stellen.

20. Vervanging toiletvoorziening Turfroute Donkerbroek
De toiletvoorziening Turfroute Donkerbroek voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd en dient vervangen te worden. We stellen voor hiervoor een krediet van € 40.000 beschikbaar te stellen. De jaarlijks kapitaallasten zijn ongeveer € 2.200. Als er meer onderhoud nodig is aan openbare voorzieningen komen we met een voorstel.

21. Fiets- en wandelnetwerken
Voor het promoten en het in stand houden van het wandelnetwerk vraagt het Recreatieschap Drenthe een jaarlijkse bijdrage van de gemeente van € 10.000. Daarnaast is € 6.000 nodig voor het fysieke onderhoud van het netwerk (borden, palen, routeplanners, kaarten etc.). We stellen voor in totaal structureel € 16.000 beschikbaar te stellen.

Overige onderdelen die (mogelijk) op termijn financiële consequenties hebben
- Het uitbouwen van de ontwikkeling van de integrale kindcentra en brede scholen (gecombineerd met het nieuwe integraal huisvestingsplan onderwijs)
- Meedoen-pas (na verkennen mogelijkheden)
- Investeren in de inzet van vrijwilligers
- Eén aanspreekpunt voor initiatiefnemers in de gemeente (na opstellen plan)

Overig nieuw beleid

Tabel overig nieuw beleid

x € 1.000

Nr.	Programma	Onderwerp	Inc / struct	2023	2024	2025	2026
1.	Programma 3	**Groot onderhoud Pumptrack Appelscha**	I	-20			
2.	Programma 3	**Pumptrack Oosterwolde**	I	-100			
3.	Programma 6	**Eenmalige lastenverlichting**	I	-1.250			
4.	Programma 6	**Generatiegericht maatwerk**	I	-30	-30	-30	
5.	Programma 6	**Binden en boeien**	S	-120	-120	-120	-120
6.	Programma 6	**Formatie bestuurssecretariaat**	S	-25	-25	-25	-25
7.	Programma 6	**Formatie bodes**	S	-45	-45	-45	-45
		Totaal voorstel overig nieuw beleid		**-1.590**	**-220**	**-220**	**-190**
		Waarvan incidenteel		-1.400	-30	-30	-
		Waarvan structureel		-190	-190	-190	-190

Toelichting overig nieuw beleid

Naast de (financiële) uitwerking van het collegeakkoord doen we een aantal andere voorstellen voor nieuw beleid. De bedragen/voorstellen komen ook in de programma's terug onder de kopjes 'wat mag het kosten'.

1. en 2. Pumptrack

- De pumptrack in Appelscha is verouderd. Na groot onderhoud van de resterende pumptrack is de verwachting dat deze weer ongeveer 10 jaar mee kan. We stellen voor hiervoor € 20.000 beschikbaar te stellen.
- Er ligt een concept plan voor het realiseren van een pumptrack in Oosterwolde. Op 19 april 2022 is hierover ook een motie aangenomen. We zijn in gesprek met sv Oosterwolde. We stellen voor alvast € 100.000 beschikbaar te stellen voor de pumptrack.

3. Eenmalige lastenverlichting

Het financieel perspectief voor de komende jaren (tot 2026) is goed. Tegelijkertijd krijgen onze inwoners het financieel steeds lastiger gezien de stijgende prijzen en energielasten. Bij de jaarstukken 2021 is door de ChristenUnie ook een amendement over dit onderwerp ingediend, om huishoudens een financiële ondersteuning te geven. In de bespreking kwam naar voren dat de besluitvorming over de jaarstukken niet het juiste moment was om dit te bespreken. We stellen nu bij de begroting voor om € 1,25 miljoen (inclusief uitvoeringslasten) beschikbaar te stellen in 2023 om huishoudens eenmalig financieel te ondersteunen. Wij laten een voorstel voor de invulling daarvan graag bij u als raad. Als voorbeeld noemen we de mogelijkheid (met relatief de laagste administratieve lasten) om een korting van een vast bedrag op de belastingaanslag te geven.

4. Generatiegericht maatwerk

De komende jaren verwachten we een behoorlijke uitstroom in het personeelsbestand in verband met natuurlijk verloop. De verwachting is dat er meer gebruik wordt gemaakt van generatiegericht maatwerk. We stellen daarom voor om het budget van generatiegericht maatwerk voor drie jaar met € 30.000 te verhogen.

5. Binden en boeien

De werkzaamheden van HR zullen in 2023 voor een belangrijk deel in het teken staan van het uitbreiden van het arsenaal aan maatregelen in het kader van binden en boeien van medewerkers. Dat is nodig omdat wij als organisatie in de huidige arbeidsmarktkrapte op dit punt alle zeilen bij moeten zetten. Het gaat dan om lopende projecten zoals hybride werken, maar ook om nieuwe arbeidsvoorwaardelijke zaken zoals reiskostenregelingen woon-werk en recruitmenttools. In OWO-verband zijn we bezig met de ontwikkeling van nieuw beleid zodat we gezamenlijk aantrekkelijk blijven als werkgever. We stellen voor structureel € 120.000 beschikbaar te stellen voor een pakket aan maatregelen.

6. en 7. Formatie bestuurssecretariaat en formatie bodes
In de Kaderbrief 2023 is al genoemd dat de werkzaamheden van de bodes toenemen en dat we zouden onderzoeken of de formatie op het bestuurssecretariaat nog voldoende is. Bij beide is extra formatie nodig. We stellen voor om de formatie voor het bestuurssecretariaat uit te breiden met 14 uur. Dit kost structureel € 25.000. We stellen ook voor om de formatie van de bodes uit te breiden met 32 uur. Dit kost structureel € 45.000.

Overige onderdelen die (mogelijk) op termijn financiële consequenties hebben

- Sportregeling sportclubs (met een onroerende zaak, gebaseerd op de 1/3 regeling) en regeling sportvernieuwing. We komen met een apart voorstel over deze regelingen.
- We zijn bezig met een onderhouds- en vervangingsplan voor de oevervoorziening. We komen met een voorstel na besluitvorming van de provincie.
- De rekenkamer adviseert in het rapport over het Biosintrum jaarlijks een budget te reserveren voor het inhuren van een extern bureau voor een eventuele 'second opinion' als onzekerheid blijft bestaan over risico's. Er is al jaarlijks budget beschikbaar. Mocht het nodig blijken kan het budget (incidenteel) verhoogd worden.
- De gemeente is door het bestuur van Doarpssintrum Donkerbroek en SV Oosterwolde geïnformeerd over uitloop van de bouwkosten van investeringen waarvoor onze gemeente middelen beschikbaar heeft gesteld. We gaan de komende tijd met de besturen van de betrokken partijen hierover in gesprek. Over de te verwachten financiële consequenties komen we met een apart voorstel.

Uitwerking samenwerkingsagenda

In onderstaande tabel staan de onderwerpen vanuit de Samenwerkingsagenda. Er is aangegeven of er (op termijn) financiële middelen nodig zijn. Een aantal onderwerpen hebben overlap met het collegeakkoord, en komen daarom terug bij de uitwerking van het collegeakkoord. De teksten vanuit de samenwerkingsagenda zijn zoveel mogelijk opgenomen in de begroting. Ook hier is soms overlap met het collegeakkoord, waardoor teksten niet letterlijk zijn opgenomen. Een aantal onderwerpen zijn niet opgenomen omdat ze bijvoorbeeld over meerdere beleidsterreinen gaan, of het soms niet past bij het detailniveau van de begroting. Ze blijven natuurlijk onder de aandacht bij het college. In de laatste kolom in de tabel ziet u waar de teksten zijn opgenomen.

A- onderwerpen	(op termijn) financiele middelen nodig?	Tekst Samenwerkingsagenda opgenomen in:
1.2 Sociaal domein: Preventie en bestrijding van armoede en schulden	Er zijn financiële middelen nodig. Zie uitwerking collegeakkoord.	Thema 1.1 Meedoen
4.1 Duurzaamheid: Energietransitie	Nee, de beschikbare middelen binnen het Programma Duurzaamheid zijn vooralsnog voldoende voor het opstellen van een Groengas-Strategie en startnotitie (inclusief 'waar staan we nu' meting). Overige genoemde punten hebben betrekking op het maken van afspraken met woningcorporaties. Hiervoor is vooralsnog geen budget nodig.	Alleen het opstellen van een Groengas-Strategie en startnotitie komt niet voor in het collegeakkoord. Tekst Samenweringsagenda daarom niet letterlijk opgenomen in thema 3.3.1 Duurzaamheid
5.2 Duurzaamheid: Stikstof	Ja, er is capaciteit voor nodig. Zie uitwerking collegeakkoord.	Nieuw thema 4.5 Stikstof
6.1 Financiën en lokale lasten: Planning & control	Nee, er zijn al middelen beschikbaar voor het verstevigen van concerncontrol. Dat kan ook hiervoor ingezet worden.	Thema 6.3 Financien

B- onderwerpen	(op termijn) financiele middelen nodig?	Tekst Samenwerkingsagenda opgenomen in:
1.1 Sociaal domein: Preventie verslaving	Mogelijkheden in IJslands model, zie punt 1.4 preventie jeugdproblematiek. Later volgt hiervoor een voorstel voor een pilot. Dan komen ook de financiële consequenties.	Thema 1.3 Gezondheid
1.3 Sociaal domein: Aanpak laaggeletterdheid	We komen uiterlijk in Q2 van 2023, maar liefst eerder, met een beleidsvoorstel met bijbehorend kostenplaatje. In de huidige situatie zijn er geen specifieke middelen beschikbaar om hiermee aan de slag te gaan (indicatie 2x € 75.000).	Thema 1.4 Goed opgroeien
1.4 Sociaal domein: Preventie jeugdproblematiek	Mogelijkheden in IJslands model, zie punt 1.1 preventie verslaving. Later volgt hiervoor een voorstel voor een pilot. Dan komen ook de financiële consequenties.	Thema 1.4 Goed opgroeien
2. Wonen en ruimtelijke ordening	Nee, er zijn middelen beschikbaar binnen de taskforce wonen.	Thema 3.4 Bouwen en Wonen
3. Accommodatiebeleid	Ja er zijn financiele middelen nodig. Zie uitwerking collegeakkoord.	Thema 4.6 Accommodatiebeleid
4.2 Duurzaamheid: klimaatadaptatie	Er zijn geen financiële middelen nodig. Het college komt met een voorstel voor invulling van dit onderdeel van de samenwerkingsagenda.	Thema 3.3.1 duurzaamheid
4.3 Duurzaamheid: circulaire economie	Er is vooralsnog budget beschikbaar vanuit BBE.	Thema 3.3.1 duurzaamheid
5.1 Openbare ruimte: biodiversiteit	Nee, mogelijk zijn financiële middelen nodig in de projecten zelf.	Niet letterlijk opgenomen in de begroting.
6.2 Financiën en lokale lasten: kwijtschelding	Mogelijk volgt na het onderzoek een voorstel met financiële consequenties.	Thema 6.3 Financien
7.1 Economie en recreatie & toerisme: bedrijventerreinen	Er zijn vooralsnog geen financiële middelen nodig, zie uitwerking collegeakkoord.	Niet letterlijk opgenomen in thema 3.1.3 Economie en werkgelegenheid
7.2 Economie en recreatie & toerisme: dienstverlening aan ondernemers	Mogelijk op termijn (na voorstel) financiële consequenties. Het college komt dan met een voorstel.	Niet letterlijk opgenomen in de begroting
7.4 Economie en recreatie & toerisme: versterken regionale netwerken	Wordt oa opgepakt via de Friese Projectenmachine, Regio Deal en P10. Verdere uitwerking volgt later.	Niet letterlijk opgenomen in de begroting
8.1 Mobiliteit en bereikbaarheid algemeen	Er zijn nu geen financiële middelen nodig. Wij leveren input.	Proces loopt. Tekst Niet letterlijk opgenomen in de begroting.
9.1 Openbare orde en veiligheid: digitale veiligheid en aanpak ondermijning	Er zijn nu geen financiële middelen nodig. Het project loopt via VTH.	Niet letterlijk opgenomen in Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid.

9.3 Openbare orde en veiligheid: verkeersveiligheid	Er is al € 500.000 beschikbaar gesteld door de raad. Voor nu is dat voldoende.	Thema in 3.2 Openbare ruimte en Thema 5.1 Openbare orde en veiligheid.
10.1 Bestuur: participatie	Na onderzoek volgt een voorstel met mogelijk financiele consequenties.	Thema 6.1 Bestuur

C - onderwerpen	(op termijn) financiele middelen nodig?	Tekst Samenwerkingsagenda opgenomen in:
1.5 Sociaal domein: Zicht op huidige inspanningen en bereik cultuur	Het college komt met een overzicht.	Thema 1.2 Samenleven
7.3 Economie en recreatie & toerisme: Biosintrum	Het college beschouwt het Biosintrum als een belangrijke (kennis)partner.	Niet letterlijk opgenomen in de begroting.
7.5 Economie en recreatie & toerisme: recreatieve promotie	Nee, vooralsnog zijn hier geen financiële middelen voor nodig.	Niet letterlijk opgenomen in de begroting.
8.2 Mobiliteit en bereikbaarheid: aspect van recreatieve routes en toegankelijkheid	Zie uitwerking collegeakkoord	Thema 3.2 Openbare ruimte
9.2 Openbare orde en veiligheid: vergunningverlening evenementen	Er zijn vooralsnog geen financiële middelen nodig	Niet letterlijk opgenomen in de begroting.
10.2 Bestuur: OWO-samenwerking	Er zijn geen financiële middelen nodig. O.a. hiervoor is de klankbord OWO in het leven geroepen waarin leden van de drie gemeenteraden deelnemen.	Thema 6.1 Bestuur

Financieel meerjarenperspectief

Budgetten per programma

In bijgaand overzicht treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan op basis van bestaand beleid. Het nieuw beleid dat we u voorstellen is nog niet financieel in de begroting verwerkt. Deze wordt na besluitvorming als begrotingswijziging in de begroting verwerkt. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Per jaarschijf kunt u het resultaat voor en na bestemming aflezen. In de bijlage 'Overzicht reserves en voorzieningen 2021-2026' vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en per voorziening. Het totaaloverzicht Programmabegroting 2023-2026 geeft, in het kader van de dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk op programmaniveau. Binnen deze budgetten is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u wordt geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van het nieuwe beleid. De documenten voor de planning- en controlcyclus worden op dit niveau afgestemd.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het begrotingsjaar leggen wij door middel van een begrotingswijzing aan u voor.

x € 1.000

Programmabegroting	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Resultaat voor bestemming						
Lasten programma´s						
1. Sociale Domein	-35.289	-36.482	-35.529	-35.277	-35.069	-34.960
2. Welzijn & educatie	-1.383	-1.244	-1.016	-1.040	-1.016	-1.040
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	-10.217	-15.261	-9.339	-9.064	-8.703	-8.674
5. Openbare orde en veiligheid	-2.122	-2.214	-2.375	-2.392	-2.410	-2.410
6. Bestuur & Dienstverlening	-15.343	-15.153	-15.599	-15.569	-15.503	-15.577
Totaal Lasten	**-64.354**	**-70.355**	**-63.859**	**-63.342**	**-62.700**	**-62.661**
Baten programma´s						
1. Sociale Domein	11.498	10.792	9.740	9.725	9.892	9.997
2. Welzijn & educatie	48	46	46	46	46	46
3. Ruimtelijke & economische ontwikk.	8.008	12.984	7.870	7.613	7.315	7.313
5. Openbare orde en veiligheid	-	-	-	-	-	-
6. Bestuur & Dienstverlening	1.318	1.194	1.219	1.226	1.251	1.321
Totaal Baten	**20.872**	**25.017**	**18.875**	**18.611**	**18.505**	**18.677**
Totaal programma´s	**-43.482**	**-45.338**	**-44.984**	**-44.730**	**-44.196**	**-43.984**
Lasten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	-	-	-	-	-	-
Deelnemingen	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Lokale heffingen	-82	-50	-51	-51	-51	-51
Saldo financieringsfunctie	-48	64	53	79	119	177
Onvoorzien	-	-1	-1	-1	-1	-1
Overige algemene dekkingsmiddelen	-	-2.499	-163	23	609	609
Totaal lasten algemene dekkingsmiddelen	**-131**	**-2.487**	**-162**	**50**	**676**	**734**
Baten algemene dekkingsmiddelen						
Algemene uitkering	49.239	51.805	55.276	56.128	56.424	51.724
Deelnemingen	152	51	51	51	51	51
Lokale heffingen	5.366	3.189	3.292	3.293	3.293	3.293
Saldo financieringsfunctie	75	20	13	8	6	6
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-
Overige algemene dekkingsmiddelen	7	9	9	9	9	9
Totaal baten algemene dekkingsmiddelen	**54.839**	**55.074**	**58.641**	**59.489**	**59.784**	**55.083**
Totaal algemene dekkingsmiddelen	**54.708**	**52.587**	**58.479**	**59.539**	**60.459**	**55.817**
Totaal lasten overhead	**-11.989**	**-12.626**	**-13.643**	**-13.264**	**-12.812**	**-12.950**

Totaal baten overhead	2.627	2.370	2.532	2.532	2.532	2.532
Totaal overhead	-9.362	-10.256	-11.111	-10.732	-10.280	-10.418
Totaal lasten vennootschapsbelasting	4	-	-	-	-	-
Totaal baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-
Totaal vennootschapsbelasting	4	-	-	-	-	-
Resultaat voor bestemming	1.868	-3.007	2.384	4.077	5.984	1.415
Mutaties reserves						
Toevoegingen	-3.745	-1.968	-214	-127	0	-9
Onttrekkingen	5.916	5.933	645	368	322	322
Mutaties reserves	2.171	3.965	431	241	321	312
Resultaat na bestemming	4.039	958	2.816	4.318	6.305	1.728

Financiële positie

Voor het beoordelen van de financiële positie is het van belang inzicht te hebben in het gemeentelijke financiële beleid, de mogelijke (financiële) risico's en het (eigen) vermogen van de gemeente. De punten, voor het beoordelen van de financiële positie, zijn nader toegelicht in de volgende zes onderdelen:

1. De budgettaire positie in 2023 tot en met 2026
2. Het weerstandsvermogen
3. De beheersplannen
4. De grondexploitatie
5. De belastingcapaciteit
6. De reserves en voorzieningen
7. Investeringen

Samenvatting

- Het begrotingsperspectief vanaf 2023 is positief. We doen u voorstellen voor nieuw beleid.
- De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,587 miljoen. Het beschikbare weerstandsvermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) is voldoende om risico's af te dekken.
- Het Rijk schrijft een vijftal financiële kengetallen voor, die verplicht zijn opgenomen in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing'. Op basis van deze kengetallen kunnen we concluderen dat de financiële positie van onze gemeente goed is te noemen.
- Het niveau van het onderhoud kapitaalgoederen is gebaseerd op actuele onderhoudsplannen en is afgestemd op het gewenste onderhoudsniveau.
- In de Algemene reserve grondexploitatie is een bedrag opgenomen voor mogelijke risico's. Om nu en in de toekomst verzekerd te zijn van een gezonde basis voor grondexploitatie, is het op peil houden van deze reserve van belang.
- Belastingdruk: Belastingen verhogen we daar waar nodig trendmatig. Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing en rioolheffing is het uitgangspunt volledige kostendekking. De opbrengsten leges zijn niet hoger dan de kosten. De inwoner betaalt gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten.

- De onroerendezaakbelastingen, forensenbelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Ze hebben het karakter van een algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente.
- Onze reservepositie is op dit moment toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd.

Voor u is het van belang vast te stellen in hoeverre meerjarig voldoende middelen beschikbaar zijn voor het uitvoeren van de taken waarvoor de gemeente zich moet inzetten en voor het continueren van de bedrijfsvoering. Daarbij is het van belang inzicht te hebben in het vermogen van de gemeente en inzicht in de mogelijke risico's die kunnen worden gelopen. Dit houdt in dat:

- In de begroting alle lasten en baten zijn geraamd op basis van het bestaand beleid.
- De mogelijke risico's zijn aangegeven.
- De meerjarenbegroting een reëel beeld geeft van de financiële positie op middellange termijn.

1. Budgettaire positie in 2023-2026

In de begroting geven we per programma aan wat de kaders zijn voor het bestaande beleid. De baten en lasten ramen we op basis van de begroting van het voorgaande jaar inclusief de inmiddels vastgestelde begrotingswijzigingen. Hierbij houden wij rekening met de door de raad vastgestelde uitgangspunten. Daarnaast wijken we, als blijkt dat externe factoren hiervoor aanleiding geven, in voorkomende gevallen af van het door de raad vastgestelde percentage voor prijsstijgingen en dergelijke. Zoals ook in de kaderbrief 2023 en de meicirculaire 2022 aangegeven indexeren we niet automatisch alle budgetten. De verwachting was dat we dat in deze begroting, gezien de huidige situatie, niet meer gestand konden houden. In de brief over de meicirculaire was in het financieel perspectief hier al rekening mee gehouden. In de begroting hebben we een aantal budgetten inderdaad moeten verhogen (met meer dan het vastgestelde indexatiepercentage). Het gaat dan om bijvoorbeeld budgetten voor onderhoud en energie.

Het begrotingsperspectief 2023-2026 is voor alle jaren positief. In de jaren 2023-2025 zien we een behoorlijk financieel perspectief die vanaf 2026 afneemt. In de begroting is voor de jaren 2023-2026 in totaal € 0,326 miljoen aan incidentele lasten en €0,326 miljoen (onttrekkingen aan reserves) aan incidentele baten geraamd. In de bijlage 'Overzicht incidentele baten en lasten' vindt u een specificatie. Daarnaast doen we u een voorstel voor nieuw beleid (voornamelijk een vertaling vanuit het collegeakkoord).

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is het vermogen om tegenvallers op te vangen zonder dat de continuïteit in gevaar komt. De weerstandscapaciteit bestaat uit de potentieel in te zetten middelen om de tegenvallers op te vangen. In de paragraaf 'Weerstandsvermogen en Risicobeheersing' wordt hierop uitgebreid ingegaan. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt 1 januari 2023 € 20,514 miljoen.

Dit bedrag kan als volgt gespecificeerd worden:

- Algemene reserve € 19,792 miljoen (exclusief bodembedrag van € 3 miljoen).
- Bestemmingsreserves € 0,722 miljoen (exclusief reserve Sociaal Domein, Kapitaalreserve en de Algemene reserve grondexploitatie).

De benodigde weerstandscapaciteit wordt vastgesteld aan de hand van een risico-inventarisatie. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet. De benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 2,587 miljoen. De huidige aanwezige weerstandscapaciteit is van voldoende niveau (omvang). De mogelijke risico's zijn beheersbaar te noemen. Op het moment dat een risico zich voordoet, is er voldoende weerstandscapaciteit om het risico op te kunnen vangen.

3. Beheersplannen: onderhoud van kapitaalgoederen

Voor elk kapitaalgoed is een (actueel) beleidsplan aanwezig. In de meerjarenbegroting zijn de budgetten opgenomen die afgestemd zijn op het gewenste onderhoudsniveau. Verder zijn, daar waar noodzakelijk, vervangingsinvesteringen opgenomen. In de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' wordt per kapitaalgoed kort ingegaan op het beleidskader en de financiële gevolgen in de begroting.

Jaarlijks worden bij de behandeling van de jaarrekening de reserves en voorzieningen geactualiseerd. De meerjarige onderhoudsbehoefte van de kapitaalgoederen is in beeld. De omvang van de reserves en voorzieningen is afgestemd op de meerjarige onderhoudsbehoefte. Ten aanzien van de overige kapitaalgoederen hebben we hiervoor gelden gereserveerd in de begroting. In het vierde kwartaal 2022 worden de onderhoudsplannen voor alle sport- en welzijnsaccommodaties vernieuwd. De uitkomsten worden verwerkt in de jaarrekening 2022. Waarschijnlijk betekent dit een extra dotatie aan de voorzieningen.

4. Grondexploitatie

De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld (zie paragraaf '7 Grondbeleid').

Bij de ontwikkeling van ruimtelijke projecten is het uitgangspunt minimaal een sluitende exploitatie. In bepaalde gevallen, zoals bv. bij bedrijfsterreinen en inbreidingslocaties, wordt een niet sluitende exploitatie geaccepteerd. Wel wordt in deze gevallen getracht om met maatregelen binnen het plan tot dekking van de kosten te komen. Ook in andere gevallen is het uitgangspunt dat er dekking van het tekort moet zijn voordat de exploitatie kan worden vastgesteld. U stelt de exploitatieopzet vast. Door de jaren heen heeft dit geleid tot een saldo in de grondexploitatie. Dit saldo is verwerkt in een reserve: de Algemene reserve grondexploitatie. De stand van de reserve is per 1-1-2022 € 1,007 miljoen. Naast een bedrag van € 0,426 miljoen als algemene reserve grondexploitatie, is voor Masterplan 'Oosterwolde Centrum – Venekoten Noord' € 0,581 miljoen beschikbaar.

Bij de bepaling van de omvang van deze reserve wordt een minimumniveau aangehouden. Besloten is de hoogte van de reserve te baseren op een bedrag voor mogelijke risico's en een bedrag voor grondaankopen. Dit niveau wordt bij de jaarlijkse actualisatie van de reserves en voorzieningen bijgesteld.

5. De (onbenutte) Belastingcapaciteit

In deze begroting is de opbrengst van OZB geïndexeerd met 2,4%.

In overeenstemming met de uitgangspunten hebben we bij de berekening van een aantal tarieven voor de gemeentelijke belastingen en rechten rekening gehouden met een indexatie van 2,4%. Voor de afvalstoffenheffing is kostendekking het uitgangspunt, waarbij de reserve Lastenverlichting ingezet wordt om de tarieven te egaliseren. Het doel is het vaste tarief afvalstoffenheffing per perceel de komende jaren op een laag niveau te houden, en zo mogelijk in te zetten om de VANG-doelstellingen te realiseren. De reserve lastenverlichting is niet meer toereikend. In december 2020 heeft de raad besloten tot een groeiscenario naar 100 procent kostendekkendheid voor het product afval. U heeft bij de heroverweging 2022 en bij de begroting 2020 (Samen Waarmaken) besloten om meer lasten toe te rekenen aan afval.

Ook voor de rioolheffing geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. U heeft bij de begroting 2020 (Samen Waarmaken) besloten vanaf 2020 meer lasten toe te rekenen aan de rioolheffing. In 2020 heeft u het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2020 - 2024 vastgesteld. Het plan is een voortzetting van het vorige GRP op gebied van beheer en onderhoud. Aangevuld met beleid over klimaatadaptatie en -mitigatie. Uitgangspunt bij het opstellen van het nieuwe GRP is dat de rioolheffing met niet meer dan de inflatiecorrectie stijgt. In het kostendekkingsplan behorende bij het GRP is weergegeven hoe de heffing zich ontwikkelt in de periode 2020 - 2024.

Uit het kengetal belastingcapaciteit kan afgeleid worden dat de woonlastendruk van Ooststellingwerf lager is dan het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten (ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing) voor een gezin worden afgezet tegen het landelijk gemiddelde.

6. Reserves en voorzieningen

Jaarlijks worden de reserves en voorzieningen geactualiseerd bij het opmaken van de jaarstukken. De actualisatie is opgesteld op basis van uitgangspunten die door ons in januari 2008 zijn vastgesteld.

Onze reservepositie is gezond en is toereikend voor het realiseren van de doelen waarvoor de (bestemmings)reserves zijn gevormd. Voor diverse risico's hebben we voorzieningen gevormd. De uitkomsten van de actualisatie 2021-2026 (Jaarstukken 2021) zijn in deze programmabegroting meegenomen. De jaarlijkse actualisatie levert een goed inzicht in de samenhang tussen de exploitatie enerzijds en de reserves en voorzieningen anderzijds. Het verschil tussen het resultaat voor en na bestemming op begrotingsbasis (primitief) laat een daling zien. Uiteindelijk is het belangrijk dat de omvang van de reservepositie die aangehouden wordt past bij de risico's, schaalgrootte en ambitieniveau van de gemeente.

Incidenteel kan een reserve aangewend worden voor incidentele uitgaven ofwel om een tekort van een jaarschijf tijdelijk te dekken. Er wordt op de algemene reserve een meerjarig beslag (2023–2026) gelegd van in totaal € 0,317 miljoen. Rekening houdende met het bodembedrag van € 3 miljoen, de benodigde weerstandscapaciteit van €2,587 miljoen, en het meerjarig beslag 2023–2026 van € 0,317 miljoen, is een bedrag van € 16,888 miljoen vrij aanwendbaar.

Uit de kapitaalreserve vindt een structurele onttrekking van € 319.000 plaats als dekking voor kapitaallasten van diverse investeringen.

x € 1.000

Minimale niveau Algemene reserve	Begroting 2023
Bodembedrag	3.000
Benodigde weerstandscapaciteit	2.587
Meerjarig beslag 2023-2026	317
Minimale niveau algemene reserve	**5.904**
Algemene reserve per ultimo 2022	22.792
Vrij aanwendbaar	**16.888**

Overzicht reserves en voorzieningen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de reserves en voorzieningen 2021-2026. In de bijlage vindt u een gespecificeerd meerjarenoverzicht per reserve en voorziening

x € 1.000

Reserves en voorzieningen	Saldo ultimo 2021	Saldo ultimo 2022	Saldo ultimo 2023	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026
Reserves						
Algemene reserve	22.739	22.792	22.508	22.475	22.475	22.475
Bestemmingsreserves	7.166	6.557	6.409	6.202	5.880	5.568
Totaal Reserves	**29.905**	**29.349**	**28.918**	**28.676**	**28.355**	**28.043**
Voorzieningen						
Voorz. Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44. 1a)	475	475	475	475	475	475
Voorziening bestaande risico's (art 44. 1b)	606	606	606	606	606	606
Voorz.tbv gelijkm. verd.lst (art 44. 1c)	1.703	1.569	1.469	1.067	763	664
Voorz. Van derden verkregen middelen (art 44. 2)	5.628	4.604	4.305	4.019	4.134	3.650
Voorz.arb.kst gerel.verpl. ongel.verl.	3.203	3.178	3.153	3.128	3.103	3.078
Totaal Voorzieningen	**11.615**	**10.432**	**10.008**	**9.295**	**9.082**	**8.472**
Totaal	**41.520**	**39.781**	**38.926**	**37.972**	**37.437**	**36.515**

7. Investeringen

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van lopende investeringen in het jaar 2023. Dit betekent investeringen die doorlopen in 2023 en geplande investeringen 2023.

x € 1.000

Omschrijving	Totale investering	Reeds beschikbaar gesteld	Reeds geïnvesteerd tm 2021	Investering 2023
Investeringen met een economisch nut				
Aanschaf inventaris 2023	227	227		227
Beregeningsinstallatie vanaf 2021	340	340	116	224
Houtversnipperaar	100	100		100
Verv. Auto garage	32	32		32
Vervanging trekker	95	95		95
Aanbouwwerktuig/klepelbak	75	75		75
Maaimachine	65	65		65
Vrachtauto	190	190		190
Verv. Trekker incl.maaier	70	70		70
Houtversnipperaar	26	26		26
Bedrijfswagen	27	27		27
Transporter	123	123		123
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding v.d kosten een heffing kan worden geheven				
Vrijverval riolering	650	650		650
Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut				
Verkeersplan Donkerbroek	350	350		350
Kleedaccommodaties SV Oosterwolde	212	212		212
Veldaccommodaties SV Haulerwijk	1.800	1.800		1.800
Huisvesting buitendienst	4.333	4.333		4.333

gemeente ooststellingwerf

Bijlagen

A. Kerngegevens

Fysieke kerngegevens

Fysieke kerngegevens	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Sociale structuur					
Aantal inwoners *1)	25.479	25.470	25.464	25.440	25.723
van 0 - 18 jaar	4.595	4.821	4.551	*4.469*	*4.457*
van 0 - 19 jaar					
van 18 - 64 jaar	*14.312*	*14.375*	*14.641*	*14.577*	*14.674*
van 20 - 64 jaar					
van 65 jaar en ouder	*6.572*	*6.274*	*6.272*	*6.394*	*6.592*
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	538	555	533	560	508
WWB	*494*	*512*	*492*	*518*	*465*
IOAW/IOAZ	*44*	*43*	*41*	*42*	*43*
Fysieke structuur					
Oppervlakte (in ha.)	22.611	22.611	22.611	22.611	22.611
binnenwater	*264*	*264*	*282*	*278*	*278*
land	*22.347*	*22.347*	*22.329*	*22.333*	*22.333*
Aantal woonruimten (voor de algemene uitkering)	11.873	11.824	11.993	12.034	12.098
Lengte van wegen (in km.)	387	387	387	387	387
binnen de bebouwde kom	*132*	*132*	*132*	*132*	*132*
buiten de bebouwde kom	*255*	*255*	*255*	*255*	*255*
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km.)	79	79	79	79	79
Lengte van waterwegen (in km.)	32	32	32	32	32
Openbaar groen (in ha.)					
beplanting	*87*	*87*	*87*	87	87
gras	*219*	*219*	*219*	202	202
bloemrijke/kruidenrijke bermen/gras				17	17
Aantal bomen langs wegen en openbaar groen	36.000	36.000	36.100	36.100	36.100
Aantal rioolaansluitingen voor rioolheffingen	12.403	12.370	12.852	12.608	12.660

Peildatum gegevens: 1 januari van het begrotings- en rekeningjaar

Financiële kerngegevens

x € 1.000

Financiële kerngegevens	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Exploitatie					
Exploitatielasten	73.052	74.359	76.470	78.336	77.664
Opbrengst belastingen	5.263	5.473	5.593	3.595	3.677
Opbrengst onroerendezaakbelasting	2.834	2.982	3.007	3.155	3.156
Algemene uitkering gemeentefonds *1)	43.828	46.218	49.239	50.066	55.276
Boekwaarde vaste activa	68.109	75.713	80.829	70.091	73.658
Balans					
Vaste schuld	25.304	43.240	38.874	30.107	26.537
Eigen financieringsmiddelen	40.117	38.938	39.062	38.610	39.781
Reserves	29.412	27.386	27.488	27.400	29.349
Voorzieningen	10.705	11.552	11.574	11.210	10.432
Overig					
Loonkosten	14.687	15.385	16.095	17.607	18.730
Bijdragen en subsidies	3.281	4.643	4.027	3.829	3.898

Financiële kerngegevens per inwoner

x €

Financiële kerngegevens per inwoner	Rekening 2019	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Exploitatie					
Exploitatielasten	2.870	2.920	3.000	3.080	3.020
Opbrengst belastingen	210	210	220	140	140
Opbrengst onroerendezaakbelasting	110	120	120	120	120
Algemene uitkering gemeentefonds	1.720	1.810	1.930	1.970	2.150
Boekwaarde vaste activa	2.670	2.970	3.170	2.760	2.860
Balans					
Vaste schuld	990	1.700	1.530	1.180	1.030
Eigen financieringsmiddelen	1.570	1.530	1.530	1.520	1.550
Reserves	1.150	1.080	1.080	1.080	1.140
Voorzieningen	420	450	450	440	410
Overig					
Loonkosten	580	600	630	690	730
Bijdragen en subsidies	130	180	160	150	150

B. Reserves en voorzieningen 2021-2026

Overzicht reserves

x € 1.000

Reserves	Saldo ultimo 2021	Saldo ultimo 2022	Saldo ultimo 2023	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026
Algemene reserve						
Algemene reserve vrij aanwendbaar	22.739	22.792	22.508	22.475	22.475	22.475
Totaal Algemene reserve	**22.739**	**22.792**	**22.508**	**22.475**	**22.475**	**22.475**
Bestemmingsreserves						
Algemene reserve grondexploitatie	1.008	3.249	3.462	3.589	3.590	3.599
Reserve lastenverlichting	573	443	443	443	443	443
Res.overheveling kredieten	273	-	-	-	-	-
Reserve strategische projecten	2.063	38	13	0	0	0
Rioleringsreserve	-	-	-	-	-	-
Res.organisatieontwikkelingen	136	159	144	144	144	144
Reserve monumenten	85	83	80	78	75	73
Kapitaalreserve	2.751	2.432	2.113	1.794	1.475	1.156
Reserve Sociaal Domein	277	154	154	154	154	154
Totaal Bestemmingsreserves	**7.166**	**6.557**	**6.409**	**6.202**	**5.880**	**5.568**
Totaal reserves	**29.905**	**29.349**	**28.918**	**28.676**	**28.355**	**28.043**

gemeente ooststellingwerf

Overzicht voorzieningen

x € 1.000

Voorzieningen	Saldo ultimo 2021	Saldo ultimo 2022	Saldo ultimo 2023	Saldo ultimo 2024	Saldo ultimo 2025	Saldo ultimo 2026
Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)						
Voorziening bodemsanering	475	475	475	475	475	475
Totaal Voorzieningen Verplichtingen, verliezen en risico's (art 44 1a)	**475**	**475**	**475**	**475**	**475**	**475**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1b)						
Voorziening oninbare debiteuren	82	82	82	82	82	82
Voorziening oninbare debiteuren SoZaWe	524	524	524	524	524	524
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1b)	**606**	**606**	**606**	**606**	**606**	**606**
Voorzieningen bestaande risico's (art 44 1c)						
Voorziening onderwijsgeb. en gymlok.	117	121	73	80	55	58
Voorziening onderhoud geld de Kompaan	114	102	117	94	64	54
Voorziening onderhoud geld Steegdenhal	74	49	56	67	51	58
Voorziening onderhoud sportacc 3 Bs	625	561	521	405	268	180
Voorziening onderhoud MFS de Boekebeam	180	196	181	197	91	69
Voorziening onderhoud gebouwen	593	540	522	225	234	244
Totaal Voorzieningen bestaande risicos (art 44 1c)	**1.703**	**1.569**	**1.469**	**1.067**	**763**	**664**
Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)						
Voorziening leges	-	-	-	-	-	-
Voorziening riolering	5.628	4.604	4.305	4.019	4.134	3.650
Totaal Voorzieningen derden verkregen middelen (art 44.2)	**5.628**	**4.604**	**4.305**	**4.019**	**4.134**	**3.650**
Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen						
Voorziening lopende pensioen bestuurders	1.821	1.746	1.671	1.596	1.521	1.446
Voorziening pensioen vm / huid. wethouders	1.382	1.432	1.482	1.532	1.582	1.632
Totaal Voorziening arbeidskst gerelateerde verplichtingen	**3.203**	**3.178**	**3.153**	**3.128**	**3.103**	**3.078**
Totaal voorzieningen	**11.615**	**10.432**	**10.008**	**9.295**	**9.082**	**8.472**

C. Overzicht incidentele lasten en baten

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten boven de € 50.000 opgenomen. Toelichting:

- Zorgeconomie: Op 22 september 2020 heeft u besloten om de inzet van Zorgeconomie te verlengen tot en met 2023 binnen de context van de Regiodeal.
- Bij de heroverweging heeft u besloten om de volgende budgetten beschikbaar te stellen vanuit de reserves:
    - Overbruggingssubsidie naar zelfvoorziening voor 2022 en 2023 aan de Coöperatie Appelscha 3.0.
    - Tijdelijke formatie Ruimtelijke Ordening voor de jaren 2022 en 2023.
    - Middelen voor de concerncontrolrol voor 2022 en 2023.
- Daarnaast zijn er een aantal incidentele lasten (onder de € 50.000) die ten laste van de reserves komen. Deze zijn getotaliseerd in de tabel opgenomen.

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Lasten				Baten			
	2023	2024	2025	2026	2023	2024	2025	2026
1 Samenleven								
1.1 Thema Meedoen								
Zorgeconomie dekking Algemene Reserve	-55				55			
3 Ruimtelijke & Economische ontwikkelingen								
3.1.1 Recreatie en Toerisme								
Overbruggingssubsidie Coöperatie Appelscha 3.0 dekking Algemene Reserve	-50				50			
6 Bestuur en Dienstverlening								
6.3 Financi?n								
Tijdelijke formatie ruimtelijke ordening dekking Algemene Reserve	-75				75			
Concerncontrolrol dekking vanuit Algemene Reserve	-75				75			
Diverse onderdelen die onder de € 50.000 vallen, dekking diverse reserves	-71	-49	-3	-3	71	49	3	3
Totaal incidentele lasten en baten	**-326**	**-49**	**-3**	**-3**	**326**	**49**	**3**	**3**
Saldo incidentele lasten en baten	-	-	-	-				

D. Overzicht Taakvelden

x € 1.000

	Begroting 2023		
Taakvelden	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
0.1 Bestuur	-1.870	0	-1.870
0.2 Burgerzaken	-569	296	-273
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-125	1	-124
0.4 Overhead	-13.643	2.532	-11.111
0.5 Treasury	52	64	116
0.61 OZB woningen	-235	2.567	2.332
0.62 OZB niet-woningen	-218	742	524
0.64 Belastingen Overig	-76	135	59
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	55.276	55.276
0.8 Overige baten en lasten	-164	9	-155
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	-214	645	431
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-1.852	0	-1.852
1.2 Openbare orde en veiligheid	-596	0	-596
2.1 Verkeer en vervoer	-3.087	58	-3.029
2.2 Parkeren	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	-8	0	-8
3.1 Economische ontwikkeling	-107	0	-107
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-319	508	189
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-262	0	-262
3.4 Economische promotie	-197	456	259
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-1.217	67	-1.150
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.807	447	-1.359
5.1 Sportbeleid en activering	-229	0	-229
5.2 Sportaccommodaties	-1.430	205	-1.225
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-482	0	-482
5.5 Cultureel erfgoed	-140	14	-126
5.6 Media	-588	20	-568
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.066	101	-2.966
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-1.308	400	-909
6.2 Wijkteams	-2.402	0	-2.402
6.3 Inkomensregelingen	-10.363	8.305	-2.058
6.4 Begeleide participatie	-3.470	0	-3.470
6.5 Arbeidsparticipatie	-595	2	-592
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-625	0	-625
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-7.161	340	-6.821
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-7.292	0	-7.292
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-714	0	-714
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-939	0	-939
7.1 Volksgezondheid	-1.459	0	-1.459

7.2 Riolering	-2.155	2.919	764
7.3 Afval	-3.016	3.566	550
7.4 Milieubeheer	-1.132	125	-1.007
8.1 Ruimtelijke ordening	-1.222	160	-1.062
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-13	54	42
8.3 Wonen en bouwen	-1.564	680	-884
Resultaat na bestemming	**-77.878**	**80.693**	**2.816**

E. Beleidsindicatoren

Het is voor gemeenten verplicht om een vaste lijst van beleidsindicatoren op te nemen in de begroting en jaarstukken. Als bijlage voor deze begroting zijn twee overzichten opgenomen waarin de prestaties van de gemeente Ooststellingwerf worden vergeleken met het landelijk gemiddelde en met alle Friese gemeenten.

- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Nederland
- Vergelijking beleidsindicatoren gemeente Ooststellingwerf vs Friese gemeenten

Deze cijfers komen van de website waarstaatjegemeente.nl en hebben als peildatum 30 augustus 2022. Op de website waarstaatjegemeente.nl vindt u meer uitleg over deze indicatoren en kan naar behoefte met elke gemeente in Nederland een vergelijking gemaakt worden.

In programma 6 Bestuur en Dienstverlening zijn een 5-tal beleidsindicatoren opgenomen die op basis van eigen informatie zijn berekend.

gemeente ooststellingwerf

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2017 - 2021

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

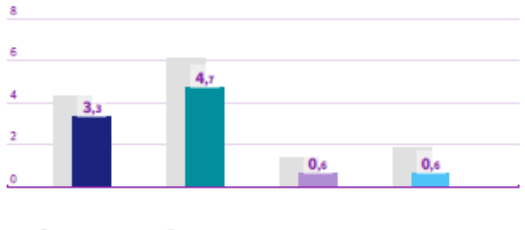

Geweldsmisdrijven | Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte) | Diefstallen uit woning | Winkeldiefstallen | Nederland

meerdere bronnen | 2021

Economie

Functiemenging

45,4% Ooststellingwerf **53,3%** Nederland

Meerdere bronnen | 2021

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

169,7 Ooststellingwerf **165,1** Nederland

LISA | 2021

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0 Ooststellingwerf

2,7 Nederland

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

20 Ooststellingwerf

19 Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,8% Ooststellingwerf **1,9%** Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Sociaal domein

Niet-sporters

56,8% Ooststellingwerf

49,3% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

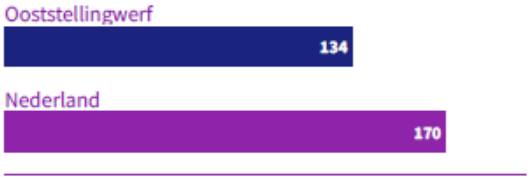

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2020

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

58,3% Ooststellingwerf

26,9% Nederland

berekening | 2020

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde
x €1.000

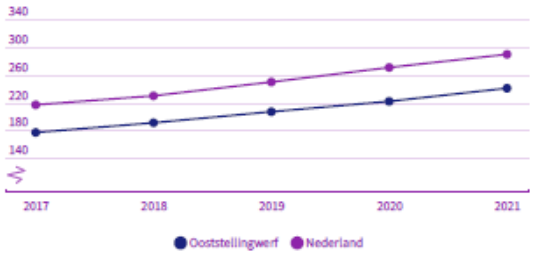

CBS - WOZ | 2017 - 2021

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

12,2 Ooststellingwerf

8,9 Nederland

BAG/ABF | 2021

Banen
per 1.000 inwoners van 1...

Ooststellingwerf	Nederland
613,7	805,5

Meerdere bronnen | 2021

Jongeren met een delict voor de rechter

1% Ooststellingwerf

1% Nederland

CBS | 2020

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

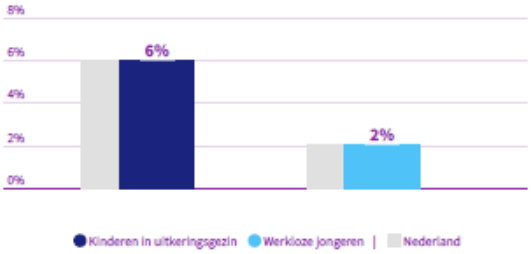

CBS | 2020

Netto arbeidsparticipatie

67,7% Ooststellingwerf

68,4% Nederland

CBS | 2020

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

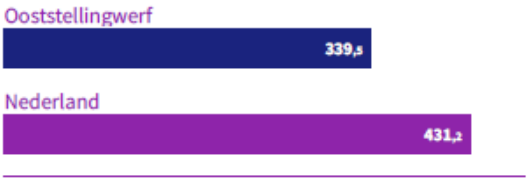

CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

231,2 Ooststellingwerf

202,0 Nederland

CBS | 2020

Demografische druk

CBS | 2022

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2021

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 615
Ooststellingwerf

Geen data
Nederland

COELO | 2022

Jongeren met jeugdbescherming

1,6%
Ooststellingwerf

1,2%
Nederland

CBS | 2021

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 801
Ooststellingwerf

Geen data
Nederland

COELO | 2022

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data
Ooststellingwerf

0,3%
Nederland

CBS | 2021

Cliënten met een maatwer...	Ooststellingwerf	Nederland
per 10.000 inwoners	840	x

CBS MSD WMO | 2021

gemeente ooststellingwerf

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

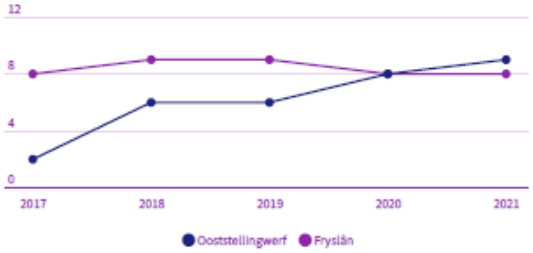

Halt | 2017 - 2021

Misdrijven
Ooststellingwerf, per 1.000 inwoners

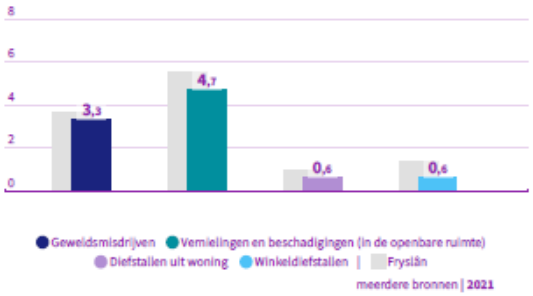

meerdere bronnen | 2021

Economie

Functiemenging

45,4% 50,3%
Ooststellingwerf Fryslân

Meerdere bronnen | 2021

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

169,7 163,8
Ooststellingwerf Fryslân

LISA | 2021

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

0,0
Ooststellingwerf

2,6
Fryslân

DUO/Ingrado | 2020

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

20
Ooststellingwerf

15
Fryslân

DUO/Ingrado | 2021

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,8% Ooststellingwerf

1,7% Fryslân

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Sociaal domein

gemeente ooststellingwerf

Niet-sporters

56,8% Ooststellingwerf

53,9% Fryslân

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

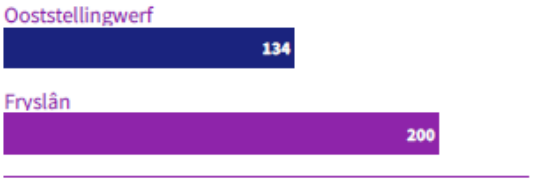

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2020

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

58,3% Ooststellingwerf

36,1% Fryslân

berekening | 2020

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde
x €1.000

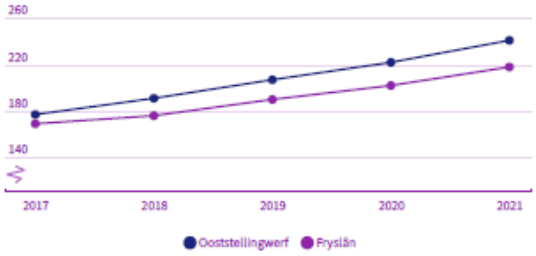

CBS - WOZ | 2017 - 2021

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

12,2 Ooststellingwerf

6,4 Fryslân

BAG/ABF | 2021

Banen
per 1.000 inwoners van 1...

Ooststellingwerf	Fryslân
613,7	759,4

Meerdere bronnen | 2021

Jongeren met een delict voor de rechter

1% Ooststellingwerf

1% Fryslân

CBS | 2020

Achterstand onder jeugd
Ooststellingwerf

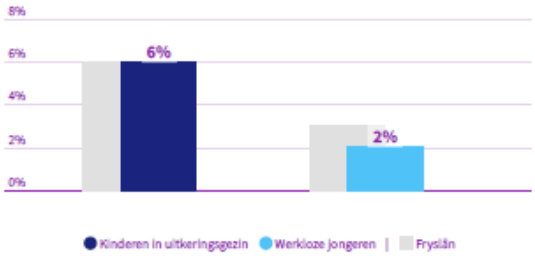

CBS | 2020

Netto arbeidsparticipatie

67,7% Ooststellingwerf

67,5% Fryslân

CBS | 2020

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

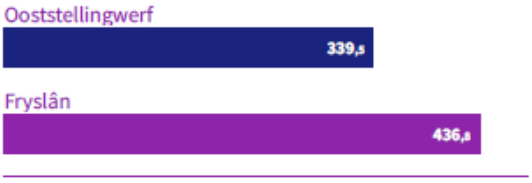

CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

231,2 Ooststellingwerf

309,7 Fryslân

CBS | 2020

gemeente ooststellingwerf

Demografische druk

CBS | 2022

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2021

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 615
Ooststellingwerf

Geen data
Fryslân

COELO | 2022

Jongeren met jeugdbescherming

1,6%
Ooststellingwerf

1,6%
Fryslân

CBS | 2021

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 801
Ooststellingwerf

Geen data
Fryslân

COELO | 2022

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data
Ooststellingwerf

0,3%
Fryslân

CBS | 2021

Cliënten met een maatwer... per 10.000 inwoners	Ooststellingwerf	Fryslân
	840	775

CBS MSD WMO | 2021